

T.C.

**MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI**

**8.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN KELİME
HAZİNELERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Ender CANATAR

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Jale ÖZTÜRK

Hatay-2018

T.C.

**MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI**

**8.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN KELİME
HAZİNELERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Ender CANATAR

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Jale ÖZTÜRK

Hatay-2018

ONAY

Ender CANATAR tarafından hazırlanan “**8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN KELİME HAZİNELERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME**” adlı bu tez jüri tarafından lisansüstü öğretim yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği / oyçokluğu ile **TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALINDA YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

.../... /2018

Jüri Üyeleri	İmza

Ender CANATAR tarafından hazırlanan “**8. Sınıf Öğrencilerinin Kelime Hazinesi Üzerine Bir İnceleme**” adlı tez çalışmasının yukarıda imzaları bulunan jüri üyelerince kabul edildiğini **onaylarım**.

Abdurrahman İLĞAN
Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

İnsanoğlu doğumundan ölümüne kadar geçen süre zarfında hayatını sağlıklı bir şekilde idame ettirmek için iletişim kurmak durumundadır. Bireylerin sosyal yaşamda aktif rol alması, iletişim becerilerinin üst seviyede olması ve ana diline hakim olmasıyla mümkündür. Bireylerin sağlıklı bir iletişim kurabilmesi dolayısıyla nitelikli bir ana dili eğitimi alması için başta ebeveynleri ve yakın çevresi daha sonra eğitim kurumları yoğun çaba harcarlar. Eğitim kurumlarında ise bu çaba daha çok Türkçe dersleri aracılığıyla yapılır.

Bireylere ana dili eğitimi ilkokul 1. sınıftan itibaren Türkçe derslerinde planlı bir şekilde yapılmaktadır. Dolayısıyla ana dili eğitiminde öğretim programları ve ders kitapları eğitimin başarısı açısından kilit rol oynamaktadır. Bireyin ana diline hakim olması sözcük dağarcığının genişliğiyle doğru orantılıdır. Ana dili eğitimi Türkçe ders kitaplarındaki metinler aracılığıyla yapılır ve bu metinler aracılığıyla öğrencilerin sözcük dağarcığının geliştirilmesi amaçlanır. Bundan ötürü Türkçe ders kitaplarındaki metinler kelime öğretimi açısından büyük önem arz eder. Sosyal bir varlık olan bireyin sosyal yaşantısının ve eğitim-öğretim yaşantısının başarıya ulaşmasında, iletişim becerileri kuvvetli, yaşamdan zevk alan bir birey olarak yetişmesinde, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda mutlu bir yaşam sürmesinin yolu nitelikli bir ana dili eğitiminden geçmektedir. Bu çalışma; Türkçe ders kitaplarında öğrenciler tarafından anlamı bilinmeyen kelimeleri öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabında öğretilmeye çalışılan kelimeler ile karşılaştırarak anlamlı sonuçlara ulaşmak açısından önemli bir çalışma olarak görülmektedir.

Çalışmanın ilk bölümünde "Problem Durumu", "Amaç", "Önem", "Varsayımlar", "Sınırlılıklar" ve "İlgili Araştırmalar" a yer verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde "Dil-Ana Dili Eğitimi-Türkçe Dersi" arasındaki ilişki açıklanmış, "Ana Dili Eğitiminde Kelime Öğretiminin Yeri ve Önemi", Türkçe Öğretim Programında Kelime Öğretimi", "Kelime Öğretiminde Türkçe Ders Kitaplarının ve Öğretmenin Rolü", Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Kelime Öğretimi Açısından Sahip Olması Gereken Nitelikler"den bahsedilmiş, Kelime

Kökene, Türü, Yapısı ve Metin Türünün Kelime Öğretimine Etkisi", "Kelime Hazinesi", "Kelime Sıklığı"na değinilmiş ve son olarak da "Söz Varlığı- Düşünce İlişkisi" değerlendirilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünü oluşturan "Yöntem" bölümünde "Araştırmanın Modeli", "Evren ve Örneklem", "Verilerin Toplanması", ve "Verilerin Analizi" başlıkları altında gerekli açıklamalara yer verilmiştir.

Dördüncü bölümde araştırmada ulaşılan bulgular ortaya konulmuş ve bulgularla ilgili yorumlar yapılmıştır.

Araştırmanın son bölümü olan beşinci bölümde ise araştırmada ortaya çıkan sonuçlar değerlendirilmiş ve elde edilen bulgular ışığında bu çalışmadan sonra yapılabilecek çalışmalarla ilgili önerilere yer verilmiştir.

Yüksek Lisans eğitimine başladığım günden bugüne beni destekleyen, bilgi ve tecrübelerini benimle paylaşan, bilgi birikimime katkıda bulunan ve bu araştırmanın ortaya çıkmasına büyük katkı sağlayan saygıdeğer hocam Prof. Dr. Jale ÖZTÜRK'e, eğitimim boyunca mesleki gelişimime katkıda bulunan Mustafa Kemal Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümündeki değerli hocalarıma, bu çalışmanın ortaya çıkmasına katkıda bulunan öğrenci kardeşlerime ve çalışmam boyunca bana inanan ve desteğini hiçbir zaman benden esirgemeyen değerli eşim Semra KOLCU CANATAR'a teşekkürlerimi sunar; bir eğitim neferi olarak çalışmamın öğrencilerin daha iyi eğitim almasına ve ülkemizin gelişimine katkıda bulunmasını temenni ederim.

8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN KELİME HAZİNELERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Ender CANATAR

Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2018

Danışman: Prof. Dr. Jale ÖZTÜRK

ÖZET

Ana dili eğitiminde öğretim programları ve ders kitapları büyük önem arz etmektedir. Bireyin ana diline hakim olması kelime dağarcığının genişliğiyle doğru orantılıdır. Ana dili eğitimi Türkçe ders kitaplarındaki metinler aracılığıyla yapılır ve bu metinler aracılığıyla öğrencilerin kelime dağarcığının geliştirilmesi amaçlanır. Dolayısıyla Türkçe ders kitapları ve kitaplardaki metinler ana dili eğitiminin temel unsurunu oluşturur.

Bu araştırmanın amacı; 8. sınıf düzeyindeki öğrencilerin Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde geçen anlamını bilmediği kelimeleri tespit edip bu kelimeler ile öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabında öğretilmeye çalışılan kelimelerin ne derece örtüştüğünü belirlemektir.

Betimsel tarama modelinin kullanıldığı bu çalışmada Hatay ili Erzincan ilçesinde aynı sosyo-ekonomik düzeyde olan 4 ortaokulun 8. sınıfında öğrenim gören 140 öğrenciye 2016-2017 eğitim-öğretim yılında MEB tarafından onaylanan Dikey Yayınlarına ait Türkçe ders kitabındaki 18 metin okutulmuş ve öğrencilerden bu metinlerde anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenmiştir. Basit veri toplama tablosu ile veriler toplanmış, öğrenciler tarafından tespit edilen anlamı bilinmeyen 441 kelime; sıklık, köken, tür ve yapı bakımından incelenmiştir. Aynı şekilde öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabında öğretilmeye çalışılan 75 kelime de belirlenmiş ve bu kelimelerin de sıklık, köken, tür ve yapısı incelenerek

öğrencilerin belirlediği 441 kelime ile öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabında verilen 75 kelime karşılaştırılmıştır.

Araştırmada; öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabında öğretilmeye çalışılan kelimelerin kapsayıcı nitelikte olmadığı, öğrenci ihtiyaçlarını dikkate almadığı, öğrencilerin belirlediği anlamı bilinmeyen kelimelerle öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabında verilen kelimelerin birbiriyle örtüşmediği, etkinliklerde yer alan kelimelerin planlı ve programlı şekilde tekrar etmediği, çoğu metinde bilinmeyen kelime çalışmasının bulunmamasından kaynaklı plansızlık olduğu, öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabındaki etkinliklerin kelime öğretimi hususunda yol gösterici nitelikte olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

ANAHTAR KELİMELER

Ana dili eğitimi, Türkçe dersi, ders kitapları, kelime, kelime öğretimi, kelime hazinesi.

A STUDY ON THE VOCABULARY OF THE 8TH YEAR STUDENTS.

Ender CANATAR

The Department of Turkish Education, Master's Thesis, 2018

Advisor: Prof. Dr. Jale ÖZTÜRK

ABSTRACT

In teaching mother tongue teaching methods and course books are of great importance. The individual's brilliant command of his/her mother tongue is directly related with his/her vocabulary. Teaching mother tongue has been carried out through texts in Turkish course books and the purpose is to develop student's vocabulary through these texts. Therefore Turkish course books and texts in them form the basis of mother tongue teaching.

The aim of this study is to determine the vocabulary in Turkish course books 8th year students do not know the meaning of and how words in student's workbook and teachers guide book match.

In this study where descriptive survey model has been used 140 8th year students of the same economical level in Erzin, Hatay have been given 18 texts in Turkish course book by Dikey Publishing Com. approved by MEB (Ministry of Education) in 2016-2017 and these students have been asked to determine the vocabulary they don't know the meaning of. The data has been collected by simple data collection chart and 441 words the meaning of which unknown by students have been examined according to their frequency, root, type and structure. In the same method 75 words aimed to be taught in the teacher's guide book and student's workbook have been determined and these words have been examined according to their frequency, root, type and structure and compared with the 441 words determined by the students.

In the study we have come to the conclusion that teacher's guide book and vocabulary aimed to be taught in student's workbook are not inclusive and that they do not take student's need into consideration and the vocabulary the meaning of which were unknown to students and words in teacher's guide book and student's workbook do not match and that the words in the activities do not recur and there has been planlessness resulted from having no, planned unknown vocabulary study and that activities in teacher's guide book and student's workbook are not instructive in vocabulary teaching.

KEY WORDS

Mother tongue teaching, Turkish course, course books, word, vocabulary teaching, vocabulary.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	i
ÖZET VE ANAHTAR KELİMELER	iii
ABSTRACT AND KEYWORDS.....	v
TABLO DİZELGESİ.....	xi
KISALTMALAR.....	xvi

GİRİŞ

BİRİNCİ BÖLÜM

PROBLEM, ÖNEM VE AMAÇ

1.1.Problem Durumu.....	1
1.2.Problem Cümlesi.....	2
1.3.Alt Problemler.....	2
1.4. Araştırmanın Amacı	3
1.5.Araştırmanın Önemi.....	3
1.6. Varsayımlar.....	5
1.7. Sınırlılıklar.....	5
1.8. İlgili Araştırmalar.....	6

İKİNCİ BÖLÜM

2.1.1. Dil - Ana dili Eğitimi - Türkçe Dersi.....	10
2.1.2 Ana dili Eğitiminde Kelime Öğretiminin Yeri ve Önemi.....	11
2.2. Türkçe Öğretim Programında Kelime Öğretimi.....	12
2.3.1. Kelime Öğretiminde Türkçe Ders Kitaplarının ve Öğretmenin Rolü.....	13
2.3.2. Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Kelime Öğretimi Açısından Sahip Olması Gereken Nitelikler.....	15
2.4. Kelime Kökeni, Türü, Yapısı ve Metin Türünün Kelime Öğretimine Etkisi...	17
2.5. Kelime Hazinesi.....	18
2.6. Kelime Sıklığı.....	20
2.7. Kelime Öğretiminde Ağırlık-Derinlik-Genişlik.....	21
2.8. Söz Varlığı- Düşünce İlişkisi.....	23

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	24
3.2. Evren ve Örneklem.....	24
3.3. Verilerin Toplanması.....	25
3.4. Verilerin Analizi.....	25

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Öğrencilerin Metinlerde Anlamını Bilmedikleri Kelimelere Ait Bulgular.....	27
4.2. Öğretmen Kılavuz Kitabı ve Öğrenci Çalışma Kitabında Verilen Kelimelere Ait Bulgular.....	43
4.3. Öğrencilerin Bilmediği Kelimeler İle Öğretmen Kılavuz Kitabı ve Öğrenci Çalışma Kitabındaki Kelime Çalışması Bölümlerinin Karşılaştırmasıyla İlgili Bulgular.....	50
4.4. Metinlerin Metin Türlerine (Öyküleyici, Bilgilendirici, Şiir) Göre Dağılımına İlişkin Bulgular.....	65
4.5. Metin Türlerine Göre Öğrencilerin Bilmediği Kelimelerin Dağılımına İlişkin Bulgular.....	66
4.6. Metin Türlerine Göre Öğretmen Kılavuz Kitabı ve Öğrenci Çalışma Kitabının Belirlediği Kelimelerin Dağılımına İlişkin Bulgular.....	67
4.7. Öğrencilerin Bilmediği Kelimelerin Köken Dağılımına İlişkin Bulgular.....	67
4.8. Öğretmen Kılavuz Kitabı ve Öğrenci Çalışma Kitabında Belirlenen Kelimelerin Köken Dağılımına İlişkin Bulgular.....	68
4.9. Öğrencilerin Bilmediği Kelimelerin Tür Dağılımına İlişkin Bulgular.....	69
4.10. Öğretmen Kılavuz Kitabı ve Öğrenci Çalışma Kitabında Belirlenen Kelimelerin Tür Dağılımına İlişkin Bulgular.....	69
4.11. Öğrencilerin Bilmediği Kelimelerin Yapı Dağılımına İlişkin Bulgular.....	70
4.12. Öğretmen Kılavuz Kitabı ve Öğrenci Çalışma Kitabında Belirlenen Kelimelerin Yapı Dağılımına İlişkin Bulgular.....	70
4.13. Öğrencilerin Bilmediği Kelimelerin Çoktan Aza Doğru Sayı ve Yüzde Olarak Sıralamasına İlişkin Bulgular.....	71

4.14. Öğrencilerin %50'sinden Fazlasının Anlamını Bilmediği Kelimelerin Kökeni, Türü ve Yapısına İlişkin Bulgular.....	79
4.15. Öğrencilerin Anlamını Bilmediği Kelimeler İçerisinde Tekrar Eden Kelimelere İlişkin Bulgular.....	81
4.16. Öğrencilerin Belirlediği Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Öğretmen Kılavuz Kitabı ve Öğrenci Çalışma Kitabında Belirlenenlerden Ortak Olanların Kökeni, Türü ve Yapısına İlişkin Bulgular.....	82

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç.....	84
5.2. Öneriler.....	86
KAYNAKÇA.....	89

TABLO DİZELGESİ

Sayfa

4.1. Öğrencilerin Metinlerde Anlamını Bilmedikleri Kelimelere Ait Tablolar

Tablo 1 : 1. Metin: Yurdum.....	27
Tablo 2 : 2. Metin: Ağaç Sevgisi.....	28
Tablo 3 : 3. Metin : Eskici.....	28
Tablo 4 : 4. Metin: Onuncu Yıl Nutku.....	30
Tablo 5 : 5. Metin: Atatürk Kurtuluş Savaşında.....	31
Tablo 6 : 6. Metin: Atatürk ve Milli Eğitim.....	31
Tablo 7 : 7. Metin : Dirse Han Oğlu Boğaç Han Boyu.....	32
Tablo 8 : 8. Metin : Misafirliklerimiz.....	34
Tablo 9 : 9. Metin : Burçak Tarlası.....	35
Tablo 10 : 10. Metin : Neşet Ertaş.....	35
Tablo 11 : 11. Metin : Hoca Bakkal.....	36
Tablo 12 : 12. Metin : Türküler Dolusu.....	37
Tablo 13 : 13. Metin : Dokuzuncu Hariciye Koğuşu.....	38
Tablo 14 : 14. Metin : Sevgilerde	39
Tablo 15 : 15. Metin : Dülger Balığının Ölümü.....	40
Tablo 16 : 16. Metin : İğde Çiçeği Kokan Sabahlar.....	41
Tablo 17 : 17. Metin : Gar.....	41
Tablo 18 : 18. Metin : Çocukluğum.....	42

4.2. Öğretmen Kılavuz Kitabı ve Öğrenci Çalışma Kitabında Verilen Kelimelere Ait Tablolar

Tablo 19 : 1. Metin: Yurdum.....	43
Tablo 20 : 2. Metin: Ağaç Sevgisi.....	43
Tablo 21 : 3. Metin : Eskici.....	44
Tablo 22 : 4. Metin: Onuncu Yıl Nutku.....	44
Tablo 23 : 5. Metin: Atatürk Kurtuluş Savaşında.....	44
Tablo 24 : 6. Metin: Atatürk ve Milli Eğitim.....	45
Tablo 25 : 7. Metin : Dirse Han Oğlu Boğaç Han Boyu.....	45
Tablo 26 : 8. Metin : Misafirliklerimiz.....	45
Tablo 27 : 9. Metin : Burçak Tarlası.....	46
Tablo 28 : 10. Metin : Neşet Ertaş.....	46
Tablo 29 : 11. Metin : Hoca Bakkal.....	47
Tablo 30 : 12. Metin : Türküler Dolusu.....	47
Tablo 31 : 13. Metin : Dokuzuncu Hariciye Koğuşu.....	47
Tablo 32 : 14. Metin : Sevgilerde	48
Tablo 33 : 15. Metin : Dölger Balığının Ölümü.....	48
Tablo 34 : 16. Metin : İğde ieği Kokan Sabahlar.....	48
Tablo 35 : 17. Metin : Gar.....	49
Tablo 36 : 18. Metin : Çocukluğum.....	49
4.3. Öğrencilerin Bilmediği Kelimeler İle Öğretmen Kılavuz Kitabı ve Öğrenci alışma Kitabındaki Kelime alışması Bölümlerinin Karşılaştırmasına Ait Tablolar	
Tablo 37 : 1. Metin: Yurdum.....	50
Tablo 38 : 2. Metin: Ağaç Sevgisi.....	51

Tablo 39 : 3. Metin : Eskici.....	51
Tablo 40 : 4. Metin: Onuncu Yıl Nutku.....	52
Tablo 41 : 5. Metin: Atatürk Kurtuluş Savaşında.....	53
Tablo 42 : 6. Metin: Atatürk ve Milli Eğitim.....	54
Tablo 43 : 7. Metin : Dirse Han Oğlu Boğaç Han Boyu.....	55
Tablo 44 : 8. Metin : Misafirliklerimiz.....	56
Tablo 45 : 9. Metin : Burçak Tarlası.....	57
Tablo 46 : 10. Metin : Neşet Ertaş.....	58
Tablo 47 : 11. Metin : Hoca Bakkal.....	59
Tablo 48 : 12. Metin : Türküler Dolusu.....	60
Tablo 49 : 13. Metin : Dokuzuncu Hariciye Koğuşu.....	60
Tablo 50 : 14. Metin : Sevgilerde	60
Tablo 51 : 15. Metin : Dülger Balığının Ölümü.....	62
Tablo 52 : 16. Metin : İğde Çiçeği Kokan Sabahlar.....	63
Tablo 53 : 17. Metin : Gar.....	63
Tablo 54 : 18. Metin : Çocukluğum.....	64
4.4. Metinlerin Metin Türlerine (Öyküleyici, Bilgilendirici, Şiir) Göre Dağılımına Ait Tablo	
Tablo 55 :.....	65
4.5. Metin Türlerine Göre Öğrencilerin Bilmediği Kelimelerin Dağılımına Ait Tablo	
Tablo 56 :.....	66

4.6. Metin Türlerine Göre Öğretmen Kılavuz Kitabı ve Öğrenci Çalışma Kitabının Belirlediği Kelimelerin Dağılımına Ait Tablo

Tablo 57 : 67

4.7. Öğrencilerin Bilmediği Kelimelerin Köken Dağılımına Ait Tablo

Tablo 58 : 67

4.8. Öğretmen Kılavuz Kitabı ve Öğrenci Çalışma Kitabında Belirlenen Kelimelerin Köken Dağılımına Tablo

Tablo 59 : 68

4.9. Öğrencilerin Bilmediği Kelimelerin Tür Dağılımına Ait Tablo

Tablo 60 : 69

4.10. Öğretmen Kılavuz Kitabı ve Öğrenci Çalışma Kitabında Belirlenen Kelimelerin Tür Dağılımına Ait Tablo

Tablo 61 : 69

4.11. Öğrencilerin Bilmediği Kelimelerin Yapı Dağılımına Ait Tablo

Tablo 62 : 70

4.12. Öğretmen Kılavuz Kitabı ve Öğrenci Çalışma Kitabında Belirlenen Kelimelerin Yapı Dağılımına Ait Tablo

Tablo 63 : 70

4.13. Öğrencilerin Bilmediği Kelimelerin Çoktan Aza Doğru Sayı ve Yüzde Olarak Sıralamasına Ait Tablo

Tablo 64 : 71

4.14. Öğrencilerin %50'sinden Fazlasının Anlamını Bilmediği Kelimelerin Kökeni, Türü ve Yapısına Ait Tablo

Tablo 65 : 79

4.15. Öğrencilerin Anlamını Bilmediği Kelimeler İçerisinde Tekrar Eden Kelimelere Ait Tablo

Tablo 66 : 81

4.16. Öğrencilerin Belirlediği Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Öğretmen Kılavuz Kitabı ve Öğrenci Çalışma Kitabında Belirlenenlerden Ortak Olanların Kökeni, Türü ve Yapısına Ait Tablo

Tablo 67 : 82

KISALTMALAR

Genel Kısaltmalar

Akt. Aktaran

Çev. Çeviren

Ed. Editör

MEB Milli Eğitim Bakanlığı

s. sayfa

TDK Türk Dil Kurumu

vb. ve bunun gibi

vd. ve diğerleri

et al. ve diğerleri

vs. vesaire

Yay. Yayınları

GİRİŞ

BİRİNCİ BÖLÜM

PROBLEM, ÖNEM VE AMAÇ

Bu bölümde araştırmanın temel ve alt problemlerine, amacına, önemine ve bunun yanında ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

İnsanoğlu yaşamı boyunca sosyal bir varlık olduğundan dolayı sosyalliğin gereği olan iletişime ihtiyaç duyar ve çevresiyle aktif bir şekilde iletişim kurar. Bireyin diğer insanlarla iletişim kurması kadar önemli olan diğer bir şey ise sağlıklı bir iletişim kurmasıdır. Sağlıklı bir iletişim ise ana dilini iyi bilmek ve kullanmakla mümkündür. Ana dilini iyi bilen ve kullanan bireyler sağlıklı iletişim kurarlar. Bireyler iletişimin ilk adımlarını ailede atar. Ailesi ile girdiği iletişime daha sonra yakın çevresi de dahil olur. Belirli bir yaşa geldiğinde ise ailede iletişim ile başlayan ana dili öğrenme süreci daha planlı ve programlı şekilde okulda devam eder. Okulda ise ana dili eğitimi Türkçe dersleri aracılığıyla yapılır.

Ana dili eğitiminde öğretim programları ve ders kitapları büyük önem arz etmektedir. Bireyin ana diline hakim olması sözcük dağarcığının genişliğiyle doğru orantılıdır. Ana dili eğitimi Türkçe ders kitaplarındaki metinler aracılığıyla yapılır ve bu metinler aracılığıyla öğrencilerin sözcük dağarcığının geliştirilmesi amaçlanır. Bu konuda Özkan (2012:1) da şöyle der: "Sözcük dağarcığını varsıllaştırmanın esas olduğu Türkçe öğretim programında, sözcük öğretimi için kazanımlar belirlenmiş ve bu kazanımlara bağlı olarak çalışma kitaplarında etkinlikler düzenlenmiştir." Buna dayanarak Türkçe ders kitaplarında (öğrenci çalışma kitaplarında) kelime öğretimiyle ilgili alanlar önemli yer tutmaktadır. Öğrenci işlenen her metinde yeni bir şeyler öğrenmeli, öğrenirken de

sıkılmamalıdır. Bu; metnin bilinmeyen kelimeleri doğru oranda içermesiyle sağlanır.

Bu çalışmada 8. sınıf Türkçe ders (öğrenci çalışma) kitabındaki 18 metinde öğrencilerin anlamını bilmediği kelimeler belirlenmiştir. Ardından bu 18 metinde geçen öğretilmeye çalışılan kelimeler derlenmiştir. Elde edilen veriler karşılaştırılmış ve ulaşılan sonuçlar problemler doğrultusunda değerlendirilmiştir.

Bu tezde şu problem ve alt problemler bulunmaktadır:

1.2. Problem Cümlesi

8. sınıf düzeyindeki öğrencilere kavratılmaya çalışılan kelimeler ile metinlerde geçen bu kelimelerin ders kitabındaki (öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı dahil olmak üzere) kelime öğretim çalışmaları örtüşmekte midir?

1.3. Alt Problemler

1.3.1. Türkçe ders kitabında (öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabında) verilen kelimeler öğrencilerin anlamını bilmediği kelimeleri kapsamakta mıdır?

1.3.2. Türkçe ders kitabındaki metinlerde öğrencilerin anlamını bilmediği kelimeler nelerdir? Bu kelimeler sıklık sözlüğünde yer almakta mıdır ve bu kelimelerin sıklık oranı nedir?

1.3.3. Türkçe ders kitabında (öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabında) kelime çalışması kısımlarında verilen öğrenilmesi gereken kelimeler nelerdir? Bu kelimeler sıklık sözlüğünde yer almakta mıdır ve bu kelimelerin sıklık oranı nedir?

1.3.4. Türkçe ders kitabında yer alan metinlerin, metin türlerine göre dağılımı nedir? Öğrencilerin anlamını bilmediği kelimelerin metin türlerine göre dağılımı ne şekildedir?

1.3.5. Öğrencilerin anlamını bilmediği kelimeler en çok hangi metin türünde geçmektedir? Türkçe ders kitabında verilen kelimeler en çok hangi metin türünde geçmektedir?

1.3.6. Öğrencilerin anlamını bilmediği kelimeler içerisinde yabancı kökenli sözcükler mi, Türkçe kökenli sözcükler mi ağırlıklıdır?

1.3.7. Öğrencilerin anlamını bilmedikleri kelimelerin türü, yapısı ile Türkçe ders kitabında verilen kelimelerin türü, yapısı uyuşmakta mıdır?

1.3.8. Öğrencilerin anlamını bilmediği kelimeler içerisinde diğer metinlerde tekrar eden kelimeler nelerdir?

1.3.9. Öğrencilerin anlamını bilmediği kelimelerle Türkçe ders kitabında verilen kelimelerden ortak olanların sıklık, köken, tür ve yapı dağılımı ne şekildedir?

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı örnekleme alınan Türkçe ders kitabındaki veriler ve yine örnekleme alınan 140 öğrenci ile yapılan çalışma sonucunda elde edilen verileri kıyaslayarak sözcük öğretimi açısından değerlendirmektir.

1.5. Araştırmanın Önemi

İnsanoğlu doğasının gereği olarak yaşam adı verilen doğumdan ölüme kadar geçen süre içerisinde toplumu meydana getiren diğer insanlarla iç içe yaşamak durumundadır. Yaşam adı verilen bu süreçte insanlar hayatlarını idame ettirebilmek için diğer insanlarla çeşitli nedenlerden ötürü iletişime girer. İletişimin olduğu noktada ise dil ve dili kullanma becerileri ön plana çıkar. İnsanların birbiriyle etkili bir iletişim kurması gerekli dil donanımlarına sahip olması ile mümkün olur. Dil ilk olarak ailede ve yakın çevrede öğrenilse de asıl dil eğitimi okullarda plan ve program dahilinde yürütülen çalışmalarla bireylere kazandırılır.

Okullarda öğretilen ve iletişim sürecinde kullanılan dört temel dil becerisi olan okuma, yazma, dinleme ve konuşma öğretimi sayesinde bireyler birbirleriyle daha sağlıklı iletişim kurabilirler. Bu temel dil becerilerinin okullarda öğretilmesi ise Türkçe dersleri aracılığıyla olur. Türkçe derslerinde öğrencilere belirli bir plan ve program çerçevesinde kazandırılmaya çalışılan temel dil becerileri öğretimi yani ana dili öğretimi başarılı bir şekilde gerçekleştiğinde öğrenciler okul yaşantısında daha başarılı olurlar ve sosyal yaşamda etkili iletişim kurarak daha iyi bir konuma gelebilirler. Çünkü ana diline hakim olan bireyler iletişim sürecinde hem daha iyi anlar hem de anlatmak istediği durumu da daha iyi ve dahar rahat ifade eder. Turhan da ana dili eğitimi ile ilgili şöyle demektedir: Bu eğitimin öncelikli amacı anlama ve anlatma becerilerini, okuma, dinleme, konuşma, yazma gibi temel dil becerilerini

geliştirmek; bireyin söz varlığını zenginleştirmek ve bireyin sosyal hayattaki yerini almasını sağlamaktır (Turhan, 2010: 18).

İletişim becerileri kuvvetli olan bireyler yaşamları süresince sosyal hayatta sağlam bir yer edinirler. Bireyin iletişim becerilerini geliştirebilmek, ana diline hakimiyetini en üst noktaya taşımak için gerekli şartlardan birisi ise gelişmiş kelime hazinesidir. Kelime hazinesinin gelişmişlik derecesi bireyin dile ne ölçüde hakim olduğuyla doğrudan ilişkilidir. Aktif söz dağarcığı gelişmiş olan birey kendini daha rahat ifade eder ve hayatta daha başarılı olur. Zeynep Çetinkaya'ya göre de:

“Bir insanın kullandığı sözcüklerin tümüne sözcük dağarcığı (kelime serveti) denir. Sözcük dağarcığındaki sözcük ve kavramlar ne kadar zengin olursa duygu, düşünce, izlenim ve tasarımların ifadesi o kadar iyi olur. Sözcük dağarcığı birikim sonucunda oluşmaktadır. İnsanların sözcük yönünden zengin bir birikime sahip olması için sözcük öğrenimine önem verilmesi gerekmektedir. Okullarda bunun için en verimli ortam Türkçe dersleridir. Türkçe derslerinde amaç, dilin dört yönü olan dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerini geliştirmektir” (Çetinkaya, 2005: 75).

Bu bakımdan Türkçe derslerinde sözcük çalışmalarına önem verilmesi gerekmektedir. 2005 Türkçe Öğretim Programı amaç ve kazanımları incelendiğinde programın da bu doğrultuda hazırlanmış olduğu görülür. Hatta Uyar'ın (2012: 45-49) çalışmasında 2005 Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan söz varlığının gelişimi ile ilgili gösterdiği kazanımlarda 2005 Türkçe Öğretim Programının söz varlığının geliştirilmesi hususundaki hassasiyeti de fark edilebilir.

“Okuma metinleri ile dinleme/izleme materyallerinin işlenişinde metnin belli bir yöntem dâhilinde okunması, dinlenmesi/izlenmesi; kelime ve cümle çalışmaları ile metni anlama, çözümlenme ve yeniden yapılandırma çalışmalarına yer verilir. Bu çalışmalarda odak nokta, okuma metni ya da dinleme/izleme materyali olmakla birlikte öğrencinin duygu ve düşünce dünyası bununla sınırlandırılmamalı; öğrencinin metin aracılığıyla söz varlığını zenginleştirmesini, farklı bilgiler edinmesini, metinden hareketle araştırma yapmasını vb. sağlayıcı nitelikte çalışmalara da yer verilmelidir” (MEB, 2012: 245). Bu ifadeden, programın, özellikle okuma, dinleme/izleme öğrenme alanları içinde, kelime çalışmalarına ve metinden hareketle söz varlığını zenginleştirme çalışmalarına önem verdiği anlaşılmaktadır.

Kelime servetinin genişliği veya yetersizliği anlama ve anlatma yeteneğini etkiler. Kelime serveti bireyin çocukluğundan başlayarak geliştirilmesi gereken bir süreç olarak görülmelidir. Kelimeler kişinin düşünce dünyasını belirler. Bireye

çocukluğundan itibaren kazandırılacak kelimeler bir plan içinde verilmelidir. Böylece kelime hazinesi gelişen bireyler hem okul hayatında hem de sosyal çevrede kendini sözlü ve yazılı olarak anlaşılır ve tutarlı bir şekilde ifade eder, sosyal çevrede, okullarda, kitap ve dergilerde, televizyon ve radyo yayınlarında şikâyet ettiğimiz Türkçeyi yanlış kullanma ve kendini ifade etmedeki kelime kısırlığı ortadan kalkmış olacaktır (Özalp, 2011: 5).

Kelime öğretimi ve kelime hazinesi çalışmaları Batı'da 100 yılı aşkın bir süre önce başlamış ve elde edilen sonuçlar doğrultusunda öğretim programları şekillendirilmiş ve halihazırda da sürekli güncelleniyor olmasına rağmen konunun ehemmiyeti ülkemizde yeni yeni anlaşılmaya başlanmıştır ancak konuyla alakalı yeterli çalışma bulunmamaktadır. 2005 Türkçe Öğretim Programında da söz varlığını zenginleştirme çalışmalarına vurgu yapılmasına rağmen konuya yeterli önemin verilmediği görülmektedir. Bu doğrultuda her sınıf seviyesinde öğretilecek kelimeler belirlenmeli ve eş zamanlı olarak öğrencilerin sahip olduğu kelime hazineleri tespit edilmelidir. Henüz ülkemizde Türkçe ders kitaplarının öğrenci seviyelerine uygunluğu ve öğrenci seviyesinin ne olduğu ile alakalı bir çalışma yapılmamıştır. Bu çalışmayı önemli kılan en önemli husus da 8. sınıf düzeyindeki öğrencilerin durumunu tespit eden ve Türkçe ders kitaplarının öğrencilere uygun olup olmadığının değerlendirildiği ilk çalışma özelliği taşımasıdır. Öyle ki bu çalışmada Türkçe ders kitaplarının kelime etkinliklerinde geçen kelimeler ile öğrencilerin o metinlerde geçen anlamını bilmedikleri kelimelerin kıyaslanması kayda değer sonuçlar vermiştir. Ayrıca bu çalışma ortaokuldan mezun olacak 8. sınıf öğrencilerinin bilmesi gereken kelimeleri, kelime sıklıklarını, kelime türlerini, kelime yapılarını belirlemek ve yayınevlerine bu konuda bir fikir vermek açısından önem arz etmektedir.

1.6. Varsayımlar

Çalışmada bilinmeyen kelime belirlemesi yapılırken araştırmaya katılan öğrencilerin ortalama gelişim düzeyine sahip olduğu varsayılmaktadır.

1.7. Sınırlılıklar

Bu çalışma:

- 2005 Türkçe Öğretim Programı,

- 2016-2017 eğitim-öğretim yılı,
- Hatay İli, Erzin ilçesinde yer alan 4 ortaokul,
- Araştırmaya katılan 8. sınıfta öğrenim gören 140 öğrenci,
- Dikey Yayınlarına ait ders kitabı içerisindeki 18 tane okuma metni ile sınırlıdır.

Ayrıca bu çalışmada:

- Öğrencilerin bilmediği kelimeler belirlenirken kişi isimleri dikkate alınmamıştır.
- Öğrencilerden sadece 1 kişinin anlamı bilinmeyen kelime olarak belirlediği kelimeler hesaplama dahil edilmemiştir.
- Kullanılan kelimeler TDK'nin Yazım Kılavuzu doğrultusunda yazılmıştır. Ancak alıntılarda anlamsal açıdan bozulmaya sebebiyet vermemek amacıyla kılavuz dikkate alınmamıştır.

1.8. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde; çalışma ile ilgili olduğu düşünülen Türkiye'de yapılmış önemli kuramsal çalışmaların içeriklerine ve ulaşılan sonuçlarına dair bilgilere yer verilmiştir.

Karadağ (2005) "İlköğretim Birinci Kademe Öğrencilerinin Kelime Hazinesi Üzerine Bir Araştırma" isimli doktora tezinde Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin kelime hazinelerini belirlemeyi, öğrenciler ile Türkçe ders kitaplarının kelime hazinelerini karşılaştırmayı ve benzerlik - farklılıklarını ortaya çıkarmayı hedeflemiştir. Çalışmadaki veriler Türkiye genelindeki 14 okulda toplamda 3135 öğrenciye yazılı anlatım yaptırılarak toplanmıştır. Bu çalışmayla öğrencilerin yaygın olarak kullandıkları kelimelerin %60 civarında Türkçe ders kitaplarında yer almadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca 1-5. Sınıf düzeyindeki öğrencilerin kullandıkları yaygın kelimeler sıklıklarına göre dizilmiştir. Karadağ'ın sıklık listesini hazırlamaktaki amacı ders kitabı ve yazılı materyal hazırlayanlara ve Türkçe öğretmenlerine bir kaynak ortaya koymaktır.

Kurudayıoğlu (2005) "İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Kelime Hazinesi Üzerine Bir Araştırma" isimli doktora tezinde Türkçe ders kitaplarındaki

metinlerin kelime hazinelerini belirlemeyi, öğrenciler ile Türkçe ders kitaplarının kelime hazinelerini karşılaştırmayı ve benzerlik - farklılıklarını ortaya çıkarmayı hedeflemiştir. Çalışmadaki veriler Türkiye genelindeki 14 okulda toplamda 1726 öğrenciye yazılı anlatım yaptırılarak elde edilmiştir. Bu çalışmayla öğrencilerin yaygın olarak kullandıkları kelimelerin Türkçe ders kitaplarında yeterince yer almadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca 6, 7 ve 8. sınıf düzeyindeki öğrencilerin kullandıkları yaygın kelimeler sıklıklarına göre dizilmiştir. Kuradayıoğlu'nun sıklık listesini hazırlamaktaki amacı ders kitabı ve yazılı materyal hazırlayanlara ve Türkçe öğretmenlerine bir kaynak ortaya koymaktır.

Batur (2006) " İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin 6 ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Geçen Bilinmeyen Kelimeleri Kazanım Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma" adlı tezinde öğrencilerin çeşitli kişisel özelliklerinin bilinmeyen kelimelerin kazanımına etkisini incelemiştir. Araştırmacı örnekleme aldığı 30 öğrenciye "Çalışma Yaprakları Formu" uygulamıştır. Formda toplamda 376 kelime bulunmaktadır. Araştırmada belirlenmek istenen Türkçe ders kitaplarının içeriğinde sunulan kelimelerin öğretim süreci sonunda kazandırılıp kazandırılmadığıdır. Çalışma sonucunda 376 kelimedenden 158 kelime 15 ve daha fazla öğrenci tarafından bilinmiştir. 218 kelime ise ortalamanın altında tanımlanmıştır. Bu bakımdan Türkçe ders kitaplarında geçen bilinmeyen kelimelerin istenilen düzeyde kazanılmadığı görülmüştür.

Ekmen (2009) "2005 Programına Göre Hazırlanan 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabının İncelenmesi" isimli tezinde 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinler söz varlığı bakımından incelenmiştir. Araştırma sonucunda 7. sınıf Türkçe ders kitabının söz varlığı açısından yetersiz olduğu kanısına varılmıştır.

Özalp (2011) "1 ve 2. Sınıf Ders Kitaplarındaki Metinlerin Kelime Sayısının Kişisel Kelime Servetine Katkısı" adlı çalışmasında Türkçe ders kitaplarındaki şiir haricindeki metinlerin kelime sayısı ve içerdikleri kelimelerin kişisel kelime hazinesine katkısını belirlemeye çalışmıştır. Çalışma sonunda ise kelime servetinin artırılması için yapılması gerekenler hakkında bilgi vermiştir.

Daharlı (2012) "5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Söz Varlığı Açısından İncelenmesi" adlı tezinde 5. sınıf Türkçe ders kitaplarının söz varlığını belirlemeyi

amaçlamıştır. Nitel araştırma yöntemi kullanılan bu tezde toplamda üç kitap, 112 metin incelenmiştir. Metinlerdeki tüm sözcükler Cibakaya dizin programı kullanılarak içerik çözümleme tekniği ile belirlenmiştir. Araştırma sonucunda çalışma kapsamındaki Türkçe ders kitaplarında özel isimlerin, deyimlerin ve ikilemelerin çokça kullanıldığı; kısaltma, atasözü ve tekerlemelerin az sayıda kullanıldığı belirlenmiştir.

Özkan (2012) "İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Öğrencilere Kazandırılması Hedeflenen Sözcüklerin Öğretimi ve İç Sözlük İlişkisi" isimli yüksek lisans tez çalışmasında 8. sınıfta öğrenim gören toplam 100 öğrenciye, sekizinci sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan altı adet temanın içerisinde bulunan 193 sözcükten oluşan veri toplama aracı uygulamıştır. Araştırma sonucunda bu sözcüklerin birey iç sözlüğüne alınabilme ortalamalarının temalar arası bir uyum taşımadığını; temaların kolaydan zora ve öğrenciye görelik ilkeleri göz önünde tutulmadan oluşturulduğunu saptanmıştır.

"7. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Ders Kitaplarındaki Anlamını Bilmedikleri Kelimelerden Hareketle Söz Varlığını Geliştirmelerine Yönelik Bir Araştırma"adlı tezinde Aslan (2013) 7. sınıf öğrencilerinin belirlenen Türkçe ders kitaplarındaki anlamını bilmedikleri kelimelerle çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabındaki kelime çalışmalarının örtüşme durumunu, Türkçe ders kitabı yazarlarının ve Türkçe öğretmenlerinin kelime öğretimi konusundaki görüş ve önerilerini belirlemeye çalışmıştır. Araştırma sonucunda ders kitaplarındaki kelime çalışmalarında ele alınan kelimelerin işleniş şekli, ders kitabı yazarlarının kelime çalışmalarına kelime seçme biçimleri ve öğretmenlerin kelime öğretimine yönelik uygulamalarından hareketle planlı bir kelime öğretimi politikasına ihtiyaç duyulduğu kanısına varılmıştır.

Akyüz Aru (2013) "İlköğretim Programına Göre Hazırlanan Türkçe Ders Kitaplarında Kelime Hazinesini Geliştirmeye Yönelik Planlamanın İncelenmesi " adlı tez çalışmasında ilköğretim 1-4. sınıf Türkçe Öğretim programı doğrultusunda hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde öğrencilere kazandırılması hedeflenen kelimelerin öğretiminin nasıl yapıldığını ve kelime öğretimine yönelik sistematik bir planlamanın olup olmadığını belirlemeye çalışmıştır. Çalışma sonucunda temalar ve sınıf düzeylerinde kelime öğretimine yönelik sistematik bir

planlama olmadığı, temalar ve sınıflar arasında kelime sayılarının düzensiz artış ve azalış gösterdiği ve metinlerde olması gerekenden çok fazla sayıda farklı kelimelere yer verildiği saptanmıştır.

"İlköğretim II. Kademe Türkçe Ders Kitaplarındaki Sözcük Çalışmalarının Yöntem-Teknik ve Türkçe Öğretim Programındaki Kazanımlar Açısından İncelenmesi" adlı çalışmasında Sarıca (2014) tarama modelini kullanarak 6,7 ve 8. sınıflar düzeyinde araştırma yapmıştır. Bu tezde belirlenen Türkçe ders kitaplarının sözcük çalışmaları 2005 Türkçe Öğretim Programı esas alınarak incelenmiştir. Araştırma sonunda Türkçe ders kitaplarının çoğunun etkinliklerinin programdaki kazanımlarla örtüşmekte olduğuna kanaat getirilmiştir.

Yukarıda yer verilen ilgili araştırmalar değerlendirildiğinde Türkiye'de kelime hazinesi, kelime öğretimi üzerine yeterince çalışma olmadığı, yapılan çalışmaların ise sınırlı olduğu ve ilgili araştırmalarda yer alan çalışmaların sonuçları ile bu tez çalışmasındaki sonuçların benzerlikler gösterdiği söylenebilir.

İKİNCİ BÖLÜM

2.1.1. Dil - Ana dili Eğitimi - Türkçe Dersi

İnsan, sosyal bir varlıktır. Bu sebeple; insanoğlu, toplum içerisinde yaşamını sürdürmek ve gündelik yaşantısında toplumu meydana getiren diğer bireylerle iç içe olmak zorundadır. Bu iç içe olma durumu, ister istemez iletişimi de beraberinde getirir. İletişim, en az iki kişinin olduğu bir ortamda bilginin bir kişiden diğer kişiye aktarılması ve diğer kişinin de buna bir dönüt vermesinden oluşan süreçtir. Normal koşullarda bu sürecin "dil" üzerinden yapıldığı bilinen bir gerçektir. Dil; "düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, gelişmiş bir dizge"dir (Aksan, 2000: 55). TDK'ye göre dil; "İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan, zeban"dır. Ayrıca, dil kavramı 2005 Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu'nda insanlar arasındaki iletişimi sağlayan ve öğrenme faaliyetlerinde anahtar rol oynayan bir araç olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2006: 2).

İletişim sürecinde kullanılan dört temel dil becerisi vardır: Okuma, yazma, dinleme ve konuşma. Dolayısıyla iletişimin sağlıklı olması, iletişim esnasında iletilmek istenilen mesajın karşıdaki kişi ya da kişiler tarafından anlaşılması ve geri bildirim verilmesi için bu dört temel dil becerisine sahip olmak gerekir. Bu beceriler kişilere Türkçe dersi kapsamında verilen ana dili eğitimi ile gerçekleştirilir.

Ana dili eğitimi başarılı bir şekilde gerçekleştirildiğinde bireylerin dil ve benlik bilinci gelişmektedir. Bu da aynı ulus içerisinde insanlar arasındaki bağı kuvvetlendirmektedir. Sosyal yaşantının ve eğitim-öğretim yaşantılarının başarıya ulaşmasında; iletişim becerileri kuvvetli, yaşamdan zevk alan bireyler yetişmesinde; bireylerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda mutlu bir yaşam sürmesinde ana dili eğitimi önemli bir rol teşkil etmektedir. Bu eğitimin öncelikli amacı anlama ve anlatma becerilerini, okuma, dinleme, konuşma, yazma gibi temel dil becerilerini

geliştirmek; bireyin söz varlığını zenginleştirmek ve bireyin sosyal hayattaki yerini almasını sağlamaktır (Turhan, 2010: 18). Bunların yanı sıra bireyin genel olarak yaşantısında başarılı olmasının birinci şartı yine kaliteli bir ana dili eğitimi almış olmasıdır.

Dil ve ana dili eğitimi alanları Türkçe dersi kapsamında ele alındığında, Türkçe dersi genel amaçları öncelikli olarak incelenmelidir. Ana dili edinimi ve gelişimi olarak Türkçe eğitimi; kişilerin sağlıklı bir kişisel gelişim gösterip topluma uyum sağlayabilmesinde en önemli alandır. Okullarda Türkçe dersiyle, öğrencilerin zaten sahip oldukları ana dillerini nasıl daha etkili kullanabilecekleri ve her alanda önemi hat safhada olan iletişimi nasıl daha sağlıklı kurabilecekleri öğretilerek bunun bir davranış olarak kazandırılması sağlanır. 2005 İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu'nda (2009: 4) programın temel yaklaşımlarından biri olan "Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma, eleştirel ve yaratıcı düşünme, iletişim, problem çözme, araştırma, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik ve karar verme gibi temel becerilere yer verilmiştir." maddesi yer almaktadır. Yalnızca bu madde dikkate alınarak bir eğitim - öğretim süreci gerçekleştiğinde bile bahsi geçen alanlarda gelişim gözlenebilir. Bununla birlikte gelişimin üst düzeyde sağlanması için Türkçenin halihazırda oldukça zengin olan kelime hazinesinin aktif olarak kullanılması elzemdir.

2.1.2. Ana dili Eğitiminde Kelime Öğretiminin Yeri ve Önemi

Sosyal bir varlık olan insan hayatı boyunca iletişim kurmak durumundadır. Dil eğitiminin temel amaçlarından biri de kişilerin gerçek yaşamda etkili ve kaliteli iletişim kurmasını sağlamaktır. Dilin etkili kullanılabilmesi için ana dili eğitimi büyük önem arz etmektedir. Bireylerin ve toplumun gelecekteki iletişim ağı içerisindeki evrensel haberleşme ortamından kopmamaları ve bilgiyi sürekli takip edebilmeleri ancak çağdaş yaklaşımlar ışığında verilecek olan ana dili eğitimine bağlıdır (Güneş, 2002: 18). Bu çağdaş yaklaşımlar ışığında yapılacak bir ana dili eğitimi bireyin dili iyi kullanabilmesini sağlayacaktır.

"Bilgili, kültürlü, karakterli insanlardan oluşan bir toplum oluşturmanın temel şartı ana dili eğitimidir. Dolayısıyla ana dili eğitimi sadece bir dil eğitimi değil aynı zamanda bir düşünce eğitimidir ve bütün disiplinlerin temelini oluşturur. İnsanların

ilk öğrendiği dil; ana dilidir. Sonradan öğrenilen her şey onun üzerine inşa edilir ya da onun yardımıyla şekillenir." (Tosun, 1983: 220)

Bireyin dili iyi kullanabilme şartlarından biri de kişisel kelime hazinesinin zenginliğidir. Bu sebeple kelime öğretimi önemlidir. Dünyada kelime öğretimi ve öğrenimi üzerine çalışmalar 1900'lü yılların başında rağbet görmeye başlamıştır. Paul Nation'ın (1990) *Öğretme ve Öğrenme Sözlüğü* , on yılın başında ortaya çıkmış ve araştırma kelime uygulamaları üzerine pedagojik rehberlik sağlarken, kelime hazinesi araştırmalarını içeren kapsamlı bir inceleme olarak etkili olmuştur. Bu çalışma öncülüğünde diğer çalışmalar ortaya çıkmaya başlamış ve kelime öğretimi konusu yeni bir ivme kazanmıştır (Lewis, 1997: 240-245).

Kelime hazinesinin gelişmişlik derecesi bireyin dile ne ölçüde hakim olduğuyla doğrudan ilişkilidir. Aktif söz dağarcığı gelişmiş olan birey kendini daha üst düzeyde ifade eder ve hayatta daha başarılı olur. Türkçe derslerinde eğitim - öğretim yapılırken bireylerin kendini daha üst düzeyde ifade etmesi ve hayatta başarılı olması için dili en iyi seviyede kullanabilmesi amaçlanır. Bu bağlamda Türkçe derslerinde kelime öğretim çalışmaları önem arz etmektedir.

Zeynep Çetinkaya'ya göre (2005: 75); bir insanın kullandığı sözcüklerin tümüne sözcük dağarcığı (kelime serveti) denir. Sözcük dağarcığındaki sözcük ve kavramlar ne kadar zengin olursa duygu, düşünce, izlenim ve tasarımların ifadesi o kadar iyi olur. Kelime hazinesi belli bir birikim sonucunda oluşmaktadır. İnsanların sözcük yönünden zengin bir birikime sahip olması için sözcük öğretimine önem verilmesi gerekmektedir. Okullarda bunun için en verimli ortam Türkçe dersleridir. Bu sebeple Türkçe öğretim programında kelime öğretim çalışmalarına yönelik amaç ve kazanımların yeterli ölçüde bulunması önemlidir.

2.2. Türkçe Öğretim Programında Kelime Öğretimi

Kelimeler sadece anlamayı değil anlatmayı da sağlamaktadır. Anlama ve anlatma şeklinde iki ana gruba ayrılmış Türkçe öğretiminin başarılı olarak gerçekleştirilebilmesini sağlayacak temel unsurlardan biri de kişinin sağlam bir kelime hazinesine sahip olmasıdır. Türkçe derslerinde bireylerin kelime hazinesinin gelişmesi için sözcük çalışmaları üzerinde bilhassa durulmalı ve sözcük çalışmalarına önem verilmesi gerekmektedir. Ancak, dil eğitiminde kelime öğretimi

öğrencilerde ve özellikle öğretmenlerde okuma, yazma veya dil bilgisi kadar ilgi uyandırmamaktadır (Richards, 1976: 77). Bu durum iyi planlanmış bir dil öğretim programında kelime öğretimine ilişkin birkaç teknik ve biraz özenle düzeltilebilir. 2005 Türkçe Öğretim Programı incelendiğinde "Okuduğu, dinlediği ve izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmaları; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmeleri" (2006: 4) amacı programın da bu doğrultuda hazırlanmış olduğunu gösterir niteliktedir. Nitekim 2015 Türkçe Öğretim Programında da (2018: 8) aynı amaç bulunmaktadır.

“Okuma metinleri ile dinleme/izleme materyallerinin işlenişinde metnin belli bir yöntem dâhilinde okunması, dinlenmesi/izlenmesi; kelime ve cümle çalışmaları ile metni anlama, çözümlenme ve yeniden yapılandırma çalışmalarına yer verilir. Bu çalışmalarda odak nokta, okuma metni ya da dinleme/izleme materyali olmakla birlikte öğrencinin duygu ve düşünce dünyası bununla sınırlandırılmamalı; öğrencinin metin aracılığıyla söz varlığını zenginleştirmesini, farklı bilgiler edinmesini, metinden hareketle araştırma yapmasını vb. sağlayıcı nitelikte çalışmalara da yer verilmelidir” (MEB, 2012: 245). Bu ifadeden, programın, özellikle okuma, dinleme/izleme öğrenme alanları içinde, kelime çalışmalarına ve metinden hareketle söz varlığını zenginleştirme çalışmalarına önem verdiği anlaşılmaktadır.

Kelime servetinin genişliği veya yetersizliği anlama ve anlatma yeteneğini etkiler. Kelime serveti bireyin çocukluğundan başlayarak geliştirilmesi gereken bir süreç olarak görülmelidir. Kelimeler kişinin düşünce dünyasını belirler. Bireye çocukluğundan itibaren kazandırılacak kelimeler bir plan içinde verilmelidir. Böylece kelime hazinesi gelişen bireyler hem okul hayatında hem de sosyal çevrede kendini sözlü ve yazılı olarak anlaşılır ve tutarlı bir şekilde ifade edecek, sosyal çevrede, okullarda, kitap ve dergilerde, televizyon ve radyo yayınlarında şikâyet ettiğimiz Türkçeyi yanlış kullanma ve kendini ifade etmedeki kelime kısırlığı ortadan kalkmış olacaktır (Özalp, 2011: 5).

2.3.1. Kelime Öğretiminde Türkçe Ders Kitaplarının ve Öğretmenin Rolü

Türkçe dersinin işleniş aşamasında kitaplar önemli yer tutmaktadır. Öğretmenlerin derslerinde kullandıkları eğitim-öğretim materyallerinin başında ders

kitapları yer almaktadır. Bu nedenle okullarda temel ders olarak okutulan Türkçe dersleri ve ders kitapları öğrencilerin ana dillerini daha etkin bir şekilde kullanmaları açısından büyük önem arz etmektedir. Türkçe derslerinde verilen dil eğitimine bakıldığında dil eğitiminin Türkçe ders kitaplarındaki metinlerle bağlantılı bir şekilde ele alındığı görülmektedir. Dolayısıyla hem dil eğitiminin sağlıklı bir şekilde yapılması hem de kelime hazinesinin geliştirilmesi açısından Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin bu alanda yeterli düzeyde olması gerekir. Metinlerin yeterli düzeyde olmasının yanı sıra öğretmenlerin de metinlerden hareketle kelime hazinesinin geliştirilmesi hususunda yeterli bilgi birikimine ve tecrübeye sahip olması önemli bir husustur.

Yapılan çalışmalar göstermektedir ki yapılandırıcı yaklaşım doğrultusunda hazırlanmış olan Türkçe Öğretim Programı öğretmenler tarafından yanlış anlaşılmaktadır. Yapılandırmacı yaklaşıma göre ders kitabının öğretmen tarafından birebir takip edilmesi yerine öğrencilerin kendi bilgilerini de kullanması ve yeni bilgileri anlamlandırabilecekleri etkinliklerle karşılaşması için öğretmenin bu süreçte öğrenciye rehberlik etmesi gerekmektedir (Bağcı Kılıç, 2006: 38). Yapılandırıcı yaklaşıma göre öğretmen bilgiyi sunan değil yol gösteren; öğrenci ise ipuçlarından hareketle bilgiye ulaşandır. Bu süreçte öğrencinin aktif olması, öğretmenin ise rehber rolünde bulunması gerekmektedir. Bu yöntem aynı zamanda kelime hazinesinin geliştirilmesi hususunda da önem arz etmektedir. Bu durumu yanlış anlayan öğretmenler ders işleme sürecinde bütün yükü öğrencinin omuzlarına yüklemekte ve büyük bir hataya sebebiyet vermektedir. Halbuki davranışçı yaklaşım doğrultusunda hazırlanmış olan eski Türkçe Öğretim Programı'na kıyasla yapılandırmacı yaklaşımla hazırlanmış yeni programda öğretmenlere daha fazla iş düşmektedir.

Aslında yapılandırmacı yaklaşımda öğretmenin rolü; dilin her alanında öğrencilerin kendi görüşlerini ifade etmelerine, kendi düşüncelerini ve kavramalarını açığa çıkarmalarına, kendi düşünce ve davranışları hakkında düşünmelerine olanak tanıyan çok sayıda yol bulmak olmalıdır (Gould, 2007: 120). Öğrencilerin her biri kendine özgü öğrenim stiline sahiptir ve bahsi geçen yaklaşımın sundukları kişisel öğrenme yöntemlerini desteklemektedir. Bu sebeple öğretmen, Türkçe derslerinde kelime öğretimi alanında da her öğrencinin kelime hazinesini geliştirme yönteminin

farklı olabileceğini içselleştirmeli ve buna göre hareket etmelidir. Bu davranış öğrencinin kelime hazinesinin gelişmesine büyük katkı sağlamakla birlikte, ana dili eğitiminin temel hedefi olan "kişisel hayatta sağlıklı iletişim ve başarı"yı da beraberinde getirecektir.

2.3.2. Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Kelime Öğretimi Açısından Sahip Olması Gereken Nitelikler

Yapılandırmacı yaklaşım esas alınarak hazırlanmış olan 2005 Türkçe Öğretim Programı'na dayalı Türkçe ders kitaplarındaki metinler seçilirken "öğrencilerin bilgi, dil, düşünce, duygu ve estetik zevk düzeylerini geliştirecek nitelikte" olması hedeflenmiştir. Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretimi Programı'nda (MEB, 2012: 4), programın genel amaçlarının altıncı maddesinde de, kelime öğretimiyle ilgili olarak öğrencilerin “okuduğu, dinlediği ve izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmaları; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmeleri”nin amaçlandığı belirtilmiştir. Bunlara dayanarak öğrencilerin metin üzerinden ders işleme esnasında metni anlayabilmeleri ve aynı zamanda sıkılmamaları gerekmektedir. Metinde bilinmeyen kelimelerin fazla olması öğrencinin metni anlamasını engellerken bilinmeyen hiçbir kelime olmaması da öğrencinin metinden sıkılmasına sebep olur. Bu durum metin içindeki bilinmeyen kelime oranının ölçülü olmasını gerekli kılmaktadır. Bu konuda Beck, McKeown ve Kucan da eğitim açısından öğrencilere sunulan kelimelerin iyi olabilmeleri için, tamamen yabancı (bilinmeyen) kelime olmaları gerekli değildir. Bir olayla ya da karakterle ilgili bilgileri açıklamak için, yazarın kelime seçim gücünü ortaya çıkaran, öğrencilerin de bildikleri ve onların dikkatini çeken sözcükler de seçilebilir der. (Beck, McKeown and Kucan 2005: 216). Böylece hem metin daha anlaşılır olacak hem de öğrenci aktif katılım sağlayacağı için sıkılmayacaktır. Dersi metinden hareketle işlemenin bir amacı da metin üzerinden çeşitli bağlamlar yoluyla öğrenciye yeni kelimeler öğretmektir. Öğretilecek yeterli kelimenin olmaması bu amacın gerçekleşmesine engel olur. Zaten “Her metin, öğrencinin söz varlığını zenginleştirerek yeni öğrenilecek söz ve söz gruplarına yer vermeli; ancak bu oran metni oluşturan kelimelerin yüzde beşini geçmemelidir” (MEB, 2012: 56). Ancak, bazı çalışmalara göre Türkçe dersi için hazırlanmış kitaplardaki bilinmeyen kelime oranları yayınevlerine göre değişiklik göstermekte, belirli bir standarda sahip

bulunmamakta ve hangi kelimenin hangi sınıf seviyesinde kavratılacağı hususu bilinmezlik arz etmektedir. Bu konuda Özbay da şöyle söylemektedir: “Türkçe Öğretim Programı'nda sınıf seviyelerine göre kaç kelime kazandırılacağı, bunların hangi kelimeler olacağı, hangi yöntemlerle öğretileceği konusu da belirtilmelidir” (Özbay, 2009: 65). Ülkemizde kelime öğretim yöntemleri henüz netlik kazanmadığından yöntem seçmek yerine öncelikle yöntem ve tekniklerin netlik kazanması önemli bir husustur. Dünyada bu konu 1990'larda çözüme kavuşmuştur. İki veya daha fazla kelimenin bir araya gelerek farklı bir şeyi ifade etmesi veya öngörülebilir bir şekilde bir araya getirilen veya birlikte bulunan kelimeler olarak tanımlanabilecek olan kolokasyonlar ve bu sayede eşdizimliliğin yönetime dönüştürülmesi, yöntem ve teknik konusunda bize küçük bir fikir verebilir. Örneğin kolokasyonlar, *problemlili çocuk* ve *ağır abi* gibi iki kelime kombinasyonundan, *büyük bir operasyondan kurtulmak* gibi genişletilmiş kombinasyonlara kadar uzanır. Bu dil kalıpları daha çok konuşmayı ve yazmayı içerir. Ancak, birçok kelime çok farklı kolokasyonlarda ortaya çıktığı için, kelimelerden çok daha fazla kolokasyon vardır. Ayrıca, dil bilgisi kuralları kabul edilebilir kelime kombinasyonlarına rehberlik sağlamak için çok geneldir (Lewis, 2000: 174). Bu durumda bu ve bunun gibi yöntemleri kendi dilimiz için kullanıma hazırlarken yukarıda bahsedilen dile uyumluluk hususunu göz önünde bulundurmak gerekir.

Özbay (2009: 62), kelime öğretimi sırasında yapılacak çalışmaların öğrencilere kazandıracaklarını “okuduklarını ve dinlediklerini doğru anlamaya başlarlar, konuşmalarında ve yazmalarında kelimeleri yerinde kullanırlar, kelimeleri doğru telaffuz ederler, kelimelerin eş anlamlılarını, karşıtlarını tanırlar, kelimelerin yazımına dikkat ederler, kelimelerin nasıl türediğini bilirler, sözlük, yazım kılavuzu gibi başvuru kitaplarını kullanmayı öğrenirler” diyerek kelime öğretiminin ne denli önem arz ettiğini vurgulamaktadır. Ayrıca “Ders kitaplarında günlük dilde kullanılan kelimelerin yanında çeşitli kavramlara, edebî ve akademik kelimelere de yer verilmelidir” (Arı, 2008: 322), diyen Arı da konuyu farklı bir boyutuyla ele almaktadır. Sonuç itibarıyla başarıya ulaşmak adına kelime öğretimi sırasında kelimeye dair her şey belirli bir plan dahilinde kullanılmalıdır.

2.4. Kelime Kökeni- Türü, Yapısı ve Metin Türünün Kelime Öğretimine Etkisi

Kelime kavramı ele alınırken iki tür yaklaşımdan söz edilebilir; yapı açısından ve anlam açısından kelime yaklaşımı. Her ikisini de ele alan yaklaşımlar da mevcuttur. Aslında önemli olan kelime anlamı ele alınırken kelimenin yapısı veya anlamından ziyade, hangi dil için tanımlamanın yapıldığıdır. Bütün diller için kelime kavramının kesin olarak tanımlanması Martinet'e (1985: 98) göre boşunadır. Kelime tanımlamayı belli bir dilin çerçevesi içinde yapmak daha sağlıklıdır, çünkü bu durumda bile bu tanımlamaya uygun düşmeyen örneklerle karşılaşılabilir (Kurudayıoğlu, 2005: 7).

Türkçe sondan eklemeli bir dildir. Kök, yanına aldığı yapım ve çekim ekleri ile vermek istediği anlama ulaşır. Türkçenin yapısından gelen güçlü türetme ve birleştirme yeteneği, soyut ve somut çeşitli kavramları kolayca oluşturma, en ince ayrıntılara kadar inebilen bir kavramlaştırma gücü bulunmaktadır(Tanç, 2005: 303). Türkçenin bu yapısı kelime öğretiminin daha kolay sağlanmasına olanak tanır. Kelimenin kökü bir kez öğrenildiğinde, o kökten türemiş kelimeler üzerinde bir tahmin yürütülebilir. Bu da dilin daha hızlı ve kolay anlaşılabilir olmasına olanak sağlar. Ayrıca Türkçe oldukça köklü ve eski bir dildir. Geçmişte Fransızca, İtalyanca, İspanyolca ve Rusça vb. dillerden daha eskilere uzanabilen Türkçe, 7.-8. asırlara ait belgeleri içeren Orhun ve Yenisey Yazıtları'nda bile güçlü bir dil olarak karşımıza çıkmaktadır (Aksan, 2005: 14). Bu sebeple Türkçenin diğer dillerle etkileşimi de hayli fazla olmuştur. Günümüz Türkçesinde yabancı kökenli kelimeler büyük bir yer tutmaktadır. Bu durum bazı sorunları da beraberinde getirmektedir. Üzerinde durulması gereken bu sorunlardan en önemlisi yabancı dillerin, özellikle de İngilizcenin, Türkçeyi olumsuz yönde etkilemesidir. Geçmişte tamamen özentî ile Arapça ve Farsçadan giren sözcüklerin yerini şimdilerde İngilizce kökenli sözcükler almıştır. Bu sözcüklerle birlikte o dillerin söz dizim kurallarının da aynen dilimize aktarılması, yabancı eklerin ve Türkçenin mantığına aykırı kullanımların yaygınlaşması Türkçenin gelişimi açısından en kötüsüdür (Akalın, 2005). Bu durum üstte bahsedilen kelime öğretiminde yapı özelliği kolaylığının, halihazırda kullanılan Türkçenin tamamında uygulanabilirliğini kısıtlar.

Ana dili ve kelime öğretimi genellikle ders kitapları aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Ders kitaplarında ise bu işlevi metinler üstlenmektedir.

Dolayısıyla ders kitaplarında yer alan metinlerin hem ana dili hem de kelime öğretiminde kilit rol oynaması metin ve metin türlerinin önemini artırmaktadır. Türkçenin kurallarının sezilerek davranışa ve zamanla alışkanlığa dönüştürülmesinde ders kitaplarıyla aktarılan Türk ve dünya edebiyatının seçkin örnekleri oldukça etkilidir. Bu nedenle ders kitaplarının programın amaçlarına uygun edebî değeri olan metinleri içermesi gerekmektedir (Özbay, 2006: 170). Kişinin yaşına ve hazırbulunuşluk düzeyine uygun şekilde farklı metin türlerinin kullanılması kelime öğretiminde olumlu sonuçlar elde edilmesini sağlar. Bu metinleri oluşturan kelimelerin seçiminde göz önünde tutulması gereken bir özellik öğretilen kelimelerin ilginç ve yararlı kelimeler olmasıdır, öğrenciler bu kelimelerin kullanımlarını günlük hayatlarında bulabilmelidir. (Beck et al., 2005: 221). Bundan ötürü ders kitaplarına seçilecek metinler ve metinleri oluşturan kelimelerin seçimi hususunda özenli ve planlı hareket etmek gerekmektedir. Ana dilini bilinçli, özenli kullanan, sorgulayan, eleştiren yaratıcı bireylerin yetiştirilmesinde her metin türüyle dengeli olarak öğrencilerin karşı karşıya getirilmesi oldukça önemlidir (Kolaç, 2009: 600). Bu bilgilerden de görüleceği üzere öncelik olarak Türkçe ders kitaplarında öyküleyici, bilgilendirici, şiir türündeki metin örneklerine yeterince yer verilmelidir. Çünkü kelime öğretiminde anlamı bilinmeyen kelimeler metnin bağlamından hareketle tahmin edilerek öğrenilebileceğinden farklı metin türleri ile karşılaşan bireylerde bu sürecin daha verimli geçmesi sağlanabilir.

2.5. Kelime Hazinesi

Kelime, ifade edilmek istenilen düşüncelerin, tavırların göstergesidir. Kişilerin kendini ifade edebilmesinde ve iletişimde bulunduğu kişileri anlayabilmesinde sahip olunan kelime bilgisinin önemi büyüktür. Bir kişinin kazandığı kelimelerin tümüne kelime hazinesi denir (Özbay, Melanlıoğlu, 2008: 33). Türkçede söz dağarcığı, söz varlığı, söz hazinesi, söz hazinesi kelime dağarcığı, kelime serveti gibi farklı şekillerde ifade edilen kelime hazinesi kavramı Türkçe sözlükte "söz varlığı" veya "bir dilin bütün kelimeleri; bir kişinin veya bir topluluğun söz dağarcığında yer alan kelimeler toplamı" olarak tanımlanmaktadır (www.tdk.gov.tr). Vardar da kelime hazinesini bir insanın kullandığı sözcüklerin tümü olarak tanımlamaktadır (Vardar, 1998: 190). Dilin ve iletişimin temelinde anlamak ve anlatmak olduğu göz önünde bulundurulursa bu tanımlardan yola çıkarak

bir bireyin iyi bir iletişim kurması kelime hazinesinin genişliği ile doğru orantılıdır. Karatay'a göre de anlama ve anlatma temel dil becerilerinin etkin kullanımı ile sözcük dağarcığının zenginliği arasında yakın bir ilgi vardır. Sözcük dağarcığının zayıf veya zengin olması, hem anlama hem de anlatma yeteneğini etkilemektedir (Karatay, 2007: 143).

Kelime hazinesinin zenginleşmesine giden yol kelime öğretiminden geçmektedir. Bireyin doğduğunda dinlemeyle başlayan kelime öğrenme serüveni -ki bu bir bilince bağlı değildir- okuma yazma öğrenimiyle birlikte katlanarak devam eder. Kelime öğrenimi, en temel unsurla, kendini yeterince ifade etme ve olabildiğince geniş düşünme yeteneğini geliştirmesi açısından da önemlidir. Tüm bu faydaların yanında, esasen kelime hazinesi çok hassastır. Eğer bir sözcük yeterince yerli yerinde kullanılmıyor ve desteklenmiyorsa; yani içselleştirilememişse çok geçmeden kaybolması da muhtemeldir (Boers ve Lindstromberg, 2008: 17).

Kelime öğretiminin planlı ve programlı bir şekilde yapılması sonucu bireyin kelime hazinesi gelişir. Birey günlük hayatta okuyarak, gezerek ve sohbet ederek de kelime hazinesini geliştirebilir. Ancak bu durum öğrenmenin sistematik bir olgu oluşunun dışına çıkar. Okullarda kelime öğretimi, Türkçe derslerinde sistemli bir şekilde yapılmaktadır. Türkçenin ana dili olarak öğretiminde amaç, dil becerilerini geliştirmektir. Bireylerin bu becerilerinin geliştirilmesiyle hem anlamaları hem de duygularını ve düşüncelerini tam ve doğru olarak anlatmaları sağlanmaktadır (Kavcar, Oğuzkan, Sever, 1995'den akt. Özbay, Melanlıoğlu, 2008: 31). Bu sebeple Türkçe dersleri ve ders kitapları büyük önem arz etmektedir.

Türkçe derslerinde kelime öğretimi ders kitaplarındaki metinler aracılığıyla yapılmaktadır. Bugüne kadar Türkçe ders kitapları ve metinler üzerine yapılan çalışmalar Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin hem 2005 Türkçe Öğretim Programında yer alan amaçları gerçekleştirmekten uzak hem de dilin dört temel becerisiyle birlikte kelime öğretimi hususunda başarısız olduğunu göstermektedir. Kelime öğretiminde ve kelime hazinesinin geliştirilmesinde aktif rol oynaması gereken metinler aracılığıyla geleneksel sözcük öğretimi etkinliklerinin yerine köklere ekler getirmek, kelime ve deyimlerin gerçek ve mecaz anlamlarını öğrenmek, bir kavramla ilgili anahtar kelimeleri belirlemek, kelimelerin hangi kelimelerle birlikte kullanılabileceği üzerinde örnekler vermek, yazımı ve okunuşu

zor kelimeler üzerinde çalışmak, yeni öğrenilen kelimeleri cümle içerisinde kullanmak, geniş anlamlı kelimelerin farklı anlamlarını öğrenmeye çalışmak; bunların yanı sıra disiplinler arası bir yaklaşımla yabancı kelimelerin Türkçe karşılıklarını bulmaya çalışmak veya yabancı kökenli kelimeler için Türkçe karşılık üretmeye çalışmak gibi uygulamalar yapılabilir. Bu tarzda yapılan çalışmalar kelime öğretimini kolaylaştırabilir ancak öğrenilen kelime ile tekrar karşılaşmamak öğrenenin kelimeyi içselleştirmesinin önüne geçebilir. Öğrenenin, kelime öğrenme sürecinde öğrenmekte olduğu kelime ve kelimelerle karşılaşma sıklığı da önemlidir. Bu durum kelime sıklığının kelime öğretimindeki yerini göstermektedir.

2.6. Kelime Sıklığı

Kelime hazinesinin unsurları arasında en önemli unsur kelimedir. Çünkü insanoğlu yaşamı boyunca iletişim kurmak durumundadır. İletişimin temelinde ise kelimeler yer alır. Kelimeler aracılığıyla insanlar duygularını, düşüncelerini, istek ve şikayetlerini dile getirirler. İletişim sürecinde iletinin gönderici tarafından kodlanıp alıcı tarafından anlaşılabilmesi hem göndericinin hem de alıcının kelime hazinesi ile doğrudan ilişkilidir. Dolayısıyla sağlıklı bir iletişimin yolu kelime bilgisinden yani zengin kelime hazinesinden geçmektedir.

Bireyin doğumu ile başlayan süreçte ilk olarak ailede gelişmeye başlayan kelime hazinesi okullarda okutulan Türkçe derslerindeki kelime öğretimi yoluyla belirli bir plan doğrultusunda sistematik bir biçimde gelişir. Bu dersler dahilinde yapılan kelime öğretimine ilişkin önemli bir husus ise kelime öğretiminin nasıl yapılacağıdır. Bütün dillerde olduğu gibi Türkçede de kullanım açısından sıkça karşılaşılan kelimeler vardır. TDK'de dilde bir sözün kullanılma oranı olarak tanımlanan "kelime sıklığı", kelime öğretiminin nasıl yapılması gerektiğine dair önemli ipuçları verir. Kelime sıklığı bir dilde kullanılan kelimelerin birbirlerine oranla kullanım sıklığını ortaya koyan çalışmalardır (Ölker, 2011: 15). Bu çalışmaların kelime öğretimine katkısı dilde var olan kelimelerin kullanım sıklıklarını ortaya çıkararak öncelik sonralık ilişkisi içerisinde hangi kelimenin öğretilmesi gerektiğine dair önemli bilgiler vermesidir. Aksan'a göre sıklık sayımlarıyla elde edilen dizelgelerde ilk sırayı alan 1000 sözcükle normal metinlerin %80'inden fazlası anlaşılabilir (Aksan,1998'den akt. Karadağ, 2005: 29). Buradan da anlaşılacağı üzere kelime öğretiminde kelime sıklıklarının dikkate

alınması ve kelime öğretiminin bu doğrultuda yapılması bireyin zengin bir kelime hazinesine sahip olmasının önünü açacak ve yaşantısında başarılı bir birey olmasına imkan sağlayacaktır.

Her dilde kimi sözcükler öteki ögelerden çok daha sık kullanılırlar. Okumaya yeni başlayan ilköğrencilerin ilk sınıflarındaki öğrencilere ya da bir yabancı dili yeni öğrenmeye başlayanlara ilk aşamada öğretilmesi gereken sözcüklerin hangileri olduğu, dilin sözcüklerinin hangi sıraya göre tanıtılması gerektiği saptanırken, değişik gereksinimleri karşılayan anadili ve yabancı dil sözlükleri hazırlanırken dildeki ögelerin sıklıklarının bilinmesi gerekmektedir (Karadağ, 2005: 28).

Bu sebeple bir dilin kelime sıklığının bilinmesinin ilköğretim düzeyindeki öğrencilerde ve yeni bir dil öğrenme sürecindeki bireyler üzerinde olumlu etkiler yapacağı ortadadır.

Ülkemizde son yıllara kadar kelime sıklığı üzerine pek çalışma yapılmamıştır. Kelime sıklığı üzerine yapılan dikkate değer ilk çalışma 2003 yılında İlyas Göz tarafından yayımlanmış olan "Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü"dür. Bu alanda yapılan ikinci çalışma ise bu tezde de kaynak olarak kullanılmış olan 2011 yılında Gökhan Öker tarafından yayımlanan "Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü" adlı çalışmadır. Bu çalışmaların daha da artması ve eğitim sürecinde dikkate alınması toplumu oluşturan bireylerin söz varlıklarının zenginleşmesine, sağlıklı iletişim kurmalarına ve düşünce ufkunun gelişmesine katkı sağlayacaktır. Bunun yanı sıra kelime öğretiminde "ağırlık - derinlik - genişlik" kavramlarının ele alınması ve öğretimin bu kavramlar göz önünde bulundurularak yapılması da bireylerin söz varlığının gelişimine doğrudan katkı sağlayacaktır.

2.7. Kelime Öğretiminde Ağırlık-Derinlik-Genişlik

Ana dili eğitiminde özellikle kelime hazinesinin geliştirilmesine yönelik çalışmalarda "ağırlık-genişlik-derinlik" kavramları ön plana çıkmaktadır. "Bir konuda çok sözcük bilmek" (Göğüş, 1978: 360) anlamına gelen ağırlık bireyin kelime hazinesi ile doğrudan ilişkilidir. Bir başka deyişle bireyin etkili iletişim kurmasının temelinde gelişmiş kelime hazinesi olduğu göz önünde bulundurulduğunda kelime hazinesi geliştirme çalışmalarında kelimenin "ağırlık" boyutu önemli bir yer tutmaktadır. Çünkü sözcük bilgisi ile kelime hazinesi doğru orantılıdır. Bu konuda Onan da şöyle demektedir:

Eğitim sürecinin ilerlemesine bağlı olarak kelime hazinesi, kişinin ilgi alanı ve mesleğine göre belirli konu veya konularda yoğunluk kazanmaktadır. İlköğretim ikinci kademe öğrencileri, daha çok ilgi alanlarına bağlı olarak üretici ve alıcı kelime hazinelerini ağırlık yönünden geliştirmektedirler. İlköğretimin her kademesinde, kelime öğretimi açısından temel hedef, öncelikle okumanın araç niteliği kazandığı dönemden itibaren, öğrencilerin sahip oldukları üretici ve alıcı kelime hazinelerini derinlik, genişlik ve ağırlık yönünden geliştirmek olmalıdır” (Onan, 2013: 2).

Ana dili eğitiminde kelimenin ikinci boyutunu ise derinlik oluşturmaktadır. “Derinlik, sözcüklerin çeşitli anlamlarını bilmek” (Göğüş, 1978: 360) demektir. Zengin bir dil yapısına sahip olan Türkçede bilindiği üzere bütün sözcükler temel anlamı yanında yan ve mecaz anlamlarıyla da kullanılırlar. Sözcüğün temel anlamının yanında diğer anlamlarını da bilmek kelime hazinesinin gelişmesi açısından son derece elzemdir. Sözcüğün çeşitli anlamlarını bilen bir birey anlamını bilmediği bir sözcükle karşılaşması durumunda bağlamdan hareketle o sözcüğün anlamını tahmin edebilir. Bu da kelimenin derinlik boyutunun ana dili eğitiminde önemli bir yer tuttuğunun göstergelerinden biridir.

Ana dili eğitiminde ve bireyin kelime hazinesini geliştirme çalışmalarında dikkate alınması gereken bir diğer kavram ise genişliktir. "Genişlik, çeşitli konularda sözcük bilmek demektir (Göğüş, 1978: 360). Bireylerin farklı konularda fikir beyanında bulunabilmesi, farklı konularda yazılmış metinleri anlayabilmesi onların kelime hazinelerinin genişlik boyutunda gelişmiş olmaları ile mümkündür. Okullarda Türkçe dersleri aracılığıyla yapılan ana dili eğitiminde daha önce de bahsedildiği gibi metin türlerinin dikkate alınması ve farklı metin türlerinde yazılmış metinlerin Türkçe ders kitaplarında yer alması öğrencilerin kelime hazinelerinin genişlik boyutunda da gelişmesine katkı sağlayacaktır. Çünkü kelime hazinesi genişlik boyutunda gelişmiş olan öğrenciler, farklı disiplinlerde yazılmış veya söylenmiş metinleri kolayca anlayabilirler (Onan, 2016: 17). Farklı türlerde yazılmış metinleri kolayca anlayan öğrenciler okuma, konuşma, yazma ve dinleme sürecinde hem daha rahat kelime üretirler hem de kelimeleri algılamada güçlük çekmezler. Bu da öğrencilerin gelişen söz varlığının yanı sıra farklı bakış açısı ve farklı düşüncelere sahip yaratıcı bireyler olarak yetişmesine olanak sağlar.

2.8. Söz Varlığı- Düşünce İlişkisi

Dil düşüncenin aracı değil, bizzat kendisi ve aynı zamanda iletişimin temel unsurudur. İyi bir sözlü veya yazılı iletişim de dil eğitiminin temel amacını oluşturur. Dil, düşünceleri anlatmaya yarayan bir imgeler dizgesidir. Dille düşüncenin ilgisi üzerinde kafa yoranlar, bunlardan hangisinin temel olduğunu araştıranlar dile öncelik tanımakta, dilsiz düşünce olamayacağı kanısını savunmaktadırlar (Gencan, 2007: 25). Buradan da anlaşılacağı üzere dil ile düşünce birbirinden ayrı ele alınamayacak unsurlardır. Banguoğlu'na göre de ana dilimizden cümleler kurarak düşünürüz, dil olmasa düşünce ve duygu da gelişmezdi, insan topluluğu ilerlemez, bir medeniyet yaratamazdı (Banguoğlu, 2011: 9). Düşüncenin temelinde dil unsuru olduğuna göre dil eğitimi toplumların ilerlemesinde ve bir medeniyet kurmasında çok önemli bir yere sahiptir.

Ana dili ve temel iletişim sistemi ailede öğrenilir ve okullarda Türkçe dersleriyle birlikte geliştirilir. İletişimin temel ana sistemi öğrenildikten sonra geriye iletişimde kullanılacak kelimelerin çoğaltılması kalır. Bu alelade bir iş değildir. Meselenin özünde iletişimdeki kişilerin algı, bilgi ve deneyimlerinin farklılığı yatar. Bu farklılığı en aza indirmenin en doğru yolu iyi bir eğitimden geçmektedir. İletişim şekline hakim olmak tek başına yeterli olmayacaktır. Çünkü aktaranın kelime bilgisi düzeyi ne derece yüksekse alıcının da bu düzeyde kelime bilgisine sahip olması gerekmektedir. Diğer türlü yine sağlıklı iletişim kurulamaz. Kelimeler düşüncelerin aktarımında etkili olduğu gibi düşüncenin kendisinde de etkilidir. Bilinmeyen bir olgu düşünülemez, düşünülmeyen de aktarılamaz veya aktarılmaya ihtiyaç duyulmaz. Bu sebeple söz varlığının zenginliği zengin bir düşünce için temel şarttır.

Ortak söz varlığı, insanları bir araya getiren ve benzer düşünceler etrafında bir toplum olmalarını sağlayan önemli bir unsurdur. Toplumda ise gelişmiş bir söz varlığına sahip olmak; farklı bakış açılarına, farklı düşüncelere ve yollara sahip olmak anlamına gelir. Yani toplumun ve kültürün geleceği aslında kendi diline hakim bireyler tarafından belirlenir. Sonuç itibarıyla dil eğitimi basite indirgenebilecek bir mesele değil, toplumu ve toplumu oluşturan unsurları ileri seviyeye taşıyacak yapı taşlarından biridir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın yöntemini açıklamak amacıyla sırasıyla “Araştırmanın Modeli”, “Evren ve Örneklem”, “Verilerin Toplanması” ve “Verilerin Analizi” başlıklarına yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

"8. Sınıf Öğrencilerinin Kelime Hazinesi Üzerine Bir İnceleme" başlıklı, 8. sınıf öğrencilerinin anlamını bilmediği kelimeler ile Türkçe ders kitabının bu alanda belirlediği kelimelerin karşılaştırıldığı bu çalışmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır.

Karasar (2006)'a göre olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların "ne" olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışan çalışmalar betimsel çalışmalardır. Betimsel ya da survey çalışmalarda mevcut olan durum belirlenmek istendiğinden, bu tür çalışmalar genellikle doğal ortamda yapılmaktadır. Betimsel çalışmalarda kullanılan teknikler, çalışmanın adını da değiştirmektedir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Milli Eğitim Bakanlığının 2016-2017 eğitim-öğretim yılında okutulmasına onay verdiği ortaokul 8. sınıf Türkçe ders kitapları ve 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Hatay ili, Erzin ilçe merkezinde yer alan 9 ortaokulun 8. sınıflarında öğrenim gören 459 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise; 2016-2017 eğitim-öğretim yılında MEB tarafından onaylanan ortaokul 8. sınıf Türkçe ders kitapları arasından, adı geçen ilçede okutulan Dikey

Yayınlarına ait 8. sınıf Türkçe ders kitabı (öğrenci çalışma kitabı dahil) ve tesadüfi örneklem yoluyla belirlenen dört ortaokulun 8. sınıfında öğrenim gören 140 öğrenci oluşturmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada 2016/2017 eğitim öğretim yılında MEB tarafından okutulmasına onay verilen Dikey Yayınlarına ait Türkçe ders kitabı kullanılmıştır. Araştırmaya konu olan 18 okuma metninde geçen anlamı bilinmeyen kelimeleri belirleyebilmek amacıyla basit veri toplama tablosu oluşturulmuştur. Bu basit veri toplama tablosu araştırmaya dahil olan 140 öğrenciye dağıtılmıştır. Ardından öğrencilerden 18 metinden her birini sessiz okuma yöntemi ile okumaları, okudukları metinde geçen anlamını bilmedikleri kelimelerin altlarını çizmeleri ve okuma sonunda bu belirledikleri kelimeleri basit veri toplama tablosuna yazmaları istenmiştir. Tüm metinlerin öğrenciler tarafından okunup anlamı bilinmeyen kelimelerin basit veri toplama tablosuna yazılması işi toplamda yaklaşık 15 Türkçe ders saatine denk gelmiştir. Bu çalışma yürütülürken bir taraftan da öğrenci çalışma kitabındaki etkinliklerde belirlenmiş olan anlamı bilinmeyen kelimeler ile çalışma esnasında öğretilmeye çalışılan kelimeler tespit edilerek ayrı bir basit veri toplama tablosunda derlenmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada içerik analizi ve betimsel analiz kullanılmıştır. "İçerik analizinde yapılan temel işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize etmektir (Yıldırım, Şimşek, 2006: 227).

Türkçe ders kitabındaki (öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabındaki) sözcük çalışmasıyla ilişkili bölümlerdeki kelimeler içerik analizi yöntemiyle derlenerek tablolaştırılmış ve öğrencilerden basit veri toplama tablosu ile elde edilmiş olan sözcükler ile karşılaştırılarak yorumlanmıştır.

Elde edilen verilerin analizi esnasında öğrenciler tarafından bilinmeyen kelimelerin ve öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabınca belirlenen kelimelerin sıklıkları Gökhan Ölker'e ait "Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü"adlı kitaptan alınmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde öğrencilerin metinlerde anlamını bilmediği kelimelere yönelik bulgular ile öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabının kelime öğretimi etkinliklerinde öğretmeye çalıştığı kelimelere yönelik bulgular incelenmiş ve yorumlanmış ardından öğrencilerin belirlediği kelimeler ile öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabındaki kelimelerin karşılaştırılması yapılmıştır. Daha sonra ders kitabındaki metinlerin türlerine göre dağılımı, metin türlerine göre öğrencilerin bilmediği kelimelerin dağılımı, metin türlerine göre öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabının belirlediği kelimelerin dağılımı başlıkları altındaki tablolar incelenip yorumlanmıştır. Öğrencilerin bilmediği kelimelerin köken dağılımı, öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabında belirlenen kelimelerin köken dağılımı, öğrencilerin bilmediği kelimelerin tür dağılımı, öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabında belirlenen kelimelerin tür dağılımı, öğrencilerin bilmediği kelimelerin yapı dağılımı, öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabında belirlenen kelimelerin yapı dağılımı başlıkları altında yer alan tablolar inceledikten sonra öğrencilerin bilmediği kelimelerin çoktan aza doğru sayı ve yüzde olarak sıralaması yapılmıştır. Bundan sonraki tablo ise öğrencilerin %50'sinden fazlasının anlamını bilmediği kelimelerin kökeni, türü ve yapısı, öğrencilerin anlamını bilmediği kelimeler içerisinde tekrar eden kelimelere yönelik tablolar olup bu tablolar da incelenmiş ve yorumlanmıştır. Son olarak öğrencilerin belirlediği anlamı bilinmeyen kelimelerle öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabında belirlenenlerden ortak olanların kökeni, türü ve yapısını içeren tablolardan hareketle elde edilen bulgular incelenmiş ve yorumlanmıştır.

Kelimelerin köken, yapı ve türleri ile ilgili sınıflandırmalarda Zeynep Korkmaz'ın (2009) "Türkiye Türkçesi Grameri" adlı kitabından yararlanılacaktır.

Tablolarda bulunan ve öğrenciler tarafından bilinmeyen kelime olarak belirlenmiş yer isimleri çalışma dışına çıkarılmamış ve "toponimi" olarak işaretlenmiştir. Toponimi her ne kadar "yer ad bilimi" olarak açıklansa da bu çalışmada yer isimlerinin karşısına toponimi yazılmasındaki amaç; o kelimelerin ayrı bir alanın çalışma konusuna dahil olduğunu belirtmektir. Tablolarda yer alan bazı kelimelerin " * " ile işaretlenmesi; o kelimenin başka metinlerde de geçtiğini gösterir.

4.1. ÖĞRENCİLERİN METİNLERDE ANLAMINI BİLMEDİKLERİ KELİMELER

Tablo 1
1. METİN : YURDUM

BİLİNMEYEN KELİME	BİLMEYEN KİŞİ SAYISI	KELİME SIKLIĞI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
ahbap*	49	47	Arapça	isim	
andız	118		Türkçe	isim	basit
bağır*	3	52	Türkçe	isim	basit
burç	52	8	Türkçe	isim	basit
çim-	19		Türkçe	fiil	basit
çorak	75	11	Türkçe	isim	basit
dövüş-	9	23	Türkçe	fiil	türemiş
emmi	3		Türkçe	isim	basit
eşkıya	22	15	Arapça	isim	
ılgıt ılgıt	114		Türkçe	isim	birleşik
kederlen-	3	2	Arapça	fiil	
naçar	127	6	Farsça	isim	
pınar	5	22	Türkçe	isim	basit

"Yurdum" adlı metinde öğrencilerin anlamını bilmediği kelime sayısı 13'tür. Sırasıyla "naçar (127), andız (118) ve ılgıt ılgıt (114)" kelime ve kelime grupları öğrenciler tarafından en fazla bilinmeyen kelime olarak belirlenmiştir. Anlamı bilinmeyen bu 13 kelimenin 4 tanesine kelime sıklığı sözlüğünde rastlanılmazken diğer 9 kelime kelime sıklığı sözlüğünde yer almaktadır. Sıklığı en yüksek 3 kelime sırasıyla "bağır, ahbap, dövüş-" kelimeleridir. Anlamı bilinmeyen 13 kelimenin 9 tanesi Türkçe, 3 tanesi Arapça, 1 tanesi de Farsça kökenlidir. Aynı şekilde bu kelimelerin 10 tanesinin türü isim iken 3 tanesi fiildir. Bu kelimeler içinde yer alan Türkçe kökenli 9 sözcüğün 7 tanesi basit yapıdayken 1 tanesi türemiş, 1 tanesi de birleşiktir.

Tablo 2
2. METİN : AĞAÇ SEVGİSİ

BİLİNMEYEN KELİME	BİLMEYEN KİŞİ SAYISI	KELİME SIKLIĞI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
andaç	105		Türkçe	isim	türemiş
bellek	18	7	Türkçe	isim	türemiş
boy	18	17	Türkçe	isim	basit
çağrışım	15	1	Türkçe	isim	türemiş
domur domur	91		Türkçe	isim	birleşik
feryat figan	90	6+5**	Farsça	isim	
gümrahlaş-	114		Türkçe	fiil	türemiş
hu çek-	8		Türkçe	fiil	birleşik
inle-	7	34	Türkçe	fiil	basit
kutlu	19	7	Türkçe	isim	türemiş
mevki	17	256	Türkçe	isim	basit
nişan	32	33	Farsça	isim	
Orhun Yazıtları	34		Türkçe	isim	birleşik
pir	34	10	Türkçe	isim	basit
serpil-	6	23	Türkçe	fiil	türemiş
sılaya dön-	41		Arapça	fiil	
sin-	34	16	Türkçe	fiil	basit
tabiat	13	264	Arapça	isim	
Tacüttevarih	44		Toponimi		
tambura	104		Türkçe	isim	basit
tan	85		Türkçe	isim	basit
zarif	10	64	Arapça	isim	

** Kelime sıklığı sözlüğünde ayrı ayrı yer alan kelime grubu.

"Ağaç Sevgisi" adlı metinde öğrencilerin anlamını bilmediği kelime sayısı 22'dir. Sırasıyla "gümrahlaş- (114), andaç (105), tambura (104)" kelimeleri en fazla öğrenci tarafından anlamı bilinmeyen kelime olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin anlamını bilmediği bu 22 kelimedenden 9 tanesine kelime sıklığı sözlüğünde rastlanılmamıştır. Anlamı bilinmeyen 22 kelimenin 16 tanesi Türkçe, 3 tanesi Arapça, 2 tanesi Farsça kökenli olup bir kelime de Toponimi'dir. Bu kelimelerden 15 tanesinin türü isim iken 6 tanesi fiildir. Türkçe kökenli olan 16 kelimenin 7 tanesi basit, 6 tanesi türemiş, 3 tanesi de birleşik yapıdadır.

Tablo 3
3.METİN : ESKİCİ

BİLİNMEYEN KELİME	BİLMEYEN KİŞİ SAYISI	KELİME SIKLIĞI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
aheste aheste	39	2	Farsça	isim	
avurt	81	4	Türkçe	isim	basit
aynamsı	6		Farsça	isim	
bağır*	5	52	Türkçe	isim	basit
benlik	22	50	Türkçe	isim	türemiş
billur	41	27	Arapça	isim	

bucak	23	122	Türkçe	isim	basit
cila	13	7	Arapça	isim	
çiriş çanağı	72		Far+T	isim	birleşik
dür-	3		Türkçe	fiil	basit
el ayası	37		Türkçe	isim	birleşik
entari	56	26	Arapça	isim	
gemel	25		Arapça	isim	
gevrek	16	3	Türkçe	isim	türemiş
güverte	13	17	İtalyanca	isim	
Hayfa	51		Toponimi		
iskemle	10	48	Türkçe	isim	basit
isli	31	5	Türkçe	isim	türemiş
kambur	6	9	Türkçe	isim	basit
kampana	35	7	İtalyanca	isim	
kırçıl	78	1	Türkçe	isim	türemiş
kösele	72	7	Farsça	isim	
mıhlays	70		Türkçe	isim	türemiş
mundar	70	1	Farsça	isim	
nasırlaş-	22	1	Arapça	fiil	
peltek	11	1	Türkçe	isim	türemiş
pençe pençe	20		Farsça	isim	
perçemli	24	1	Farsça	isim	
rıhtım	82	47	Farsça	isim	
takkeli	23		Arapça	isim	
tomar	58	7	Arapça	isim	
üçra	73	7	Türkçe	isim	basit
vardiya	61	1	İtalyanca	isim	
vinç	3	4	İngilizce	isim	
Ya Habibi	18		Arapça	isim	
yalçın	32	1	Türkçe	isim	basit
yamalı	4	6	Türkçe	isim	türemiş
yayvan	77	8	Türkçe	isim	türemiş

"Eskici" adlı metinde öğrenciler anlamını bilmedikleri 38 kelime belirlemişlerdir. Bu kelimeler içerisinde sırasıyla en fazla bilinmeyen kelimeler sırasıyla "rıhtım (82), avurt (81) ve kırçıl (78)"dir. Anlamı bilinmeyen bu kelimelerin 28 tanesine sıklık sözlüğünde rastlanmamıştır. Sıklığı en yüksek kelime ise "bucak (122)"tır. Anlamı bilinmeyen 38 kelimedenden 17'si Türkçe, 8'i Arapça, 7'si Farsça, 3'ü İtalyanca, 1'i İngilizce, 1'i Farsça+Türkçe kökenli olup 1'i de Toponimi'dir. Bu kelimelerin 36 tanesinin türü isim; 2 tanesinin türü ise fiildir. Türkçe kökenli olan 18 (17'si Türkçe 1'i Farsça+ Türkçe) kelimedenden 8 tanesi basit, 8 tanesi türemiş, 2 tanesi de birleşik yapıdadır.

Tablo 4
4. METİN : ONUNCU YIL NUTKU

BİLİNMEYEN KELİME	BİLMİYEN KİŞİ SAYISI	KELİME SIKLIĞI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
âti	44	34	Arapça	isim	
azimkârane	77		Arapça	isim	
bahtiyar	42	46	Farsça	isim	
beşeriyet	67	19	Arapça	isim	
ebediyet	21	9	Arapça	isim	
ehemmiyet	91	203	Arapça	isim	
fert	32	192	Arapça	isim	
fitrî	102	10	Arapça	isim	
inkîşaf et-	116	59	Ar+T	fiil	birleşik
itimât	60	64	Arapça	isim	
kabiliyet	3	158	Arapça	isim	
kâfi	62	193	Arapça	isim	
katiyet	54	8	Arapça	isim	
mamur	99	10	Arapça	isim	
medenî	3	111	Arapça	isim	
medeniyet	8	256	Arapça	isim	
mefhum	104	81	Arapça	isim	
muasır	124	14	Arapça	isim	
muvaffak	121	15	Arapça	isim	
müspet	105	130	Arapça	isim	
mütemadiyen	99	69	Arapça	isim	
nispet	39	367	Arapça	isim	
refah	64	68	Arapça	isim	
saadet*	8	184	Arapça	isim	
tebarüz et-	121	43	Ar+T	fiil	birleşik
temin	20	135	Arapça	isim	
terakki	91	62	Arapça	isim	
ufuk	10	51	Arapça	isim	
ülkü	21	37	Türkçe	isim	basit
vasıf	55	230	Arapça	isim	
vasıta*	33	248	Arapça	isim	
vazife	4	679	Arapça	isim	
yaraş-	10	10	Türkçe	fiil	türemiş

"Onuncu Yıl Nutku" adlı metinde öğrenciler anlamını bilmedikleri 33 kelime belirlemişlerdir. Bu kelimelerden en fazla oranda bilinmeyenleri ise "muasır (124), muvaffak (121) ve tebarüz et- (121)" kelimeleridir. Anlamı bilinmeyen 33 kelime

içerisinde sıklık sözlüğünde yer almayan bir kelime (azimkârane) bulunmaktadır. Sıklık oranı en yüksek olan kelime ise "vazife (679)" kelimesidir. Anlamı bilinmeyen bu 33 kelimedenden 28 tanesinin kökeni Arapça, 2 tanesinin kökeni Arapça+Türkçe, 2 tanesinin kökeni Türkçe ve 1 tanesinin kökeni de Farsçadır. Belirlenmiş olan bu kelimelerin 30'ü isim iken 3 tanesi fiildir. Türkçe kökenli 4 sözcükten 1'i basit, 1'i türemiş ve 2'si de birleşik yapıdadır.

Tablo 5
5. METİN : ATATÜRK KURTULUŞ SAVAŞINDA

BİLİNMEYEN KELİME	BİLMEYEN KİŞİ SAYISI	KELİME SIKLIĞI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
devrim	60	49	Türkçe	isim	türemiş
engin	31	26	Türkçe	isim	basit
halkçı	9	12	Türkçe	isim	türemiş
hür	13	64	Arapça	isim	
hürriyet	5	362	Arapça	isim	
övün-	5	15	Türkçe	fiil	türemiş
sanatkâr	10	185	A+Far	isim	
tahsil	2	157	Arapça	isim	
ulusallık	10	1	Türkçe	isim	türemiş
yay-	2	60	Türkçe	fiil	basit
yiğit*	2	33	Türkçe	isim	basit
yücelt-	8	1	Türkçe	fiil	türemiş

"Atatürk Kurtuluş Şavaşında" adlı metinde geçen kelimelerden 12 tanesi bilinmeyen kelime olarak belirlenmiştir. Bu kelimelerden en fazla bilinmeyenleri "devrim (60), engin (31) ve hür (13) kelimeleridir. Bilinmeyen 12 kelimenin tamamına sıklık sözlüğünde rastlanmıştır. Sıklık oranı en yüksek kelime "hürriyet (362)"tir. Bilinmeyen bu kelimelerin 8'i Türkçe, 3'ü Arapça ve 1'i de Arapça+Farsça kökenli olup 9 tanesi isim 3 tanesi de fiil türündedir. Türkçe kökenli 8 sözcükten 3 tanesi basit ve 5 tanesi de türemiş yapıdadır.

Tablo 6
6. METİN : ATATÜRK VE MİLLİ EĞİTİM

BİLİNMEYEN KELİME	BİLMEYEN KİŞİ SAYISI	KELİME SIKLIĞI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
bizzat	12	107	Arapça	isim	
cumhur	20	1	Arapça	isim	
değerbilirlilik	8		Türkçe	isim	birleşik
dimağ	54	37	Arapça	isim	
dinamik	28	7	Fransızca	isim	
edip	33	23	Arapça	isim	
filoloji	80	10	Fransızca	isim	

hitaben	15	24	Arapça	isim	
ideal	17	101	Fransızca	isim	
ideoloji	62	23	Fransızca	isim	
iktisat	28	114	Arapça	isim	
inkılap	3	93	Arapça	isim	
kroki	12	7	Fransızca	isim	
kudret	38	222	Arapça	isim	
kurmay	8	17	Türkçe	isim	türemiş
maarif	41	63	Arapça	isim	
minnet	20	33	Arapça	isim	
muamele*	35	174	Arapça	isim	
müreffeh	88	6	Arapça	isim	
nazar	9	111	Arapça	isim	
nutuk	18	155	Arapça	isim	
prensip*	22	263	Fransızca	isim	
rasyonel	20	20	Fransızca	isim	
sosyoloji	32	41	Fransızca	isim	
şuur	28	83	Arapça	isim	
şükran	13	37	Arapça	isim	
tahsil	80	157	Arapça	isim	
teşebbüs	38	192	Arapça	isim	
türelî	39		Türkçe	isim	türemiş
umde	74	6	Arapça	isim	
vekalet	15	50	Arapça	isim	
yeğle-	45	2	Türkçe	isim	türemiş

"Atatürk ve Milli Eğitim" adlı metinde öğrenciler anlamı bilinmeyen 32 kelime belirlemişlerdir. Bu kelimelerden en fazla oranda bilinmeyenler "müreffeh (88), filoloji (80) ve tahsil (80)" kelimeleridir. Bu kelimelerden "değerbilirlik" ve "türelî" kelimelerine kelime sıklığı sözlüğünde rastlanmamıştır. Bu kelimeler içerisinde sıklık oranı en yüksek kelime ise "prensip (263)" kelimesidir. Anlamı bilinmeyen 32 kelimenin 20 tanesi Arapça, 8 tanesi Fransızca ve 4 tanesi de Türkçe kökenlidir. Yine bu 32 kelimenin tamamı isim türünde olup Türkçe kökenli 4 kelimenin 3'ü türemiş 1'i birleşik yapıdadır.

Tablo 7

7. METİN : DİRSE HAN OĞLU BOĞAÇ HAN BOYU

BİLİNMEYEN KELİME	BİLMEYEN KİŞİ SAYISI	KELİME SIKLIĞI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
ala	18	10	Türkçe	isim	basit
alaca	18	5	Türkçe	isim	türemiş
alca	47		Türkçe	isim	türemiş
aygır	25	1	Türkçe	isim	basit
baht	23	7	Farsça	isim	
bedevi	62	4	Arapça	isim	
boz	7	9	Türkçe	isim	basit
buğra	44		Türkçe	isim	basit
buyruk	14	41	Türkçe	isim	basit

çekiştir-	1	5	Türkçe	fiil	türemiş
çevik	4	7	Farsça	isim	
dizgin	5	2	Türkçe	isim	türemiş
dölek	69		Türkçe	isim	türemiş
gazap et-	72		Far+T	fiil	birleşik
güman	35		Farsça	isim	
güvey*	54	12	Türkçe	isim	basit
han	5	62	Türkçe	isim	basit
hatun	5	27	Türkçe	isim	basit
helak kıl-	44		Ar+T	fiil	birleşik
hızır	3		Arapça	isim	
kâfir	25	22	Arapça	isim	
kasteyle-	14		Ar+T	fiil	birleşik
keçe	19	12	Türkçe	isim	basit
kervan	6	20	Farsça	isim	
kırmızı	60	2	Türkçe	isim	basit
kıvan-	52		Türkçe	fiil	basit
kiriş	40	6	Türkçe	isim	basit
kopuz	27	1	Türkçe	isim	basit
kuzgun	25	2	Türkçe	isim	basit
külük	84		Türkçe	isim	basit
otağ	99	18	Türkçe	isim	basit
ozan	2	4	Türkçe	isim	basit
ökçele-	34		Türkçe	fiil	türemiş
sağal-	23		Türkçe	fiil	türemiş
sarmaşa	36		Türkçe	isim	türemiş
sarp	20	9	Türkçe	isim	basit
sayvan	88		Farsça	isim	
servi	29	9	Farsça	isim	
sığa-	23		Türkçe	fiil	türemiş
sicim	37		Türkçe	isim	basit
soyla-	3		Türkçe	fiil	türemiş
şor	28		Türkçe	isim	basit
şorla-	29		Türkçe	fiil	türemiş
şölen	12	1	Moğolca	isim	
tahsin	31	1	Arapça	isim	
tülbent	23	7	Farsça	isim	
üzengi	50	1	Türkçe	isim	basit
yahni	14	2	Farsça	isim	
yakar-	3	2	Türkçe	fiil	türemiş
yalıncak	46		Türkçe	isim	türemiş
yeğ	38		Türkçe	isim	basit
yetmen	49		Türkçe	isim	türemiş

"Dirse Han oğlu Boğaç Han Boyu" adlı metinde öğrenciler tarafından 52 kelime bilinmeyen kelime olarak belirlenmiştir. Bu kelimelerden bilinmezlik oranı en fazla olan kelimeler "otağ (99), sayvan (88) ve külük (84)" kelimeleridir. Belirlenen bu kelimelerden 22 tanesine sıklık sözlüğünde rastlanmamış olup sıklık oranı en yüksek kelime ise "han (62)" kelimesidir. 52 kelimenin 36'sı Türkçe, 8'i Farsça, 4'ü Arapça, 2'si Arapça+Türkçe, 1'i Farsça+Türkçe ve 1'i de Moğolca kökenlidir. Öğrencilerin belirlediği bu 52 kelimenin 41 tanesi isim, 11 tanesi de fiil

türündedir. Türkçe kökenli 39 (36+3) kelimenin 22 tanesi basit, 14 tanesi türemiş ve 3 tanesi de birleşik yapıdadır.

Tablo 8
8. METİN : MİSAFİRLİKLERİMİZ

BİLİNMEYEN KELİME	BİLMEYEN KİŞİ SAYISI	KELİME SIKLIĞI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
ahbap*	10	47	Arapça	isim	
aşına	68	14	Farsça	isim	
cerayan	25	94	Arapça	isim	
deryadil	86	1	Farsça	isim	
filozof	15	110	Fransızca	isim	
garp	34	70	Arapça	isim	
Gırnata	79		Toponimi		
hatır say-	2		Ar+T	fiil	birleşik
haz et-	49		Ar+T	fiil	birleşik
hoşbeş	27	1	Farsça	isim	
iptidai	80	56	Arapça	isim	
itibar	22	138	Arapça	isim	
kabîl	69	206	Arapça	isim	
kaide	73	189	Arapça	isim	
laubali	26	10	Arapça	isim	
mahzur	29	39	Arapça	isim	
muamele*	19	174	Arapça	isim	
müessese	44	397	Arapça	isim	
mühim	16	439	Arapça	isim	
münasebet	43	386	Arapça	isim	
müşkül*	80	60	Arapça	isim	
nükte	50	17	Arapça	isim	
rivayet	30	66	Arapça	isim	
suret*	5	1241	Arapça	isim	
şark	57	104	Arapça	isim	
şayet	12	46	Farsça	isim	
tabii	6	382	Arapça	isim	
tanzim	78	58	Arapça	isim	
usul	6	496	Arapça	isim	
üstünkörü	17	7	Türkçe	isim	birleşik
vasıta*	13	248	Arapça	isim	
vesile	18	79	Arapça	isim	
yahut*	24	385	Farsça	isim	
yorgun argın	7	3	Türkçe	isim	birleşik

"Misafirliklerimiz" adlı metinde öğrenciler anlamını bilmedikleri 34 kelime belirlemişlerdir. Bu kelimeler içerisinde en fazla oranda bilinmeyen kelimeler "deryadil (86), iptidai (880) ve müşkül (80)" kelimeleridir. Anlamı bilinmeyen 34 kelime içerisinde 3 kelimeye kelime sıklığı sözlüğünde rastlanmamıştır. Sıklık oranı en yüksek kelime ise "suret (1241)" kelimesidir. 34 kelimedenden 23 tanesi Arapça, 5 tanesi Farsça, 2 tanesi Türkçe, 2 tanesi Arapça+Türkçe, 1 tanesi Fransızca kökenli olup 1 kelime de Toponimi'dir. Toponimi hariç belirlenmiş olan 33 kelimenin 31

tanesi isim, 2 tanesi de fiil türündedir. Türkçe kökenli 4 kelimenin tamamı ise birleşik yapıdadır.

Tablo 9
9.METİN : BURÇAK TARLASI

BİLİNMEYEN KELİME	BİLMEYEN KİŞİ SAYISI	KELİME SIKLIĞI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
aklını şaşır-	4		Ar+T	fiil	birleşik
burçak	15	5	Türkçe	isim	basit
güvey*	102	12	Türkçe	isim	basit
ilahi	4	14	Arapça	isim	
ilen-	65		Türkçe	fiil	basit
yaman	21	42	Türkçe	isim	basit
yas	7	3	Türkçe	isim	basit

"Burçak Tarlası" adlı bu metinde öğrenciler tarafından anlamı bilinmeyen 7 kelime belirlenmiştir. Bu kelimeler içerisinde bilinmezlik oranı en yüksek olan kelimeler "güvey (102), ilen- (65) ve yaman (21)" kelimeleridir. Bu 7 kelimedenden 2 tanesine(aklını şaşır-, ilahi) sıklık sözlüğünde rastlanmamıştır. Diğer 5 sözcük içerisinde sıklık oranı en yüksek olan kelime "yaman(42)" kelimesidir. Öğrencilerin belirlediği bu 7 kelimenin 5 tanesi Türkçe, 1 tanesi arapça ve 1 tanesi de Arapça+Türkçe kökenlidir. Yine bu kelimelerin 5 tanesi isim 2 tanesi de fiil türünde olup Türkçe kökenli 6 sözcükten 5'i basit 1'i de birleşik yapıdadır.

Tablo 10
10. METİN : NEŞET ERTAŞ

BİLİNMEYEN KELİME	BİLMEYEN KİŞİ SAYISI	KELİME SIKLIĞI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
ahu	34	2	Farsça	isim	
anonim	21	2	Fransızca	isim	
asır	4	309	Arapça	isim	
bozkır	6	24	Türkçe	isim	birleşik
bozlak	90		Türkçe	isim	türemiş
cihan	9	134	Farsça	isim	
cümbüş	79	5	Farsça	isim	
devran	17	8	Arapça	isim	
devşir-	40	1	Türkçe	fiil	basit
dünür	13	4	Türkçe	isim	basit
eğleş-	20	1	Türkçe	fiil	türemiş
etnik	48	4	Fransızca	isim	
eyle-	6	167	Türkçe	fiil	basit
ezgi	17	5	Türkçe	isim	basit
hançer	10	12	Arapça	isim	
heybe*	46	1	Arapça	isim	
İbikli	14		Toponimi		

kahır	5	8	Arapça	isim	
kavim	38	65	Arapça	isim	
köçek	62	2	Türkçe	isim	basit
lirik	37	1	Fransızca	isim	
mahalli sanatçı	52		Ar+T	isim	birleşik
mecnun	7	6	Arapça	isim	
mezhep	29	30	Arapça	isim	
münasip	19	83	Arapça	isim	
niyaz	50	7	Farsça	isim	
perperişan	7		Farsça	isim	
repertuvar	57	14	Fransızca	isim	
sentez	50	11	Fransızca	isim	
şöhret	5	70	Arapça	isim	
tebdilini şaşır-	84		Ar+T	fiil	birleşik
Teflek	14		Toponimi		
tezene	48		Farsça	isim	
tokaç	26		Türkçe	isim	türemiş
zalım	12	20	Arapça	isim	

"Neşet Ertaş" adını taşıyan bu metinde öğrenciler anlamını bilmedikleri 35 kelime belirlemiştir. Bu kelimelerden "bozlak" 90, "tebdilini şaşır- 84 ve cümbüş 79 kişi tarafından bilinmeyerek en fazla bilinmeyen kelimeler olarak karşımıza çıkmaktadır. 35 kelimedenden 8 tanesine sıklık sözlüğünde rastlanılmazken 27 kelime içerisinde sıklık oranı en yüksek olan kelime ise "asır (309)"dır. Öğrencilerin belirlediği 35 kelimenin 11 tanesi Arapça, 9 tanesi Türkçe, 6 tanesi Farsça, 5 tanesi Fransızca, 2 tanesi Arapça+Türkçe kökenli olup 2 tanesi de Toponimi'dir. Toponimler hariç anlamı bilinmeyen 33 kelimenin 29 tanesi isim, 4 tanesi ise fiil türündedir. Türkçe kökenli sözcüklerden 5'i basit, 3'ü türemiş, 3'ü de birleşik yapıdadır.

Tablo 11
11. METİN : HOCA BAKKAL

BİLİNMEYEN KELİME	BİLMEYEN KİŞİ SAYISI	KELİME SIKLIĞI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
alabros perçemi	67		Fra+Far	isim	
bedesten	43	9	Farsça	isim	
burmakulak	39		Türkçe	isim	birleşik
çeşni	31	11	Farsça	isim	
çıkırıkçı	6		Türkçe	isim	türemiş
çivit	26		Türkçe	isim	basit
çözüğü ipi	21		Türkçe	isim	birleşik
düstur	52	33	Arapça	isim	
envaiçeşit	41		A+Far	isim	
envanter	46		Fransızca	isim	
favalık	22		Rumca	isim	
figüran	35	3	Fransızca	isim	
harla-	33		Arapça	fiil	

hayhuy	26	2	Farsça	isim	
hevenk	28	1	Farsça	isim	
hırdavatçı	14	1	Farsça	isim	
İskilip	22		Toponimi**		
istifle-	48		Rumca	fiil	
izan	60	7	Arapça	isim	
kanırt-	47		Türkçe	fiil	türemiş
kavil	35	4	Arapça	isim	
kaynata	15	4	Türkçe	isim	birleşik
kulunç	88	2	Arapça	isim	
mendebur	34	1	Farsça	isim	
muhteva	57	29	Arapça	isim	
müşkül*	74	60	Arapça	isim	
nağme	21	33	Arapça	isim	
panayır	15	7	Rumca	isim	
pervaz	25	2	Farsça	isim	
puro	20	4	İtalyanca	isim	
pünez	65		Türkçe	isim	basit
safiyet	24	12	Arapça	isim	
sahaf	25		Arapça	isim	
şaş	11		Türkçe	isim	basit
uyak	20		Türkçe	isim	türemiş
üfürük	15		Türkçe	isim	türemiş
vezin	44	15	Arapça	isim	
yevmiye	28	18	Arapça	isim	
yonga	66		Türkçe	isim	basit
zapt	34	22	Arapça	isim	
zevle	56		Türkçe	isim	basit

"Hoca Bakkal" adlı metinde öğrenciler anlamı bilinmeyen 41 kelime belirlemişlerdir. Bu kelimeler içerisinde en fazla kişi tarafından bilinmeyen kelimeler "kulunç (88), müşkül (74) ve alabros perçemi (67)"dir. Anlamı bilinmeyen 41 kelimedenden 22 tanesi sıklık sözlüğünde yer alırken 19 tanesine sıklık sözlüğünde rastlanmamıştır. Bu kelimelerden sıklık oranı en yüksek kelime ise "müşkül (60)" kelimesidir. Anlamı bilinmeyen 41 kelimenin 13 tanesi Arapça, 12 tanesi Türkçe, 7 tanesi Farsça, 3 tanesi Rumca, 2 tanesi Fransızca, 1 tanesi İtalyanca, 1 tanesi Fransızca+Farsça, 1 tanesi Arapça+Farsça kökenli olup 1 tanesi de Toponimi'dir. Toponimi hariç olmak üzere anlamı bilinmeyen 40 kelimenin 38 tanesi isim, 2 tanesi de fiil türündedir. Ayrıca Türkçe kökenli 12 sözcükten 5'i basit, 4'ü türemiş, 3'ü de birleşik yapıdır.

Tablo 12
12. METİN: TÜRKÜLER DOLUSU

BİLİNMEYEN KELİME	BİLMEYEN KİŞİ SAYISI	KELİME SIKLIĞI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
ahval	94	30	Arapça	isim	
çavdar	25	9	Türkçe	isim	basit

çimdik	41	2	Türkçe	isim	basit
gıcım gıcım	10		Türkçe	isim	birleşik
has	10	50	Arapça	isim	
iflah olma-	48	2	Ar+T	fiil	birleşik
ilmik ilmik	70		Türkçe	isim	birleşik
misal	8	180	Arapça	isim	
nafile	28	16	Arapça	isim	
nakış	9	17	Arapça	isim	
reyha	78		Türkçe	isim	basit
şile bezi	21		Türkçe	isim	birleşik
tiftik	70	21	Arapça	isim	
yun-	19		Türkçe	fiil	basit
zemberek	77	6	Farsça	isim	
zifiri	40	2	Arapça	isim	

"Türküler Dolusu" adlı metinde anlamı bilinmeyen 16 kelime belirlenmiştir. Bu kelimelerden en fazla kişi tarafından bilinmeyen kelimeler "ahval (90), reyha (78), zemberek (77)" kelimeleridir. 16 kelimenin 11'i sıklık sözlüğünde yer alırken 5'i sıklık sözlüğünde bulunmamaktadır. Sıklık sözlüğünde yer alan 11 kelimedenden sıklık oranı en yüksek olan "misal (180)" kelimesidir. Öğrencilerin belirlediği 16 kelimenin 7 tanesi Türkçe, 7 tanesi Arapça, 1 tanesi Farsça ve 1 tanesi de Arapça+Türkçe kökenlidir. Anlamı bilinmeyen 16 kelimenin 14 tanesi isim, 2 tanesi de fiil türündedir. Türkçe kökenli sözcüklerden 4'ü basit, 4'ü de birleşiktir.

Tablo 13
13. METİN : DOKUZUNCU HARİCİYE KOĞUŞU

BİLİNMEYEN KELİME	BİLMEYEN KİŞİ SAYISI	KELİME SIKLIĞI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
buğu	5	7	Türkçe	isim	basit
çehre	38	66	Farsça	isim	
dehliz	110	3	Farsça	isim	
ebediyen	6	30	Arapça	isim	
eter	31	6	Fransızca	isim	
hakikat	6	375	Arapça	isim	
hariciye	16	18	Arapça	isim	
ızdırıp çek-	36		Ar+T	fiil	birleşik
ifrazat	85		Arapça	isim	
ihtar	25	33	Arapça	isim	
konsültasyon	45	3	Fransızca	isim	
kordiyal	65		Fransızca	isim	
lüzum	8	362	Arapça	isim	
meçhul	49	66	Arapça	isim	
metanet	44	13	Arapça	isim	
mevcudiyet	13	74	Arapça	isim	
mizaç	54	23	Arapça	isim	
mustatil	100	4	Arapça	isim	
muşamba	7	15	Arapça	isim	
muvaffak	69	15	Arapça	isim	
münadî	45		Arapça	isim	
müphem	76	20	Arapça	isim	

nüzhet	9		Arapça	isim	
operatör	20	17	Fransızca	isim	
ropdöşambır	81		Fransızca	isim	
saire	67		Arapça	isim	
sıhhat	50	73	Arapça	isim	
sima	23	28	Farsça	isim	
sofa	50	39	Arapça	isim	
sual	24	222	Arapça	isim	
tababet	46	6	Arapça	isim	
tahammül et-	13	24	Ar+T	fiil	birleşik
tehditkâr	13	3	Arapça	isim	
terkip	52	41	Arapça	isim	
tesir	22	536	Arapça	isim	
zaaf	25	36	Arapça	isim	

"Dokuzuncu Hariciye Koğuşu" adlı metinde bilinmeyen 36 kelime belirlenmiştir. En fazla sayıda öğrenci tarafından bilinmeyen kelimeler ise sırasıyla "dehliz (110), mustatil(100) ve ifrazat (85) kelimeleridir. 36 kelime içerisinde 7 kelimeye kelime sıklığı sözlüğünde rastlanmazken diğer 29 kelime kelime sıklığı sözlüğünde yer almaktadır. Bu kelimelerden "tesir (536)" sıklık oranı en yüksek kelime olarak karşımıza çıkmaktadır. Anlamı bilinmeyen bu 36 kelimenin 25 tanesi Arapça, 5 tanesi Fransızca, 3 tanesi Farsça, 2 tanesi Arapça+Türkçe ve 1 tanesi de Türkçe kökenlidir. Anlamı bilinmeyen bu kelimelerin 34 tanesi isim türündeyken 2 tanesi fiil türündedir. Türkçe kökenli olan 3 sözcükten 1'i basit diğer 2'si de birleşik yapılıdır.

Tablo 14
14. METİN : SEVGİLERDE

BİLİNMEYEN KELİME	BİLMEYEN KİŞİ SAYISI	KELİME SIKLIĞI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
telaş	3	67	Arapça	isim	
tutuk	42	6	Türkçe	isim	türemiş
yahut*	83	385	Farsça	isim	

"Sevgilerde" metninde öğrenciler anlamını bilmedikleri 3 kelime belirlemişlerdir. Bu kelimelerden "yahut" kelimesi 83 kişi tarafından bilinmezken, "tutuk" kelimesi 42, "telaş" kelimesi 3 kişi tarafından anlamı bilinmeyen kelime olarak belirlenmiştir. Bu 3 kelimenin sıklık oranlarına bakıldığında "yahut" kelimesinin sıklık oranı 385, "telaş" kelimesinin 67, "tutuk" kelimesinin ise 6'dır. Bu kelimelerden 1'i Türkçe, 1'i Arapça ve 1'i de Farsça kökenli olup 3 kelime de isim türündedir. Ayrıca Türkçe kökenli olan kelime de türemiş yapıdadır.

Tablo 15
15. METİN : DÜLGER BALIĞININ ÖLÜMÜ

BİLİNMEYEN KELİME	BİLMEYEN KİŞİ SAYISI	KELİME SIKLIĞI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
akasya	5	10	Fransızca	isim	
akik	36		Arapça	isim	
aşına kıl-	15		Far+T	fiil	birleşik
bilhassa	46	565	Arapça	isim	
bizar	35	1	Farsça	isim	
böbürlen-	6	3	Türkçe	fiil	türemiş
dehşet	7	46	Arapça	isim	
dindar	10	10	Ar+Far	isim	
dülger balığı	29		Türkçe	isim	birleşik
eğ	30	1	Türkçe	isim	basit
habbe	23	4	Arapça	isim	
hakir gör-	48		Ar+T	fiil	birleşik
mahmuz	79	6	Arapça	isim	
mazlum	7	7	Arapça	isim	
mesnevi	28		Arapça	isim	
mesut	11	115	Arapça	isim	
mistik	85	15	Fransızca	isim	
munis	74	5	Arapça	isim	
münasebet	26	386	Arapça	isim	
müşamahalı	63	1	Arapça	isim	
prensip*	9	263	Fransızca	isim	
saadet*	21	184	Arapça	isim	
sığ	21	11	Türkçe	isim	basit
suret*	8	1241	Arapça	isim	
şahsiyet	4	232	Arapça	isim	
şuur	17	83	Arapça	isim	
tasvir et-	51	27	Ar+T	fiil	birleşik
telkin et-	43	18	Ar+T	fiil	birleşik
temayül	60	75	Arapça	isim	
teşkil et-	30	568	Ar+T	fiil	birleşik
tezat	44	25	Arapça	isim	
yakamoz	25		Rumca	isim	

"Dülger Balığının Ölümü" adını taşıyan metinde öğrenciler anlamı bilinmeyen 32 kelime belirlemişlerdir ve bu kelimeler içerisinde "mistik" 85, "mahmuz" 79, "munis" 74 kişi tarafından bilinmeyen kelime olarak belirlenen bilinmezlik oranı en yüksek kelimelerdir. Bilinmeyen kelimelerden 6'sı sıklık sözlüğünde yer almamaktadır. Sıklık oranı en yüksek olan kelime ise "suret (1241)" kelimesidir. 32 kelimenin 17'si Arapça, 4'ü Türkçe, 3'ü Fransızca, 4'ü Arapça+Türkçe, 1'i Farsça+Türkçe, 1'i Arapça+Farsça, 1'i Farsça ve 1'i de Rumca kökenlidir. 32 kelimenin 26'sı isim diğer 6'sı ise fiil türündedir. Türkçe kökene sahip olan 9 kelimedenden 2'si basit, 1'i türemiş ve 6'sı da birleşik yapıda karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 16
16. METİN : İĞDE ÇİÇEĞİ KOKAN SABAHLAR

BİLİNMEYEN KELİME	BİLMEYEN KİŞİ SAYISI	KELİME SIKLIĞI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
avuntu	49		Türkçe	isim	türemiş
çökertme	17		Türkçe	isim	türemiş
dinamit	21	5	Fransızca	isim	
gaddar	38		Arapça	isim	
gazap	24	6	Arapça	isim	
ığde*	5	7	Türkçe	isim	basit
kafile	30	63	Arapça	isim	
mahmur	63	1	Arapça	isim	
senfoni	39	9	Farsça	isim	
serüven	11	1	Farsça	isim	
tanyeri	34	4	Türkçe	isim	birleşik
tevekkül	15	6	Arapça	isim	
tomar	34	7	Arapça	isim	
umur	6	7	Arapça	isim	
yahut*	19	385	Farsça	isim	

"İğde Çiçeği Kokan Sabahlar" metninde anlamı bilinmeyen 15 kelime belirlenmiştir. Bu kelimelerden en fazla kişinin bilmediği kelimeler ise sırasıyla "mahmur (63), avuntu (49) ve senfoni (39)" kelimeleridir. Bu 15 kelimesin 3 tanesine (avuntu, çökertme, gaddar) kelime sıklığı sözlüğünde rastlanmamıştır. Sıklık oranı en yüksek kelime ise "yahut (385)" kelimesidir. Anlamı bilinmeyen bu kelimelerin 7'si Arapça, 4'ü Türkçe, 3'ü Farsça, 1'i de Fransızca kökene sahiptir. 15 kelimenin tamamı isim türünde olup Türkçe kökene sahip olan 4 kelimenin 1'i basit, 2'si türemiş, 1'i de birleşik yapıdır.

Tablo 17
17. METİN : GAR

BİLİNMEYEN KELİME	BİLMEYEN KİŞİ SAYISI	KELİME SIKLIĞI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
avare	56	14	Farsça	isim	
ayaz	17	6	Türkçe	isim	basit
azamet	53	24	Arapça	isim	
cayırtı	34	1	Türkçe	isim	türemiş
devetüyü	2		Türkçe	isim	birleşik
gişe	25	14	Fransızca	isim	
hamal	46	13	Arapça	isim	
heybe*	28	1	Arapça	isim	
katar	43	8	Arapça	isim	
loş	27	13	Türkçe	isim	basit
peron	66	2	Fransızca	isim	
serüven	6	1	Farsça	isim	

söylev	15	13	Türkçe	isim	türemiş
teftiş	16	47	Arapça	isim	
teskere	31	28	Arapça	isim	
yitik	12		Türkçe	isim	türemiş

"Gar" metninde öğrenciler anlamı bilinmeyen 16 kelime belirlemişlerdir. Bu kelimeler içerisinde öğrenciler tarafından en fazla bilinmeyen kelimeler "peron (66), avare (56), azamet (53)" kelimeleridir. Anlamı bilinmeyen 16 kelimenin 2 tanesine kelime sıklığı sözlüğünde rastlanmamıştır. Diğer 14 kelimedenden sıklık oranı en yüksek olan kelime ise "teftiş (47)" kelimesidir. 16 kelimenin 6'sı Türkçe, 6'sı Arapça, 2'si Farsça ve 2'si de Fransızca kökenli olup kelimelerin tamamı isim türündedir. Ayrıca Türkçe kökenli 6 sözcükten 2'si basit, 3'ü türemiş ve 1'i de birleşik yapıda bulunmaktadır.

Tablo 18
18. METİN : ÇOCUKLUĞUM

BİLİNMEYEN KELİME	BİLMEYEN KİŞİ SAYISI	KELİME SIKLIĞI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
ark	11		Türkçe	isim	basit
iğde*	4	7	Türkçe	isim	basit
sofa	25	39	Arapça	isim	
yaya yapıldak	44		Türkçe	isim	birleşik
zerdali	52	5	Farsça	isim	

İncelenen metinler içerisinde son metin olan "Çocukluğum" metninde 5 adet anlamı bilinmeyen kelime belirlenmiştir. Bu kelimelerden "zerdali 52, yaya yapıldak 44 ve sofa da 25 kişi tarafından bilinmeyerek bilinmezlik oranı en yüksek kelimeler olmuştur. Kelime sıklığı sözlüğünde 2 kelime yer almazken diğer 3 kelimedenden sıklık oranı en yüksek olan kelime ise "sofa (39)" olmuştur. Bu kelimelerin kökenlerine bakıldığında 3'ünün Türkçe, 1'inin Arapça ve 1'inin de Farsça kökenli olduğu görülür. 5 kelimenin tamamı isim türündedir. Ayrıca Türkçe kökene sahip 3 kelimenin 2'si basit, 1'i de birleşik yapıdadır.

4.2. ÖĞRETMEN KILAVUZ KİTABI VE ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KİTABINDA VERİLEN BİLİNMEYEN KELİMELER

Tablo 19

1. METİN: YURDUM

VERİLEN KELİME	KELİME SIKLIĞI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
ana	362	Türkçe	isim	basit
sınır	156	Rumca	isim	
toprak	705	Türkçe	isim	basit
yurt	341	Türkçe	isim	basit

Öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabındaki bilinmeyen kelimelerin belirlendiği ilk metin olan "Yurdum" adlı metinde 4 adet bilinmeyen kelime verilmiştir. Bu kelimelerin tamamı sıklık sözlüğünde yer alırken bu kelimelerden sıklık oranı en yüksek kelime "ana (362)" kelimesidir. Verilen kelimelerin 3'ü Türkçe, 1'i de Rumca kökenlidir. Bu kelimelerin tamamı isim türündedir ve Türkçe kökenli 3 sözcüğün 3'ü de basit yapılıdır.

Tablo 20

2. METİN: AĞAÇ SEVGİSİ

VERİLEN KELİME	KELİME SIKLIĞI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
boylan-	1	Türkçe	fiil	türemiş
dillen-		Türkçe	fiil	türemiş
domur domur		Türkçe	isim	birleşik
gümrahlaş-		Türkçe	fiil	türemiş
tambura		Türkçe	isim	basit

Öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabında "Ağaç Sevgisi" adlı metniyle alakalı kısımlar incelendiğinde anlamı bilinmeyen 5 kelimenin belirlendiği görülmektedir. Bu kelimelerden sadece 1 tanesine sıklık sözlüğünde rastlanmaktadır. Bu kelimelerin tamamı Türkçe kökenlidir. Bu 5 kelimenin 3'ü fiil, 2'si de isim türündedir. Ayrıca tamamı Türkçe kökenli olan bu sözcüklerin 1'i basit, 3'ü türemiş ve 1'i de birleşik yapıdadır.

Tablo 21
3. METİN: ESKİCİ

VERİLEN KELİME	KELİME SIKLIĞI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
Bilinmeyen kelime çalışması yoktur.				

Öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabının "Eskici" metniyle alâkalı bölümleri incelendiğinde bu kitaplarda bilinmeyen kelime çalışmasının olmadığı görülmektedir.

Tablo 22
4. METİN: ONUNCU YIL NUTKU

VERİLEN KELİME	KELİME SIKLIĞI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
hatip	42	Arapça	isim	
hatiplik	2	Arapça	isim	
hitabe	38	Arapça	isim	
hitabet	8	Arapça	isim	
hitap	19	Arapça	isim	
nutuk	155	Arapça	isim	
söylev	13	Türkçe	isim	türemiş

Öğrenci çalışma kitabında yukarıdaki 7 kelime ile verilen anlamların eşleştirilmesi istenmiş bunlar dışında anlamı bilinmeyen kelime çalışması öğrencilere bırakılmıştır. Bu kelimeler incelendiğinde bütün kelimelerin kelime sıklığı sözlüğünde yer aldığı görülür. Sıklık oranı en yüksek kelime ise "Nutuk (155)" kelimesidir. Verilen bu 7 kelimenin 6'sı Arapça kökenli olup 1'i Türkçe kökenlidir. Aynı zamanda verilen kelimelerin tamamı isim türündedir. Türkçe kökenli olan 1 sözcük yapısı bakımından birleşik bir sözcüktür.

Tablo 23
5. METİN: ATATÜRK KURTULUŞ SAVAŞINDA

VERİLEN KELİME	KELİME SIKLIĞI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
borçlu ol-	11	Türkçe	fiil	birleşik
el		Türkçe	isim	basit
yaralar al-		Türkçe	fiil	birleşik
yaraları sar-		Türkçe	fiil	birleşik
yorgun düş-		Türkçe	fiil	birleşik
		Türkçe	fiil	birleşik

Kitapta 5. metin olarak karşımıza çıkan "Atatürk Kurtuluş Savaşında" adlı metinde anlamı bilinmediği düşünülen 5 kelime belirlenmiştir. Bu kelimelerden

sadece 1 tanesi kelime sıklığı sözlüğünde yer almaktadır. Bu 5 kelimenin tamamı Türkçe kökenlidir, 4 tanesi fiil, 1 tanesi isimdir. Bu kelimelerin yapısı irdelendiğinde 1'i basit, 4'ü birleşik yapıdadır.

Tablo 24
6. METİN: ATATÜRK VE MİLLİ EĞİTİM

VERİLEN KELİME	KELİME SIKLIĞI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
Bilinmeyen kelimeler öğrencilere bırakılmıştır.				

"Atatürk ve Milli Eğitim"adlı metinde bilinmeyen kelime çalışması ne Kılavuz Kitabı'nda ne de Öğrenci Çalışma Kitabı'nda yer almaktadır. Bilinmeyen kelimeleri belirlemek öğrencilere bırakılmıştır.

Tablo 25
7. METİN: DİRSE HAN OĞLU BOĞAÇ HAN BOYU

VERİLEN KELİME	KELİME SIKLIĞI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
Bilinmeyen kelimeler öğrencilere bırakılmış ve 5 kelime ile sınırlandırılmıştır.				

"Dirse Han Oğlu Boğaç Han Boyu" adlı metnin kelime çalışması için herhangi bir etkinlik yapılmamış olup anlamı bilinmeyen kelimeleri belirleme işi öğrencilere bırakılmış ve bu da 5 kelime ile sınırlandırılmıştır.

Tablo 26
8. METİN: MİSAFİRLİKLERİMİZ

VERİLEN KELİME	KELİME SIKLIĞI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
alçak gönüllü ol-		Türkçe	fiil	birleşik
kapısı çalın-		Türkçe	fiil	birleşik
tanrı misafiri		Türkçe	isim	birleşik
tatlı	148	Türkçe	isim	türemiş

"Misafirliklerimiz" adlı metinde kitapta anlamı bilinmediği düşünülen 4 kelime belirlenmiştir. Bu kelimelerden sadece "tatlı (148)" kelimesi kelime sıklığı

sözlüğünde yer almaktadır. Kelimelerin kökenine bakıldığında 4 kelimenin de Türkçe kökenli olduğu görülmektedir. Kelimelerden 2'si isim, 2'si ise fiil türünde olup bu kelimelerin 1'i türemiş diğer 3 tanesi ise birleşik yapıdadır.

Tablo 27
9. METİN: BURÇAK TARLASI

VERİLEN KELİME	KELİME SIKLIĞI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
aklımı şaşır- burçak	5	Ar+T Türkçe	fiil isim	birleşik basit
güvey	12	Türkçe	isim	basit
ilen-		Türkçe	fiil	basit

"Burçak Tarlası" adlı metinde de bir önceki metinde olduğu gibi anlamı bilinmediği düşünülen 4 kelime bulunmaktadır. Bu kelimelerden 2'si sıklık sözlüğünde yer almaktayken diğer 2'sine sıklık sözlüğünde yer verilmemiştir. Belirlenen 4 kelimenin 3'ü Türkçe, 1'i Arapça+Türkçe kökenlidir. Kelimeler tür bakımından incelendiğinde 2 kelimenin isim, 2 kelimenin de fiil türünde olduğu görülmektedir. Kökenleri itibarıyla Türkçe olan bu kelimelerin 3'ü basit, 1'i birleşik yapılıdır.

Tablo 28
10. METİN: NEŞET ERTAŞ

VERİLEN KELİME	KELİME SIKLIĞI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
abdal	4	Arapça	isim	
bozlak		Türkçe	isim	türemiş
cümbüş	5	Farsça	isim	
eğleş-	1	Türkçe	fiil	türemiş
mahalli sanatçı		Ar+T	isim	birleşik
saz ustası		T+Far	isim	
söz ustası		T+Far	isim	
tebdilini şaşır-		Ar+T	fiil	birleşik
tezene		Farsça	isim	
tokaç		Türkçe	isim	türemiş

"Neşet Ertaş" isimli metnin kelime çalışmaları bölümünde 10 kelime verilmiştir. Bu kelimelerin 7'sine sıklık sözlüğünde rastlanmazken "abdal (4), cümbüş (5) ve eğleş- (1)" kelimeleri sıklık sözlüğünde yer almaktadır. 10 kelimenin 3 tanesi Türkçe, 2 tanesi Farsça, 2 tanesi Arapça+Türkçe, 2 tanesi Türkçe+Farsça ve 1 tanesi de Arapça kökenlidir. Bu 10 kelimenin 8'i isim türündeyken 2'si fiil türündedir. Türkçe kökene sahip 5 kelimenin 3'ü türemiş, 2'si birleşik yapıdadır.

Tablo 29
11. METİN: HOCA BAKKAL

VERİLEN KELİME	KELİME SIKLIĞI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
Bilinmeyen kelimeler öğrencilere bırakılmıştır.				

İncelenen metinler içerisinde 11. sırada yer alan "Hoca Bakkal" ismini taşıyan metindeki bilinmeyen kelimelerin belirlenmesi öğrencilere bırakılmıştır.

Tablo 30
12. METİN: TÜRKÜLER DOLUSU

VERİLEN KELİME	KELİME SIKLIĞI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
aklı er-	1	Ar+T	fiil	birleşik
bıçak gibi kemiğe dayan-		Türkçe	fiil	birleşik
ciğerine işle-	2	Türkçe	fiil	birleşik
iflah olma-		Türkçe	fiil	birleşik
iliklerine kadar işle-		Türkçe	fiil	birleşik
tuzu biberi ol-		Türkçe	fiil	birleşik

"Türküler Dolusu" adlı metinde kılavuz kitap ve çalışma kitabının kelime öğretimi ile ilgili bölümünde 6 kelimenin verildiği görülmektedir. Bu kelimelerden 2'si (bıçak gibi kemiğe dayan-, iflah olma-) kelime sıklığı sözlüğünde yer almaktadır. 6 kelimenin 5'i Türkçe 1'i de Arapça+Türkçe kökenlidir. Bu kelimelerin tamamı türleri itibarıyla fiildir. Yine Türkçe kökenli olan bu 6 sözcüğün tamamı birleşik yapıdadır.

Tablo 31
13. METİN: DOKUZUNCU HARİCİYE KOĞUŞU

VERİLEN KELİME	KELİME SIKLIĞI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
Bilinmeyen kelimeler öğrencilere bırakılmış ve 5 kelime ile sınırlandırılmıştır.				

"Dirse Han Oğlu Boğaç Han Boyu" adlı metinde olduğu gibi bu metinde de kelime çalışması için herhangi bir etkinlik yapılmamış olup anlamı bilinmeyen kelimeleri belirleme işi öğrencilere bırakılmış ve 5 kelime ile sınırlandırılmıştır.

Tablo 32
14. METİN: SEVGİLERDE

VERİLEN KELİME	KELİME SIKLIğI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
Bilinmeyen kelime çalışması yoktur.				

"Sevgilerde" adlı bu metinde de kelime çalışması bulunmamaktadır.

Tablo 33
15. METİN: DÜLGER BALIğININ ÖLÜMÜ

VERİLEN KELİME	KELİME SIKLIğI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
habbe	4	Arapça	isim	
hakir gör- kötümserliğe kapıl- munis	5	Ar+T Türkçe	fiil fiil	birleşik birleşik
müsamaha	16	Arapça	isim	
sığ	11	Türkçe	isim	basit
tabiata açıl- telkin et-	18	Ar+T Ar+T	fiil fiil	birleşik birleşik

"Dülger Balığının Ölümü" adını taşıyan metinde kitap tarafından anlamı bilinmediği düşünölen 8 kelime belirlenmiştir. Bu kelimelerin 5 tanesi sıklık sözlüğünde yer alırken 3 tanesine sıklık sözlüğünde rastlanmamıştır. Sıklık oranı en yüksek kelime "müsamaha (16)" kelimesidir. Belirlenen 8 kelimenin 3 tanesi Arapça, 2 tanesi Türkçe ve 3 tanesi de Arapça+Türkçe kökenlidir. Yine bu kelimelerden 4 tanesi isim türünde 4 tanes de fiil türündedir. Türkçe kökene sahip 5 kelimenin 1'i basit diğer 4'ü ise birleşik yapıdadır.

Tablo 34
16. METİN: İĞDE İĞEĞİ KOKAN SABAHLAR

VERİLEN KELİME	KELİME SIKLIğI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
kafile	63	Arapça	isim	
mahmur	1	Arapça	isim	
mendebur	1	Farsça	isim	
panzehir		Farsça	isim	
tanyeri	4	Türkçe	isim	birleşik

"İğde Çiçeği Kokan Sabahlar" metninde anlamı bilinmediği düşünülen 6 kelime verilmiştir. Bu kelimelerin 5 tanesi sıklık sözlüğünde yer almakta ve bu kelimeler içerisinde sıklık oranı en yüksek kelimenin "kafîle (63)" olduğu görülmektedir. 6 kelimenin 3'ü Arapça, 2'si Farsça ve 1'i de Türkçe kökene sahiptir. Bu kelimelerin tamamı isim türünde olup Türkçe kökenli kelimenin de birleşik yapıya sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 35
17. METİN: GAR

VERİLEN KELİME	KELİME SIKLIĞI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
ayaz	6	Türkçe	isim	basit
denk	13	Türkçe	isim	basit
hamal	13	Arapça	isim	
hademe	25	Arapça	isim	
heybe	1	Arapça	isim	
katar	8	Arapça	isim	
peron	2	Fransızca	isim	
teftiş et-teskere	13	Ar+T	fiil	birleşik
teskere	28	Farsça	isim	
tortu	15	Farsça	isim	

"Gar" adlı metinde kitaplar tarafından kelime çalışmalarında kelimenin anlamını kavratmaya yönelik 10 kelime belirlenmiştir. Bu kelimelerin tamamı sıklık sözlüğünde yer almaktadır ve bu kelimelerden "teskere (28)" kelimesi en yüksek sıklık oranına sahiptir. Belirlenen 10 kelimenin 4 tanesi Arapça, 2 tanesi Türkçe, 2 tanesi Farsça, 1 tanesi Fransızca ve 1 tanesi de Arapça+Türkçe kökenlidir. 10 kelimenin 9'u isim, 1'i ise fiil türündedir. Türkçe kökene sahip kelimelerden 2'si basit, 1'i de birleşik yapılıdır.

Tablo 36
18. METİN: ÇOCUKLUĞUM

VERİLEN KELİME	KELİME SIKLIĞI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
adı gibi bil-ark		Türkçe	fiil	birleşik
başımın çaresine bak-	1	Türkçe	isim	basit
ekin	16	Türkçe	fiil	birleşik
sofa	39	Türkçe	isim	türemiş
yaya yapıldak		Arapça	isim	
		Türkçe	isim	birleşik

İncelenen metinler içerisinde son sırada yer alan bu metinde kitaplar tarafından 6 kelime belirlenmiş, bu kelimelerin 3'üne sıklık sözlüğünde rastlanmıştır, 3'üne ise rastlanmamıştır. 5 kelime Türkçe 1 kelime de Arapça kökenlidir. Bu kelimelerden 4'ü isim, 2'si fiil türündedir. Türkçe kökene sahip 5 kelimenin 1'i basit, 1'i türemiş, 3'ü de birleşik yapıdadır.

4.3. ÖĞRENCİLERİN BELİRLEDİĞİ KELİMELER İLE ÖĞRETMEN KILAVUZ KİTABI VE ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KİTABINDAKİ KELİME ÇALIŞMASI BÖLÜMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Tablo 37
1. METİN : YURDUM

Öğrencilerin Metinde Anlamını Bilmediği Kelimeler	Kılavuz ve Çalışma Kitabı Tarafından Belirlenen Kavratılmaya Çalışılan Kelimeler
ahbap	ana
andız	sınır
bağır	toprak
burç	yurt
çim-	
çorak	
dövüş-	
emmi	
eşkıya	
ılgıt ılgıt	
kederlen-	
naçar	
pınar	
TOPLAM: 13	TOPLAM: 4

Tablo 37 incelendiğinde "Yurdum"adlı metinde geçen kelimeler içerisinde öğrencilerin anlamını bilmedikleri 13 kelime yer alırken Öğretmen Kılavuz Kitap ve Öğrenci Çalışma Kitabı'nın kelime öğretimi ile ilgili kısmında 4 kelimenin yer aldığı görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin belirlemiş olduğu bilinmeyen kelimeler ile kitaplar tarafından verilen kelimelerde ortak kelime bulunmamaktadır ve öğrenciler ile kitabın belirlemiş olduğu kelimeler arasında sayıca yüksek bir fark bulunmaktadır.

cila
 çiriş çanağı
 dür-
 el ayası
 entari
 gemel
 gevrek
 güverte
 Hayfa
 iskemle
 isli
 kambur
 kampana
 kırçıl
 kösele
 mıhlayış
 mundar
 nasırlaş-
 peltek
 pençe pençe
 perçemli
 rıhtım
 takkeli
 tomar
 ücra
 vardiya
 vinç
 Ya Habibi
 yalçın
 yamalı
 yayvan

TOPLAM: 38

TOPLAM: 0

"Eskici" adını taşıyan bu metinde öğrenciler anlamını bilmedikleri 38 kelime belirlemişlerdir. Ancak ne kılavuz kitapta ne de çalışma kitabında herhangi bir kelime çalışması yapılmadığı görülmektedir. Bu durum anlamı bilinmeyen çok sayıda kelime olmasına rağmen kelime öğretimine dair hiçbir etkinliğe yer vermeyen kitap için bir eksiklik olarak yorumlanabilir.

Tablo 40

4. METİN : ONUNCU YIL NUTKU

Öğrencilerin Metinde Anlamını Bilmediği Kelimeler	Kılavuz ve Çalışma Kitabı Tarafından Belirlenen Kavratılmaya Çalışılan Kelimeler
âti	hatip
azimkârane	hatiplik
bahtiyar	hitabe
beşeriyet	hitabet
ebediyet	hitap
ehemmiyet	nutuk
fert	söylev

fitrî
 inkişaf et-
 itimat
 kabiliyet
 kâfi
 katiyet
 mamur
 medenî
 medeniyet
 mefhum
 muasır
 muvaffak
 müspet
 mütemadiyen
 nispet
 refah
 saadet
 tebarüz et-
 temin
 terakki
 ufuk
 ülkü
 vasıf
 vasıta
 vazife
 yaraş-
TOPLAM: 33

TOPLAM: 7

"Onuncu Yıl Nutku" metninde öğrenciler toplamda anlamı bilinmeyen 33 kelime belirlemişlerdir. Kılavuz kitap ve çalışma kitabında ise bu sayı 7'dir. Öğrencilerin belirlediği kelimeler ile kitapların belirlediği kelimeler kıyaslandığında ne sayıca ne de kelime olarak bağ kurulmaktadır. Öğrencilerin bilmediği kelime sayısı çok fazladır ve maalesef bu sayıca fazlalık kitabın kelime öğretimi ile ilgili etkinliklerinde karşılık bulmamıştır.

Tablo 41
5. METİN: ATATÜRK KURTULUŞ SAVAŞINDA

Öğrencilerin Metinde Anlamını Bilmediği Kelimeler	Kılavuz ve Çalışma Kitabı Tarafından Belirlenen Kavratılmaya Çalışılan Kelimeler
devrim	borçlu ol-
engin	el
halkçı	yaralar al-
hür	yaraları sar-
hürriyet	yorgun düş-
övün-	
sanatkâr	

tahsil
ulusallık
yay-
yiğit
yücelt-

TOPLAM: 12

TOPLAM: 5

"Atatürk Kurtuluş Savaşında" adlı metinde öğrenciler anlamı bilinmeyen 12 kelime belirlemişlerdir. Tablonun sağına bakıldığında ise kılavuz kitabın ve çalışma kitabının ise 5 kelime belirlemiş olduğu görülmektedir. İki kısım arasındaki fark çok fazla değilmiş gibi görünse de her iki tarafta yer alan kelimelerin birbirinden farklı olması kelime çalışmasının özensiz yapıldığı sonucunu akla getirmektedir.

Tablo 42
6. METİN: ATATÜRK VE MİLLİ EĞİTİM

Öğrencilerin Metinde Anlamını Bilmediği Kelimeler	Kılavuz ve Çalışma Kitabı Tarafından Belirlenen Kavratılmaya Çalışılan Kelimeler
bizzat cumhur değerbilirlik dimağ dinamik edip filoloji hitaben ideal ideoloji iktisat inkılap kroki kudret kurmay maarif minnet muamele müreffeh nazar nutuk prensip rasyonel sosyoloji şuur şükran tahsil teşebbüs türeli umde vekalet yeğle-	Bilinmeyen kelimeler öğrencilere bırakılmıştır.
TOPLAM: 32	TOPLAM: 0

"Atatürk ve Milli Eğitim" metninde öğrenciler anlamını bilmedikleri 32 kelime belirlemişlerdir. Öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabında kelime öğretimi ile ilgili herhangi bir etkinliğe yer verilmemiş olup bilinmeyen kelimeleri belirlemek öğrencilere bırakılmıştır. Öğrencilerin anlamını bilmedikleri bu kelimelerin 28 tanesi yabancı kökenlidir. Yabancı kökenli kelimelerin çoğunlukta olduğu bir metinde kitapta kelime çalışması etkinliği yapılmaması ve zaten planlı bir şekilde kavratılmaya çalışılan bu kelimelerin böylesi bir metinde tamamen öğrencilere bırakılması kitabın olumsuz yanlarındanır denilebilir.

Tablo 43

7. METİN: DİRSE HAN OĞLU BOĞAÇ HAN BOYU

Öğrencilerin Metinde Anlamını Bilmediği Kelimeler	Kılavuz ve Çalışma Kitabı Tarafından Belirlenen Kavratılmaya Çalışılan Kelimeler
ala	Bilinmeyen kelimeler öğrencilere bırakılmış ve 5 kelime ile sınırlandırılmıştır.
alaca	
alca	
aygır	
baht	
bedevi	
boz	
buğra	
buyruk	
çevik	
dizgin	
dölek	
gazap et-	
güman	
güvey	
han	
hatun	
helak kıl-	
hızır	
kâfir	
kasteyle-	
keçe	
kervan	
kımız	
kıvan-	
kiriş	
kopuz	
kuzgun	
külük	
otağ	
ozan	
ökçele-	
sağal-	
sarmaşa	
sarp	
sayvan	

servi
 sığa-
 sicim
 soyla-
 şor
 şorla-
 şölen
 tahsin
 tülbent
 üzengi
 yahni
 yakar-
 yalınca
 yeğ
 yetmen

TOPLAM: 51

TOPLAM: 0

"Dirse Han Oğlu Boğaç Han Boyu" adlı metinde öğrenciler anlamını bilmedikleri 51 kelime belirlemişlerdir. Kılavuz kitap ve çalışma kitabının ilgili kısımları incelendiğinde herhangi bir kelime etkinliği yapılmadığı görülmektedir. Kelime etkinliği yapılmamasının yanı sıra bilinmeyen kelimeleri belirleme işi öğrencilere verilmiş ve üstelik bu da 5 kelime ile sınırlandırılmıştır. Oysa ki öğrenciler bu metinde anlamını bilmedikleri 51 kelime belirlemişlerdir. Kitabın yönlendirmeleri dikkate alındığı takdirde metnin öğrenciler tarafından anlaşılabilirliği tartışılır.

Tablo 44

8. METİN: MİSAFİRLİKLERİMİZ

Öğrencilerin Metinde Anlamını Bilmediği Kelimeler	Kılavuz ve Çalışma Kitabı Tarafından Belirlenen Kavratılmaya Çalışılan Kelimeler
ahbap	alçak gönüllü ol-
aşına	kapısı çalın-
cereyan	tanrı misafiri
deryadil	tatlı
filozof	
garp	
Gırnata	
hatır say-	
haz et-	
hoşbeş	
iptidai	
itibar	
kabîl	
kaide	
laubali	
mahzur	
muamele	

müessese
 mühim
 münasebet
 müşkül
 nükte
 rivayet
 suret
 şark
 şayet
 tabii
 tanzim
 usul
 üstünkörü
 vasıta
 vesile
 yahut
 yorgun argın

TOPLAM: 34

TOPLAM: 4

"Misafirliklerimiz" adlı metinle alâkalı bu tablo incelendiğinde öğrenciler ile kitabın verilerinin arasında büyük farklılık olduğu görülmektedir. Öğrenciler bu metinde anlamı bilinmeyen 34, kitaplar ise 4 kelime belirlemiştir.

Tablo 45
 9. METİN: BURÇAK TARLASI

Öğrencilerin Metinde Anlamını Bilmediği Kelimeler	Kılavuz ve Çalışma Kitabı Tarafından Belirlenen Kavratılmaya Çalışılan Kelimeler
aklımı şaşır- burçak güvey ilahi ilen- yaman yas	aklımı şaşır- burçak güvey ilen-
TOPLAM: 7	TOPLAM: 4

"Burçak Tarlası" metninde öğrenciler 7, kitaplar ise 4 tane anlamı bilinmeyen kelime belirlemiştir. Kitaplarda verilen 4 kelimenin tamamı öğrencilerin anlamını bilmediği kelimeler arasında yer almaktadır. Öğrencilerin belirlediği kelimeler ile kılavuz kitap ve ders kitabında verilen kelimeler uyuşmaktadır denilebilir.

Tablo 46
10. METİN: NEŞET ERTAŞ

Öğrencilerin Metinde Anlamını Bilmediği Kelimeler	Kılavuz ve Çalışma Kitabı Tarafından Belirlenen Kavratılmaya Çalışılan Kelimeler
ahu	abdal
anonim	bozlak
asır	cümbüş
bozkır	eğleş-
bozlak	mahalli sanatçı
cihan	saz ustası
cümbüş	söz ustası
devran	tebdilini şaşır-
devşir-	tezene
dünür	tokaç
eğleş-	
etnik	
eyle-	
ezgi	
hançer	
heybe	
İbikli	
kahr	
kavim	
köçek	
lirik	
mahalli sanatçı	
mecnun	
mezhep	
münasip	
niyaz	
perperişan	
repertuvar	
sentez	
şöhret	
tebdilini şaşır-	
Teflek	
tezene	
tokaç	
zalım	
TOPLAM: 35	TOPLAM: 10

"Neşet Ertaş" ismini taşıyan metinde öğrencilerin 35, kitapların ise 10 anlamı bilinmeyen kelime belirlediği görülmektedir. Öğrencilerin belirlediği kelimeler ile kitapların belirlediği kelimeler kıyaslandığında kitapların belirlemiş olduğu 10 kelimedenden 7'sini öğrencilerin de belirlediği görülmektedir. Buna rağmen kitapların belirlediği kelimeler ile öğrencilerin belirledikleri arasında bariz bir farklılık olduğu söylenebilir.

Tablo 47
11. METİN: HOCA BAKKAL

Öğrencilerin Metinde Anlamını Bilmediği Kelimeler	Kılavuz ve Çalışma Kitabı Tarafından Belirlenen Kavratılmaya Çalışılan Kelimeler
alabros perçemi bedesten burmakulak çeşni çıkırıkçı çivit çözüğü ipi düstur envaiçeşit envanter favalık figüran harla- hayhuy hevenk hırdavatçı İskilip istifle- izan kanırt- kavil kaynata kulunç mendebur muhteva müşkül nağme panayır pervaz puro pünez safiyet sahaf şaş uyak üfürük vezin yevmiye yonga zapt zevle	Bilinmeyen kelimeler öğrencilere bırakılmıştır.
TOPLAM: 41	TOPLAM: 0

Bilinmeyen kelime çalışması olmayan bilinmeyen kelimeleri belirleme işinin öğrencilere bırakıldığı "Hoca Bakkal" isimli metinde öğrenciler anlamını bilmedikleri 41 kelime belirlemişlerdir. Bu denli bilinmeyen kelimelerin çok olduğu bir metinde kelime çalışmasının öğrencilere bırakılması yerine etkinlikler yoluyla bu

kelimelerin kitap tarafından öğretilmesi metni daha anlaşılır olmasına ve öğrencilerin kelime hazinesine katkıda bulunabilirdi.

Tablo 48
12. METİN: TÜRKÜLER DOLUSU

Öğrencilerin Metinde Anlamını Bilmediği Kelimeler	Kılavuz ve Çalışma Kitabı Tarafından Belirlenen Kavratılmaya Çalışılan Kelimeler
ahval	aklı er-
çavdar	bıçak gibi kemiğe dayan-
çimdik	ciğerine işle-
gıcım gıcım	iflah olma-
has	iliklerine kadar işle-
iflah olma-	tuzu biberi ol-
ilmik ilmik	
misal	
nafile	
nakış	
reyha	
şile bezi	
tiftik	
yun-	
zemberek	
zifiri	
TOPLAM: 16	TOPLAM: 6

"iflah olma-" kelimesinin ortak olarak belirlendiği bu metinde öğrenciler 16 anlamı bilinmeyen kelime belirlemişlerdir. Kılavuz kitap ve ders kitabının belirlediği kelime sayısı ise 6'dır. Öğrencilerin bu metinde anlamını bilmedikleri kelime sayısı kitapların belirlediği kelime sayısının iki katından bile fazladır. Dolayısıyla kitaplarda kelime öğretimine yeterince özen gösterilmediği bu tabloda açıkça anlaşılmaktadır.

Tablo 49
13. METİN: DOKUZUNCU HARİCİYE KOĞUŞU

Öğrencilerin Metinde Anlamını Bilmediği Kelimeler	Kılavuz ve Çalışma Kitabı Tarafından Belirlenen Kavratılmaya Çalışılan Kelimeler
buğu	Bilinmeyen kelimeler öğrencilere bırakılmış ve 5 kelime ile sınırlandırılmıştır.
çehre	
dehliz	
ebediyen	
eter	
hakikat	
hariciye	

ızdırıp çek-
 ifrazat
 ihtar
 konsültasyon
 kordiyal
 lüzum
 meçhul
 metanet
 mevcudiyet
 mizaç
 mustatil
 muşamba
 muvaffak
 münadî
 müphem
 nüzhet
 operatör
 ropdöşambır
 saire
 sıhhat
 sima
 sofa
 sual
 tababet
 tahammül et-
 tehditkâr
 terkip
 tesir
 zaaf

TOPLAM: 36

TOPLAM: 0

"Önceki tablolarda da karşılaştığımız üzere kılavuz kitapta ve çalışma kitabında bu metinle ilgili bölümde kelime çalışması yapılmamış, anlamı bilinmeyen kelimeleri belirleme işi öğrencilere bırakılmış ve ayrıca sınırlama getirilmiştir. Öğrenciler ise metinde anlamını bilmedikleri 36 kelime belirlemişlerdir. Bir metinde anlamı bilinmeyen 36 kelimenin yer alması ve kitapta bu kelimelerin öğretimine dair hiçbir etkinliğin olmaması üzerinde durulması gereken bir sorundur.

Tablo 50
 14. METİN: SEVGİLERDE

Öğrencilerin Metinde Anlamını Bilmediği Kelimeler	Kılavuz ve Çalışma Kitabı Tarafından Belirlenen Kavratılmaya Çalışılan Kelimeler
telaş tutuk yahut	Bilinmeyen kelime çalışması yoktur.
TOPLAM: 3	TOPLAM: 0

"Sevgilerde" metninde öğrenciler anlamını bilmedikleri 3 kelime belirlemişlerdir. Buna karşın ne kılavuz kitapta ne de öğrenci çalışma kitabında bu kelimelerin öğretimine dair herhangi bir etkinliğe yer verilmiştir.

Tablo 51
15. METİN: DÜLGER BALIĞININ ÖLÜMÜ

Öğrencilerin Metinde Anlamını Bilmediği Kelimeler	Kılavuz ve Çalışma Kitabı Tarafından Belirlenen Kavratılmaya Çalışılan Kelimeler
akasya	habbe
akik	hakir gör-
aşına kıl-	kötümserliğe kapıl-
bilhassa	munis
bizar	müsamaha
böbürlen-	sığ
dehşet	tabiata açıl-
dindar	telkin et-
dülger balığı	
eğe	
habbe	
hakir gör-	
mahmuz	
mazlum	
mesnevi	
mesut	
mistik	
munis	
münasebet	
müsamahalı	
prensip	
saadet	
sığ	
suret	
şahsiyet	
şuur	
tasvir et-	
telkin et-	
temayül	
teşkil et-	
tezat	
yakamoz	
TOPLAM: 32	TOPLAM: 8

Tablo 51 incelendiğinde öğrencilerin anlamını bilmedikleri 32 kelime belirlemelerine rağmen kılavuz kitap çalışma kitabının 8 kelime belirlediği görülmektedir. Öğrencilerin anlamını bilmedikleri kelime sayısı kitabın kelime etkinliğinde yer alan kelimelerden 4 kat daha fazladır. Tablo incelendiğinde toplamda 6 kelimenin (habbe, hakir gör-, munis, müsamaha, sığ, telkin et-) her iki tarafta da yer alan ortak kelime olduğu görülmektedir.

Tablo 52
16. METİN: İĞDE ÇİÇEĞİ KOKAN SABAHLAR

Öğrencilerin Metinde Anlamını Bilmediği Kelimeler	Kılavuz ve Çalışma Kitabı Tarafından Belirlenen Kavratılmaya Çalışılan Kelimeler
avuntu	kafile
çökertme	mahmur
dinamit	mendebur
gaddar	panzehir
gazap	tanyeri
ığde	tevekkül
kafile	
mahmur	
senfoni	
serüven	
tanyeri	
tevekkül	
tomar	
umur	
yahut	
TOPLAM: 15	TOPLAM: 6

"İğde Çiçeği Kokan Sabahlar" adlı metin üzerinde yapılan karşılaştırmayı gösteren yukarıdaki tablo öğrencilerin metinde anlamını bilmedikleri 15 kelime belirledikleri, kılavuz ve çalışma kitabı tarafından ise 6 kelime belirlendiği görülmektedir. Bu kelimelerden 4 tanesi (kafile, mahmur, tanyeri, tevekkül) her iki tarafın da belirlediği ortak kelimelerdir.

Tablo 53
17. METİN : GAR

Öğrencilerin Metinde Anlamını Bilmediği Kelimeler	Kılavuz ve Çalışma Kitabı Tarafından Belirlenen Kavratılmaya Çalışılan Kelimeler
avare	ayaz
ayaz	denk
azamet	hamal
cayırtı	hademe
devetüyü	heybe
gişe	katar
hamal	peron
heybe	teftiş et-
katar	teskere
loş	tortu
peron	
serüven	
söylev	
teftiş	

teskere

yitik

TOPLAM: 16

TOPLAM: 10

Tablo 53 göstermektedir ki "Gar" metninde öğrenciler tarafından anlamı bilinmeyen 16 kelime belirlemişlerdir. Diğer tarafta ise kılavuz ve çalışma kitabı tarafından 10 kelime belirlenmiştir ve bu belirlenen kelimeler içerisinde "ayaz, hamal, heybe, katar, peron, teftiş et-, teskere" kelimeleri ortaktır. Daha önceki tablolardaki veriler göz önünde bulundurulduğunda bu metindeki kelime çalışması diğer metinlerdeki çalışmalara nazaran öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılar nitelikte görünmektedir.

Tablo 54

18. METİN : ÇOCUKLUĞUM

Öğrencilerin Metinde Anlamını Bilmediği Kelimeler	Kılavuz ve Çalışma Kitabı Tarafından Belirlenen Kavratılmaya Çalışılan Kelimeler
ark	adı gibi bil-
iğde	ark
sofa	başının çaresine bak-
yaya yapıldak	ekin
zerdali	sofa
	yaya yapıldak
TOPLAM: 5	TOPLAM: 6

Son metne dair karşılaştırmanın yapıldığı yukarıdaki tabloda öğrenciler anlamını bilmedikleri 5 kelime belirlemişlerdir. Kılavuz kitap ve çalışma kitabı ise 6 kelime belirlemiştir. Ayrıca belirlenen kelimeler içerisindeki 3 kelime ortaktır. Bu tablodaki veriler ışığında öğrencilerin belirledikleri kelimeler ile kitaplar tarafından belirlenen kelimeler son derece birbirine yakındır ve bu durum kelime öğretimi hususunda olması gerekene yakın niteliktedir denilebilir.

4.4. METİNLERİN METİN TÜRLERİNE (ÖYKÜLEYİCİ, BİLGİLENDİRİCİ, ŞİİR) GÖRE DAĞILIMI

Tablo 55

METİN ADI	BİLGİLENDİRİCİ	ÖYKÜLEYİCİ	ŞİİR
1. METİN: YURDUM			X
2. METİN: AĞAÇ SEVGİSİ	X		
3. METİN: ESKİCİ		X	
4. METİN: ONUNCU YIL NUTKU	X		
5. METİN: ATATÜRK KURTULUŞ SAVAŞINDA			X
6. METİN: ATATÜRK VE MİLLİ EĞİTİM	X		
7. METİN: DİRSE HAN OĞLU BOĞAÇ HAN BOYU		X	
8. METİN: MİSAFİRLİKLERİMİZ	X		
9. METİN: BURÇAK TARLASI			X
10. METİN: NEŞET ERTAŞ	X		
11. METİN: HOCA BAKKAL		X	
12. METİN: TÜRKÜLER DOLUSU			X
13. METİN: DOKUZUNCU HARİCİYE KOĞUŞU		X	
14. METİN: SEVGİLERDE			X
15. METİN: DÜLGER BALIĞININ ÖLÜMÜ	X		
16. METİN: İĞDE ÇİÇEĞİ KOKAN SABAHLAR	X		

17. METİN: GAR		X	
18. METİN: ÇOCUKLUĞUM			X
TOPLAM	7	5	6

Bu çalışmada dinleme metinleri hariç 18 metin incelenmiştir. Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere incelenen bu metinlerin 7'si bilgilendirici, 5'i öyküleyici ve 6'sı da şiir türündedir.

4.5. METİN TÜRLERİNE GÖRE ÖĞRENCİLERİN BİLMEDİĞİ KELİMELERİN DAĞILIMI

Tablo 56

METİN TÜRÜ	METİN SAYISI	BİLİNMEYEN KELİME SAYISI	YÜZDELİĞİ
Bilgilendirici	7	203	%46,03
Öyküleyici	5	182	%41,26
Şiir	6	56	%12,69
TOPLAM	18	441	%99,98

Öğrencilerin anlamını bilmediği 441 kelimedenden 203 tanesi bilgilendirici, 182 tanesi öyküleyici, 56 tanesi de şiir türündeki metinlerde yer almaktadır. Öğrenciler sayısal olarak en fazla bilgilendirici metin türünde yer alan kelimelerin anlamlarını bilmemektedir. Yüzdeler olarak bilgilendirici metin türünde bilinmeyen kelimeler toplam bilinmeyen kelimelerin %46,03'ünü oluşturmaktadır. Anlamı bilinmeyen kelime sayısının en az olduğu tür ise şiirdir. Şiirlerdeki bilinmeyen kelimeler toplam bilinmeyen kelimelerin %12,69'unu oluşturmaktadır.

4.6. METİN TÜRLERİNE GÖRE ÖĞRETMEN KILAVUZ KİTABI VE ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KİTABININ BELİRLEDİĞİ KELİMELERİN DAĞILIMI

Tablo 57

METİN TÜRÜ	METİN SAYISI	BİLİNMEYEN KELİME SAYISI	YÜZDELİĞİ
Bilgilendirici	7	40	%53,33
Öyküleyici	5	10	%13,33
Şiir	6	25	%33,33
TOPLAM	18	75	%99,99

Öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabında kelime öğretimi için 75 kelime belirlenmiştir. Bu 75 kelimenin 40'ı bilgilendirici, 10'u öyküleyici, 25'i de şiir türündeki metinlerde yer almaktadır. Kitaplarda belirlenmiş olan kelimeler en fazla bilgilendirici metinlerde yer almaktadır. Bilgilendirici metinlerde yer alan kelimeler toplam kelimelerin %53,33'üne denk gelmektedir.

4.7. ÖĞRENCİLERİN BİLMEDİĞİ KELİMELERİN KÖKEN DAĞILIMI

Tablo 58

KÖKENİ	BİLİNMEYEN KELİME SAYISI	YÜZDELİĞİ
Türkçe	145	% 32,87
Arapça	181	% 41,04
Farsça	49	%11,11
Fransızca	27	% 6,12
Arapça+Türkçe	16	% 3,62
Toponimi	6	% 1,36
Rumca	4	% 0,90
İtalyanca	4	% 0,90
Arapça+Farsça	3	% 0,68
Farsça+Türkçe	3	% 0,68
Moğolca	1	% 0,22
Fransızca+Farsça	1	% 0,22
İngilizce	1	% 0,22
TOPLAM	441	% 99,94

Öğrencilerin metinlerde belirlediği anlamı bilinmeyen kelimelerin kökenine dair hazırlanan bu tabloda öğrencilerin en fazla Türkçe kökenli kelimelerin anlamını bilmedikleri görülmektedir. Öğrencilerin anlamını bilmedikleri Türkçe kökenli kelime sayısı 145'tir ve bu sayı toplam bilinmeyen kelime sayısının %32,87'sini

oluşturmaktadır. Türkçe kökenli kelimeleri Arapça ve Farsça kökenli kelimeler izlemektedir. Her ne kadar öğrencilerin anlamını bilmedikleri kelimeler arasında Türkçe kökenli sözcükler birinci sırada yer alsada öğrencilerin anlamını bilmedikleri kelimelerin çoğu yabancı kökenlidir. Şöyle ki: Anlamı bilinmeyen Türkçe kökenli kelime sayısı 145, anlamı bilinmeyen toplam kelime sayısı ise 441'dir. Yani öğrencilerin anlamını bilmedikleri yabancı kökenli kelime sayısı (toponimi olan 6 kelime çıkarıldığında) 290'dır ve bu kelimeler anlamı bilinmeyen kelimelerin %65,77'sine tekamül etmektedir. Kısacası öğrenciler tarafından belirlenen anlamı bilinmeyen kelimelerin %32,87'si Türkçe, %65,77'si ise yabancı kökene sahiptir. Buradan öğrencilerin Türkçe kökenli sözcüklerin yanı sıra yabancı kökenli sözcüklere de yeterince hakim olmadıkları sonucu çıkarılabilir.

4.8. ÖĞRETMEN KILAVUZ KİTABI VE ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KİTABINDA BELİRLENEN KELİMELERİN KÖKEN DAĞILIMI

Tablo 59

KÖKENİ	BİLİNMEYEN KELİME SAYISI	YÜZDELİĞİ
Türkçe	39	% 52
Arapça	18	%24
Farsça	6	% 8
Fransızca	1	% 1,33
Rumca	1	% 1,33
Arapça+Türkçe	8	%10,66
Türkçe+Farsça	2	% 2,66
TOPLAM	75	%99,98

Tablo 59'da görüldüğü üzere kılavuz kitap ve öğrenci çalışma kitabındaki ilgili etkinliklerde belirlenen 75 kelimenin 39'u Türkçe, 18'i Arapça, 6'sı Farsça, 1'i Fransızca, 1'i Rumca, 8'i Arapça+Türkçe, 2'si de Türkçe+Farsça kökenlidir. Türkçe kökenli sözcükler belirlenmiş olan kelimelerin %52'sini oluşturmaktadır. Başka bir deyişle belirlenen kelimelerin %52'si Türkçe kökenli iken %48'i yabancı kökenlidir. Bir önceki Tablo 58 ile bu tablodaki veriler kıyaslandığında bir önceki tabloda öğrencilerin anlamını bilmedikleri kelimelerin %32,87'sinin Türkçe kökenli, %65,77'sinin ise yabancı kökenli olduğu görülmektedir. Öğrenci ihtiyaçlarının göz önünde bulundurularak hazırlanması gereken öğrenci çalışma kitabındaki verilerin

yer aldığı bu tabloda ise anlamı bilinmeyen kelime olarak belirlenen kelimelerin yarısından fazlası Türkçe kökenlidir. Bu noktada kitap tarafından kelime öğretimi için ayrılmış etkinliklerde öğrencilerin ihtiyaçlarının pek de göz önünde bulundurulmadığı sonucu çıkarılabilir.

4.9. ÖĞRENCİLERİN BİLMEDİĞİ KELİMELEİN TÜR DAĞILIMI

Tablo 60

TÜRÜ	BİLİNMEYEN KELİME SAYISI	YÜZDELİĞİ
İsim	387	% 88,96
Fiil	48	% 11,03
TOPLAM	435	% 99,99

Tablo 60'ta öğrencilerin anlamını bilmedikleri kelimelerin tür dağılımına bakıldığında 441 kelimedenden 387'sinin isim, 48'inin fiil türünde yer aldığı görülmektedir. Anlamı bilinmeyen isim türündeki kelimeler, anlamı bilinmeyen kelimeler toplamının %88,96'sına karşılık gelmektedir.

4.10. ÖĞRETMEN KILAVUZ KİTABI VE ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KİTABINDA BELİRLENEN KELİMELEİN TÜR DAĞILIMI

Tablo 61

TÜRÜ	BİLİNMEYEN KELİME SAYISI	YÜZDELİĞİ
İsim	49	%65,33
Fiil	26	%34,66
TOPLAM	75	% 99,99

Öğretmen kılavuz kitabı ile birlikte öğrenci çalışma kitabından kelimelerin tür dağılımı ile ilgili elde edilen verilerin yer aldığı yukarıdaki tabloda 75 kelimenin 49'unun isim, 26'sının fiil türünde olduğu görülmektedir. İsim türündeki kelimelerin toplamda %65,33'lük bir yer işgal ettiği tablodan anlaşılmaktadır. Tablo 60 ile Tablo 61 kıyaslandığında her iki tabloda da isim türündeki kelimelerin fiil türündeki kelimelere oranla daha fazla sayıda olduğu görülmektedir.

4.11. ÖĞRENCİLERİN BİLMEDİĞİ KELİMELEİN YAPI DAĞILIMI

Tablo 62

YAPISI	BİLİNMEYEN KELİME SAYISI	YÜZDELİĞİ
Basit	75	% 45,73
Türemiş	51	% 31,09
Birleşik	38	% 23,17
TOPLAM	164	% 99,99

Daha önceki tablolar incelendiğinde öğrencilerin okuduğu 18 metinde toplam 441 kelimenin anlamını bilmedikleri görülmektedir. Bu 441 kelimenin 164 tanesi Türkçe kökene sahiptir. Türkçe kökene sahip olan bu kelimelerin yapılarının irdelendiği bu tabloda 164 kelimedenden 75'inin basit, 51'inin türemiş ve 38'inin de birleşik yapıda olduğu anlaşılmaktadır. Bu tablodan kelimelerin yapıları itibarıyla bariz bir farklılığa sahip olmadığını söylemek yanlış olmaz.

4.12. ÖĞRETMEN KILAVUZ KİTABI VE ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KİTABINDA BELİRLENEN KELİMELEİN YAPI DAĞILIMI

Tablo 63

YAPISI	BİLİNMEYEN KELİME SAYISI	YÜZDELİĞİ
Basit	11	% 23,91
Türemiş	9	% 19,56
Birleşik	26	% 56,52
TOPLAM	46	%99,99

Öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabının kelime öğretimi amacıyla belirlediği kelimelerin Türkçe kökene sahip olan kısmının yapı dağılımının yer aldığı bu tabloda 46 kelime yer almaktadır. Bu 46 kelimenin 11 tanesi basit, 9 tanesi türemiş ve 26 tanesi de birleşik yapıya sahiptir. Bu tabloya göre Türkçe kökenli kelimeler içerisinde en fazla birleşik yapıya kelime bulunmaktadır. Birleşik kelimelerin toplam kelimelere oranı %56,52'dir. Tablo 63'te öğrencilerin anlamını bilmediği kelimeler içerisinde yapı bakımından en az orana sahip olan birleşik sözcükler, kılavuz kitap ve çalışma kitabında yer alan sözcükler içerisinde en fazla orana sahip kelimeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Henüz basit yapıya kelime bilgisine yeterince sahip olmayan öğrencilerin birleşik yapıya kelime bilgisine sahip

olmasını beklemek hata olur diyebiliriz. Kitap hazırlayıcılarının bu durumu göz ardı etmemesi gerekmektedir.

4.13. ÖĞRENCİLERİN BİLMEDİĞİ KELİMELERİN ÇOKTAN AZA DOĞRU SAYI VE YÜZDE OLARAK SIRALAMASI

Tablo 64

BİLİNMEYEN KELİME	BİLMEYEN KİŞİ SAYISI	YÜZDESİ
naçar	127	% 90,71
muasır	124	% 88,57
muvaffak	121	% 86,42
tebarüz et-	121	% 86,42
andız	118	% 84,28
inkışaf et-	116	% 82,85
gümrahlaş-	114	% 81,42
ılgıt ılgıt	114	% 81,42
dehliz	110	% 78,57
andaç	105	% 75
müspet	105	% 75
mefhum	104	% 74,28
tambura	104	% 74,28
fitrî	102	% 72,85
güvey	102	% 72,85
mustatil	100	% 71,42
mamur	99	% 70,71
mütemadiyen	99	% 70,71
otağ	99	% 70,71
ahval	94	% 67,14
domur domur	91	% 65
ehemmiyet	91	% 65
terakki	91	% 65
bozlak	90	% 64,28
feryat figan	90	% 64,28
kulunç	88	% 62,85
müreffeh	88	% 62,85
sayvan	88	% 62,85
deryadil	86	% 61,42
ifrazat	85	% 60,71
mistik	85	% 60,71
tan	85	% 60,71
külük	84	% 60
tebdilini şaşır-	84	% 60
yahut	83	% 59,28
rihtım	82	% 58,57
avurt	81	% 57,85
ropdöşambır	81	% 57,85
filoloji	80	% 57,14
iptidai	80	% 57,14
müşkül	80	% 57,14
tahsil	80	% 57,14
cümbüş	79	% 56,42

Gırnata	79	% 56,42
mahmuz	79	% 56,42
kırçıl	78	% 55,71
reyha	78	% 55,71
tanzim	78	% 55,71
azimkârane	77	% 55
yayvan	77	%55
zemberek	77	% 55
müphem	76	% 54,28
çorak	75	% 53,57
müşkül	74	% 52,85
umde	74	% 52,85
kaide	73	% 52,14
üçra	73	% 52,14
çiriş çanağı	72	% 51,42
gazap et-	72	% 51,42
kösele	72	% 51,42
ilmik ilmik	70	% 50
mıhlays	70	% 50
mundar	70	% 50
tiftik	70	% 50
dölek	69	% 49,28
kabil	69	% 49,28
muvaffak	69	% 49,28
aşına	68	% 48,57
alabros perçemi	67	% 47,85
beşeriyet	67	% 47,85
saire	67	% 47,85
peron	66	% 47,14
yonga	66	% 47,14
ilen-	65	% 46,42
kordiyal	65	% 46,42
pünez	65	% 46,42
refah	64	% 45,71
mahmur	63	% 45
müsamahalı	63	% 45
bedevi	62	% 44,28
ideoloji	62	% 44,28
kâfi	62	% 44,28
köçek	62	% 44,28
vardiya	61	%43,57
devrim	60	% 42,85
itimât	60	% 42,85
izan	60	% 42,85
kımız	60	% 42,85
temayül	60	% 42,85
tomar	58	% 41,42
muhteva	57	% 40,71
repertuvar	57	% 40,71
şark	57	% 40,71
avare	56	% 40
entari	56	% 40
zevle	56	% 40
vasıf	55	% 39,28
dimağ	54	% 38,57
güvey	54	% 38,57
katiyet	54	% 38,57
mizaç	54	% 38,57
azamet	53	% 37,85

burç	52	% 37,14
düstur	52	% 37,14
kıvan-	52	% 37,14
mahalli sanatçı	52	% 37,14
terkip	52	% 37,14
zerdali	52	% 37,14
Hayfa	51	% 36,42
tasvir et-	51	% 36,42
niyaz	50	% 35,71
nükte	50	% 35,71
sentez	50	% 35,71
sıhhat	50	% 35,71
sofa	50	% 35,71
üzengi	50	% 35,71
ahbap	49	% 35
avuntu	49	% 35
haz et-	49	% 35
meçhul	49	% 35
yetmen	49	% 35
etnik	48	% 34,28
hakir gör-	48	% 34,28
iflah olma-	48	% 34,28
istifle-	48	% 34,28
tezene	48	% 34,28
alca	47	% 33,57
kanırt-	47	% 33,57
bilhassa	46	% 32,85
envanter	46	% 32,85
hamal	46	% 32,85
heybe	46	% 32,85
tababet	46	% 32,85
yalıncak	46	% 32,85
konsültasyon	45	% 32,14
münadi	45	% 32,14
yeğle-	45	% 32,14
âti	44	% 31,42
buğra	44	% 31,42
helak kıl-	44	% 31,42
metanet	44	% 31,42
müessese	44	% 31,42
Tacüttevarih	44	% 31,42
tezat	44	% 31,42
vezin	44	% 31,42
yaya yapıldak	44	% 31,42
bedesten	43	% 30,71
katar	43	% 30,71
münasebet	43	% 30,71
telkin et-	43	% 30,71
bahtiyar	42	% 30
tutuk	42	% 30
billur	41	% 29,28
çimdik	41	% 29,28
envaiçeşit	41	% 29,28
maarif	41	% 29,28
sılaya dön-	41	% 29,28
devşir-	40	% 28,57
kiriş	40	% 28,57
zifiri	40	% 28,57
aheste aheste	39	% 27,85

burmakulak	39	% 27,85
nispet	39	% 27,85
senfoni	39	% 27,85
türelî	39	% 27,85
çehre	38	% 27,14
gaddar	38	% 27,14
kavim	38	% 27,14
kudret	38	% 27,14
teşebbüs	38	% 27,14
yeğ	38	% 27,14
el ayası	37	% 26,42
lirik	37	% 26,42
sicim	37	% 26,42
akik	36	% 25,71
ızdırap çek-	36	% 25,71
sarmaşa	36	% 25,71
bizar	35	% 25
figüran	35	% 25
güman	35	% 25
kampana	35	% 25
kavil	35	% 25
muamele	35	% 25
ahu	34	% 24,28
cayırıtı	34	% 24,28
garp	34	% 24,28
mendeber	34	% 24,28
pir	34	% 24,28
Orhun Yazıtları	34	% 24,28
ökçele-	34	% 24,28
sin-	34	% 24,28
tanyeri	34	% 24,28
tomar	34	% 24,28
zapt	34	% 24,28
edip	33	% 23,57
harla-	33	% 23,57
vasıta	33	% 23,57
fert	32	% 22,85
nişan	32	% 22,85
sosyoloji	32	% 22,85
yalçın	32	% 22,85
çeşni	31	% 22,14
engin	31	% 22,14
eter	31	% 22,14
isli	31	% 22,14
tahsin	31	% 22,14
tezkere	31	% 22,14
eğ	30	% 21,42
kafile	30	% 21,42
rivayet	30	% 21,42
teşkil et-	30	% 21,42
dülger balığı	29	% 20,71
mahzur	29	% 20,71
mezhep	29	% 20,71
servi	29	% 20,71
şorla-	29	% 20,71
dinamik	28	% 20
hevenk	28	% 20
heybe	28	% 20
iktisat	28	% 20

mesnevi	28	% 20
nafile	28	% 20
şor	28	% 20
şuur	28	% 20
yevmiye	28	% 20
hoşbeş	27	% 19,28
kopuz	27	% 19,28
loş	27	% 19,28
çivit	26	% 18,57
hayhuy	26	% 18,57
laubali	26	% 18,57
münasebet	26	% 18,57
tokaç	26	% 18,57
aygır	25	% 17,85
cereyan	25	% 17,85
çavdar	25	% 17,85
gemel	25	% 17,85
gişe	25	% 17,85
ihtar	25	% 17,85
kâfir	25	% 17,85
kuzgun	25	% 17,85
pervaz	25	% 17,85
sahaf	25	% 17,85
sofa	25	% 17,85
yakamoz	25	% 17,85
zaaf	25	% 17,85
gazap	24	% 17,14
perçemli	24	% 17,14
safiyet	24	% 17,14
sual	24	% 17,14
yahut	24	% 17,14
baht	23	% 16,42
bucak	23	% 16,42
habbe	23	% 16,42
sağal-	23	% 16,42
sığa-	23	% 16,42
sima	23	% 16,42
takkeli	23	% 16,42
tülbent	23	% 16,42
benlik	22	% 15,71
eşkıya	22	% 15,71
favalık	22	% 15,71
İskilip	22	% 15,71
itibar	22	% 15,71
nasırlaş-	22	% 15,71
prensip	22	% 15,71
tesir	22	% 15,71
anonim	21	% 15
çözgü ipi	21	% 15
dinamit	21	% 15
ebediyet	21	% 15
nağme	21	% 15
saadet	21	% 15
sığ	21	% 15
şile bezi	21	% 15
ülkü	21	% 15
yaman	21	% 15
cumhur	20	% 14,28
eğleş-	20	% 14,28

minnet	20	% 14,28
operatör	20	% 14,28
pençe pençe	20	% 14,28
puro	20	% 14,28
rasyonel	20	% 14,28
sarp	20	% 14,28
temin	20	% 14,28
uyak	20	% 14,28
çim-	19	% 13,57
keçe	19	% 13,57
kutlu	19	% 13,57
muamele	19	% 13,57
münasip	19	% 13,57
yahut	19	% 13,57
yun-	19	% 13,57
ala	18	% 12,85
alaca	18	% 12,85
bellek	18	% 12,85
boy	18	% 12,85
nutuk	18	% 12,85
vesile	18	% 12,85
Ya Habibi	18	% 12,85
ayaz	17	% 12,14
çökertme	17	% 12,14
devran	17	% 12,14
ezgi	17	% 12,14
ideal	17	% 12,14
mevki	17	% 12,14
şuur	17	% 12,14
üstünkörü	17	% 12,14
gevrek	16	% 11,42
hariciye	16	% 11,42
mühim	16	% 11,42
teftiş	16	% 11,42
aşına kıl-	15	% 10,71
burçak	15	% 10,71
çağrışım	15	% 10,71
filozof	15	% 10,71
hitaben	15	% 10,71
kaynata	15	% 10,71
panayır	15	% 10,71
söylev	15	% 10,71
tevekkül	15	% 10,71
üfürük	15	% 10,71
vekalet	15	% 10,71
buyruk	14	% 10
hırdavatçı	14	% 10
İbikli	14	% 10
kasteyle-	14	% 10
Teflek	14	% 10
yahni	14	% 10
cila	13	% 9,28
dünür	13	% 9,28
güverte	13	% 9,28
hür	13	% 9,28
mevcudiyet	13	% 9,28
şükran	13	% 9,28
tabiat	13	% 9,28
tahammül et-	13	% 9,28

tehditkar	13	% 9,28
vasıta	13	% 9,28
bizzat	12	% 8,57
kroki	12	% 8,57
şayet	12	% 8,57
şölen	12	% 8,57
yitik	12	% 8,57
zalım	12	% 8,57
ark	11	% 7,85
mesut	11	% 7,85
peltek	11	% 7,85
serüven	11	% 7,85
şaş	11	% 7,85
ahbap	10	% 7,14
gıcım gıcım	10	% 7,14
hançer	10	% 7,14
has	10	% 7,14
iskemle	10	% 7,14
sanatkâr	10	% 7,14
ulusallık	10	% 7,14
yaraş-	10	% 7,14
zarif	10	% 7,14
cihan	9	% 6,42
dövüş-	9	% 6,42
halkçı	9	% 6,42
nakış	9	% 6,42
nazar	9	% 6,42
nüzhet	9	% 6,42
prensip	9	% 6,42
değerbilirlik	8	% 5,71
hu çek-	8	% 5,71
kurmay	8	% 5,71
lüzum	8	% 5,71
medeniyet	8	% 5,71
misal	8	% 5,71
saadet	8	% 5,71
suret	8	% 5,71
yücelt-	8	% 5,71
boz	7	% 5
dehşet	7	% 5
inle-	7	% 5
mazlum	7	% 5
mecnun	7	% 5
muşamba	7	% 5
perperişan	7	% 5
yas	7	% 5
yorgun argın	7	% 5
aynamsı	6	% 4,28
bozkır	6	% 4,28
böbürlen-	6	% 4,28
çıkırıkçı	6	% 4,28
ebediyen	6	% 4,28
eyle-	6	% 4,28
hakikat	6	% 4,28
kambur	6	% 4,28
kervan	6	% 4,28
serpil-	6	% 4,28
serüven	6	% 4,28
tabii	6	% 4,28

umur	6	% 4,28
usul	6	% 4,28
akasya	5	% 3,57
bağır	5	% 3,57
buğu	5	% 3,57
dizgin	5	% 3,57
han	5	% 3,57
hatun	5	% 3,57
hürriyet	5	% 3,57
iğde	5	% 3,57
kahir	5	% 3,57
övün-	5	% 3,57
pınar	5	% 3,57
suret	5	% 3,57
şöhret	5	% 3,57
aklımı şaşır-	4	% 2,85
asır	4	% 2,85
çevik	4	% 2,85
iğde	4	% 2,85
ilahi	4	% 2,85
şahsiyet	4	% 2,85
yamalı	4	% 2,85
bağır	3	% 2,14
dür-	3	% 2,14
emmi	3	% 2,14
hızır	3	% 2,14
inkılap	3	% 2,14
kabiliyet	3	% 2,14
kederlen-	3	% 2,14
medeni	3	% 2,14
soyla-	3	% 2,14
telaş-	3	% 2,14
vinç	3	% 2,14
yakar-	3	% 2,14
devetüyü	2	% 1,42
hatır say-	2	% 1,42
ozan	2	% 1,42
tahsil	2	% 1,42
yay-	2	% 1,42
yiğit	2	% 1,42

Yukarıdaki tabloda öğrencilerin anlamını bilmedikleri kelimelerin en çok bilinmeyenden en az bilinmeyene doğru sıralaması yer almaktadır. Bu sıralamaya bakıldığında ilk sırada araştırmaya katılan 140 öğrenciden 127'sinin anlamını bilmediği "naçar" kelimesi yer almaktadır. Son sırada ise aynı bilinmezlik oranına sahip (2 kişi) "devetüyü, hatır say-, ozan, tahsil, yay- ve yiğit" kelimeleri yer almaktadır.

**4.14.ÖĞRENCİLERİN %50'SİNDEN FAZLASININ ANLAMINI
BİLMEDİĞİ KELİMELEİN KÖKENİ, TÜRÜ VE YAPISI**

Tablo 65

BİLİNMEYEN KELİME	BİLMİYEN KİŞİ SAYISI	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
naçar	127	Farsça	isim	
muasır	124	Arapça	isim	
muvaffak	121	Arapça	isim	
tebarüz et-	121	Ar+T	fiil	birleşik
andız	118	Türkçe	isim	basit
inkışaf et-	116	Ar+T	fiil	birleşik
gümrahlaş-	114	Türkçe	fiil	türemiş
ilgit ilgit	114	Türkçe	isim	birleşik
dehliz	110	Farsça	isim	
andaç	105	Türkçe	isim	türemiş
müspet	105	Arapça	isim	
mefhum	104	Arapça	isim	
tambura	104	Türkçe	isim	basit
fitrî	102	Arapça	isim	
güvey	102	Türkçe	isim	basit
mustatil	100	Arapça	isim	
mamur	99	Arapça	isim	
mütemadiyen	99	Arapça	isim	
otağ	99	Türkçe	isim	basit
ahval	94	Arapça	isim	
domur domur	91	Türkçe	isim	birleşik
ehemmiyet	91	Arapça	isim	
terakki	91	Arapça	isim	
bozlak	90	Türkçe	isim	türemiş
feryat figan	90	Farsça	isim	
kulunç	88	Arapça	isim	
müreffeh	88	Arapça	isim	
sayvan	88	Farsça	isim	
deryadil	86	Farsça	isim	
ifrazat	85	Arapça	isim	
mistik	85	Fransızca	isim	
tan	85	Türkçe	isim	basit
külük	84	Türkçe	isim	basit
tebdilini şaşır-	84	Ar+T	fiil	birleşik
yahut	83	Farsça	isim	
rıhtım	82	Farsça	isim	
avurt	81	Türkçe	isim	basit
ropdöşambır	81	Fransızca	isim	
filoloji	80	Fransızca	isim	
iptidai	80	Arapça	isim	
müşkül	80	Arapça	isim	
tahsil	80	Arapça	isim	
cümbüş	79	Farsça	isim	
Gırnata	79	Toponimi		
mahmuz	79	Arapça	isim	
kırçıl	78	Türkçe	isim	türemiş
reyha	78	Türkçe	isim	basit
tanzim	78	Arapça	isim	
azimkârane	77	Arapça	isim	
yayvan	77	Türkçe	isim	türemiş

zemberek	77	Farsça	isim	
müphem	76	Arapça	isim	
çorak	75	Türkçe	isim	basit
müşkül	74	Arapça	isim	
umde	74	Arapça	isim	
kaide	73	Arapça	isim	
ücrâ	73	Türkçe	isim	basit
çiriş çanağı	72	Far+T	isim	birleşik
gazap et-	72	Far+T	fiil	birleşik
kösele	72	Farsça	isim	
ilmik ilmik	70	Türkçe	isim	birleşik
mıhlayış	70	Türkçe	isim	türemiş
mundar	70	Farsça	isim	
tiftik	70	Arapça	isim	

Tablo 65'te öğrencilerin yarısından fazlasının anlamını bilmediği 64 kelime yer almaktadır. Bu kelimelerin 29 tanesi Arapça, 19 tanesi Türkçe, 11 tanesi Farsça, 3 tanesi Fransızca, 3 tanesi Arapça+Türkçe, 2 tanesi Farsça+Türkçe, kökene sahip olup 1 tanesi de Toponimi'dir. Öğrencilerin anlamını bilmedikleri kelimeler içerisinde yabancı kökenli kelimeler ağırlıktadır. Toponimi (yer adı) hariç 63 kelimenin 58'i isim, 5 tanesi de fiildir. Buradan anlamı bilinmeyen sözcükler içerisinde isim türündekilerin ezici bir çoğunluğa sahip olduğu söylenebilir. Türkçe kökene sahip 24 kelimenin (19 Türkçe, 3 Arapça+Türkçe, 2 Farsça+Türkçe) 10'u basit, 6'sı türemiş, 8'i birleşik yapıdadır.

4.15. ÖĞRENCİLERİN ANLAMINI BİLMEDİĞİ KELİMELER İÇERİSİNDE TEKRAR EDEN KELİMELER

Tablo 66

KELİME	GEÇTİĞİ METİNLER
ahbap	1. Metin (Yurdum) 8. Metin (Misafirliklerimiz)
bağır	1. Metin (Yurdum) 3. Metin (Eskici)
güvey	7. Metin (Dirse Han Oğlu Boğaç Han Boyu) 9. Metin (Burçak Tarlası)
heybe	10. Metin (Neşet Ertaş) 17. Metin (Gar)
iğde	16. Metin (İğde Çiçeği Kokan Sabahlar) 18. Metin (Çocukluğum)
muamele	6. Metin (Atatürk ve Milli Eğitim) 8. Metin (Misafirliklerimiz)
müşkül	8. Metin (Misafirliklerimiz) 11. Metin (Hoca Bakkal)
prensip	6. Metin (Atatürk ve Milli Eğitim) 15. Metin (Dülger Balığının Ölümü)
saadet	4. Metin (Onuncu Yıl Nutku) 15. Metin (Dülger Balığının Ölümü)
suret	8. Metin (Misafirliklerimiz) 15. Metin (Dülger Balığının Ölümü)
yahut	8. Metin (Misafirliklerimiz) 14. Metin (Sevgilerde) 16. Metin (İğde Çiçeği Kokan Sabahlar)
vasıta	4. Metin (Onuncu Yıl Nutku) 8. Metin (Misafirliklerimiz)

Öğrencilerin anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemek üzere okudukları 18 metinde yukarıdaki "ahbap, bağır, güvey, heybe, iğde, muamele, müşkül, prensip, saadet, suret, yahut ve vasıta" kelimeleri birden fazla metinde karşılıklarına çıkmıştır. Bu 12 kelimenin 11 tanesiyle 2 farklı metinde ve 1 tanesiyle de 3 farklı metinde karşılaşmışlardır.

**4.16. ÖĞRENCİLERİN BELİRLEDİĞİ ANLAMI BİLİNMEYEN
KELİMELERLE ÖĞRETMEN KILAVUZ KİTABI VE ÖĞRENCİ ÇALIŞMA
KİTABINDA BELİRLENENLERDEN ORTAK OLANLARIN KÖKENİ
TÜRÜ VE YAPISI**

Tablo 67

KELİMELER	KÖKENİ	TÜRÜ	YAPISI
aklını şaşır-	Ar+T	fiil	birleşik
ark	Türkçe	isim	basit
ayaz	Türkçe	isim	basit
bozlak	Türkçe	isim	türemiş
burçak	Türkçe	isim	basit
cümbüş	Farsça	isim	
domur domur	Türkçe	isim	birleşik
eğleş-	Türkçe	fiil	türemiş
gümrahlaş-	Türkçe	fiil	türemiş
güvey	Türkçe	isim	basit
habbe	Arapça	isim	
hakir gör-	Ar+T	fiil	birleşik
hamal	Arapça	isim	
heybe	Arapça	isim	
iflah olma-	Ar+T	fiil	birleşik
ilen-	Türkçe	fiil	basit
kafile	Arapça	isim	
katar	Arapça	isim	
mahalli sanatçı	Ar+T	isim	birleşik
mahmur	Arapça	isim	
munis	Arapça	isim	
müsamaha	Arapça	isim	
peron	Fransızca	isim	
sığ	Türkçe	isim	basit
sofa	Arapça	isim	
tambura	Türkçe	isim	basit
tanyeri	Türkçe	isim	birleşik
tebdilini şaşır-	Ar+T	fiil	birleşik
teftiş et-	Ar+T	fiil	birleşik
telkin et-	Ar+T	fiil	birleşik
teskere	Arapça	isim	
tevekkül	Arapça	isim	
tezene	Farsça	isim	
tokaç	Türkçe	isim	türemiş
yaya yapıldak	Türkçe	isim	birleşik

Öğrenciler okudukları 18 metinde anlamını bilmedikleri toplam 441 kelime belirlemişlerdir. Öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabında ise öğretilmeye çalışılan 75 kelime belirlenmiştir. Öğrenciler ile kitapların belirledikleri kelimeler arasında sayıca büyük bir fark olduğu bariz bir şekilde ortadayken ortak belirlenen kelimelerin de sayıca bir o kadar az olması da üzerinde düşünülmesi

gereken bir husustur. Bu kelimelerden 35 tanesi hem öğrenciler hem de kitaplar tarafından ortak belirlenen kelimelerdir. Bu 35 kelimenin 14'ü Türkçe, 11'i Arapça, 7'si Arapça+Türkçe, 2'si Farsça, 1'i de Fransızca kökenlidir. Yine bu kelimelerin 26 tanesi isim, 9 tanesi ise fiil türünde kelimelerden oluşmaktadır. Türkçe kökene sahip (Türkçe ve Arapça+Türkçe) 21 kelimenin 7'si basit, 4'ü türemiş, 10 tanesi ise birleşik yapıda karşımıza çıkmaktadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgular ışığında ortaya çıkan sonuç aktarılmış ve bu sonuçlara bağlı olarak eğitim sistemine katkı sağlayacağı ümit edilen önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Sonuç

Bu çalışmada 8. sınıfta öğrenim gören 140 öğrenciye 8. sınıf Türkçe ders kitabındaki dinleme metinleri hariç olmak üzere 18 metin sırasıyla okutulmuştur. Öğrencilerin okumaları esnasında basit veri toplama aracına metinlerde geçen anlamını bilmedikleri kelimeleri yazmaları istenmiştir. Çalışma sonucunda öğrenciler anlamını bilmedikleri 441 kelime belirlemişlerdir. Öğrencilerin belirledikleri bu kelimeler ile öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabında kavratılmaya çalışılan 75 kelime karşılaştırılmıştır. Çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Öğrencilerin anlamını bilmedikleri kelimeler ile öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabında kelime öğretim çalışmasıyla alakâlı etkinliklerde verilen kelimeler örtüşmemektedir.
- Öğrencilerin anlamını bilmedikleri 441 kelime olmasına karşın öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabında sadece 75 kelime belirlenmiştir.
- Öğrencilerin anlamını bilmediği 441 kelimedenden 203 tanesi bilgilendirici, 182 tanesi öyküleyici, 56 tanesi de şiir türündeki metinlerde geçmektedir. Öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabında verilen 75 kelimedenden 40'ı bilgilendirici, 10'u öyküleyici, 25'i de şiir türündeki metinlerde geçmektedir. Bunlarla birlikte bilgilendirici, öyküleyici tür ve şiir türündeki metinlerin sayısının eşit olmadığını belirtmek gerekmektedir.

- Öğrencilerin anlamını bilmediği kelimelerin köken dağılımına bakıldığında 441 kelimenin 145 (32,87)'inin Türkçe, 290 (%65,77)'inin yabancı kökenli olduğu görülmektedir. 6 kelime de Toponimi'dir. Yabancı kökene sahip kelimeler içerisinde %41,04 ile en yüksek oran ise Arapça kelimelere aittir. Öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabında verilen 75 kelimenin 39 (%52)'u Türkçe, 36 (%48)'sı yabancı kökenlidir. Öğrencilerin bilmediği yabancı kökenli kelime sayısı ve yüzdesi Türkçe kökenlilerden fazla iken; öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabında verilen kelimeler içerisinde yabancı kökenli kelime sayısının Türkçe kökenlilerden az olduğu görülmektedir.

- Öğrencilerin anlamını bilmediği kelimelerin 387 (%88,96)'si isim, 48 (%11,03)'i fiil türündeyken; öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabında belirlenen kelimelerin 49 (%65,33)'u isim, 26 (%34,66)'sı fiil türündedir.

- Öğrencilerin bilmediği Türkçe kökenli (Türkçe, Arapça+Türkçe, Farsça+Türkçe) 164 kelimenin 75 (%45,73) tanesi basit, 51 (%31,09) tanesi türemiş, 38 (%23,17) tanesi de birleşik yapıdayken; öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabındaki Türkçe kökenli 46 kelimenin 11 (%23,91) tanesi basit, 9 (%19,56) tanesi türemiş, 26 (%56,52) tanesi ise birleşik yapıdadır. Yani öğrencilerin anlamını bilmediği kelimeler içerisinde basit yapıli sözcük fazla iken öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabında verilenler içerisinde birleşik yapıli kelime sayısı fazladır. Bu üzerinde durulması ve tartışılması gereken bir durumdur.

- Öğrencilerin anlamını bilmedikleri 441 kelimedenden 12'si diğere metinlerde tekrar geçmektedir.

- Öğrencilerin anlamını bilmediği kelimeler içerisinde sadece 35 kelime öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabının öğretmeyi amaçladığı kelimelerdir. Başka bir deyişle 35 kelime hem öğrencilerin belirlediği anlamı bilinmeyen kelimeler içerisinde hem de öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabındaki kelime etkinliklerinde karşılaşılan ortak kelimedir.

Bu çalışmada; öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabında kelime öğretimi ile alakalı etkinliklerin kelime öğretiminden çok uzak olduğu, bu etkinliklerin gelişigüzel hazırlandığı, kapsayıcı nitelikte olmadığı, öğrenci ihtiyaçlarını dikkate almadığı, öğrencilerin belirlediği anlamı bilinmeyen kelimelerle

öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabında verilen kelimelerin birbiriyle örtüşmediği, etkinliklerde yer alan kelimelerin planlı ve programlı şekilde tekrar etmediği, çoğu metinde bilinmeyen kelime çalışmasının bulunmamasından kaynaklı plansızlık olduğu, öğretmen kılavuz kitabı ve öğrenci çalışma kitabındaki etkinliklerin kelime öğretimi hususunda yol gösterici nitelikte olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

5.2. Öneriler

- Öncelikle MEB kelime öğretimi hususuna önem ve öncelik vermeli. MEB ile üniversitelerin Türkçe Eğitimi Bölümleri arasında işbirliğine gidilmelidir. Bu doğrultuda üniversitelerde kelime öğretimi hususunda uzman olan kişilerin görüş ve önerileri dikkate alınmalı ve Türkçe Öğretim Programı'nın kelime öğretimi ile ilgili bölümleri yeniden yapılandırılmalı, kelime öğretimi programda ayrıca ve ayrıntılı bir şekilde ele alınmalıdır.
- Etkin bir kelime öğretimi için kelime havuzu oluşturulmalı. Havuzda yer alan kelimelerin kullanım sıklığı belirlenmeli. Kelime havuzundaki kelimelerin kullanım sıklıkları doğrultusunda hangi yaş grubuna hitap ettiği belirlenmelidir.
- Her sınıf düzeyinde öğretilmesi hedeflenen kelimeler belirlenerek listelenmeli ve bu listeler yayınevleriyle paylaşılmalıdır. Yayınevlerinden bu listeler doğrultusunda metinler yazmaları istenmeli ve farklı temalarda metinlerin yer aldığı bir metin havuzu oluşturulmalıdır. Kitapların yazılması esnasında bu metinlerden faydalanılmalıdır.
- Öğretilmesi hedeflenen kelimelerden oluşan metinler aracılığıyla kelime öğretimi yapılmalıdır.
- Kelime öğretimi sınıflarda öğrencilerin dikkatini çekecek etkinlikler aracılığıyla yapılmalıdır.
- Öğretilecek kelimelerin kökenine, yapısına, türüne ve kullanım sıklığına dikkat edilmeli. Yabancı kökene sahip sözcüklerden önce Türkçe kökenli sözcükler, birleşik

ve türemiş sözcüklerden önce basit sözcükler öğretilmelidir. Kelime öğretiminde kolaydan zora ve öğrenciye görelilik ilkesi doğrultusunda bir yol izlenmelidir.

- Metinlerde anlamı bilinmeyen kelimelerin oranına dikkat edilmeli çünkü anlamı bilinmeyen kelimelerin sayıca fazla olması öğretimin sağlıklı yapılmasına engel olabileceği gibi metinde anlamı bilinmeyen kelimenin olmaması ya da az olması da öğretimi olumsuz yönde etkileyecektir. Bir metinde anlamı bilinmeyen kelimelerin oranları ve etkileri hususunda ülkemizde ve yabancı ülkelerde yapılmış çok sayıda araştırma bulunmaktadır. Bu doğrultuda yapılan bilimsel araştırmalar dikkate alınmalı ve metinde yer alacak bilinmeyen kelime oranı bu araştırmalar temel alınarak belirlenmelidir.

- Her başarının altında sağlıklı bir iletişimin olduğu göz önünde bulundurulursa ortak kelime bilgisine sahip bireylerin daha iyi iletişim kuracağı aşikârdır. Dolayısıyla 8. sınıftan mezun olan bir öğrencinin belirli bir kelime bilgisine sahip olması hususunda öğretilmesi gereken ortak kelimeler belirlenmelidir.

- Öğrenciye kazandırılması hedeflenen kelimeler önceden belirlenmeli ve bu kelimeler listeler halinde öğretmen kılavuz kitabında yer almalıdır. Öğretmen de bu kelimelerden hareketle kelimenin kalıcı olarak hafızaya alınması için dersinde sık sık tekrar etkinliklerine yer vermelidir. Kazandırılması hedeflenen kelimeler ile öğrencinin tekrar tekrar karşılaşması kelimenin öğrenimini kolaylaştırır. Bu yüzden ders kitaplarındaki metinler arasında organik bağ olmalı, öğretilecek kelimeler hem aynı hem de farklı sınıf düzeylerinde tekrarlanmalıdır. Hatta bu kazandırılması hedeflenen kelimeler mümkünse sadece Türkçe derslerinde değil diğer derslerde de öğrencinin karşısına çıkacak şekilde ayarlanmalıdır.

- Zorunlu eğitim olan 12 yıllık eğitimde öğrenci ders kitapları devlet tarafından ücretsiz olarak karşılanmaktadır. Bu kitapların yanında öğrenciye Türkçe Sözlük, Yazım Kılavuzu, Atasözleri ve Deyimler sözlüğü verilmelidir. Ancak verilecek olan bu sözlükler TDK Yayınları tarafından basılmış; MEB ve TDK'nin işbirliği ile hazırlanmış olmalıdır. Çünkü piyasada bulunan farklı yayınevleri tarafından çıkarılmış olan sözlüklerin içeriğindeki farklılıklar kelime öğretimini olumsuz etkilemektedir.

- Sosyal medyanın yaygın bir şekilde kullanıldığı günümüzde insanlar bilgisizlikten ya da bilinçsizlikten dolayı Türkçe kökenli sözcük kullanımına yeterli özveriyi göstermemektedir. İnsanlar yabancı kökenli sözcük kullanma eğiliminde olduğundan kendi ana dilimize sahip çıkmamız hususunda dahi etkin bir kelime öğretimi bize bu konuda yardımcı olacaktır.

- Üniversitelerin Sınıf Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği Bölümü'nde uygulanan programlarda kelime öğretimi üzerinde ayrıca durulmalı, hatta kelime öğretimi ile ilgili müstakil bir ders de bu programda yerini almalıdır.

KAYNAKÇA

- Akalın, Şükrü Haluk (2005). *Türkçenin Güncel Sorunları*. Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Merkezi. <http://turkoloji.cu.edu.tr>.
- Aksan, Doğan (2000). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim-1*. Ankara: TDK Yayınları.
- Aksan, Doğan (2005). *Türkçenin Gücü*. Ankara: Bilgi Yay.
- Akyüz Aru, Sıdıka (2013). *İlköğretim Programına Göre Hazırlanan Türkçe Ders Kitaplarında Kelime Hazinesini Geliştirmeye Yönelik Planlamanın İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Arı, Gökhan & Okur, Alpaslan & Yıldız, Cemal (2008). *Yeni Öğretim Programına Göre Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pegem Yay.
- Aslan, Tuba (2013). *7. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Ders Kitaplarındaki Anlamını Bilmedikleri Kelimelerden Hareketle Söz Varlığını Geliştirmelerine Yönelik Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bağcı Kılıç, Gülşen (2006). *İlköğretim Bilim Öğretimi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Banguoğlu, Tahsin (2015). *Türkçenin Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Batur, Zekerya (2006). *İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe 6. ve 7. Sınıf Ders Kitaplarından Geçen Bilinmeyen Kelimeleri Kazanım Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon: Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Beck, L. Isabel & McKeown, G. Margaret & Kucan Linda (2005). *Choosing Words To Teach*. (Ed. : Hiebert, Elfrieda H. & Kamil, Michael L.) *Teaching and Learning Vocabulary*. (s. 209-222). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc., Publishers.

- Boers, Frank & Lindstromberg, Seth (Ed.) (2008). *Cognitive Linguistic Approaches To Teaching Vocabulary And Phraseology*. Berlin: Mouton De Gruyter.
- Çetinkaya, Zeynep (2005). *Basit Tekrar ve Alıştırılmalar Yoluyla Sözcük Öğretimi*. Ankara Üniversitesi Dil Dergisi, 130, s.: 68-85.
- Daharlı, Gülseda (2012). *5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Söz Varlığı Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Demirel, Arzu & Özbay, Vicdan (2014). *İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı*. Ankara: Dikey Yayıncılık.
- Demirel, Arzu & Özbay, Vicdan (2014). *İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Öğrenci Çalışma Kitabı*. Ankara: Dikey Yayıncılık.
- Demirel, Arzu & Özbay, Vicdan (2014). *İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara: Dikey Yayıncılık.
- Ekmen, Hümeysra (2009). *2005 Programına Göre Hazırlanan 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabının Söz Varlığı Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon: Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gencan, Tahir Nejat (2007). *Dilbilgisi*. Ankara: Tek Ağaç Eylül Yayıncılık.
- Gould, J. S. (2007). *Dil Becerilerinin Öğrenimi ve Öğretimine Oluşturmacı Bir Perspektif*. C. Twomey Fosnot, (Ed.). (Çev.Ed. S. Durmuş) *Yapılandırmacılıkta teori, perspektifler ve uygulama*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Göğüş, Beşir (1978). *Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Göz, İlyas (2003). *Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Güneş, Firdevs (2002). *Ders Kitaplarının İncelenmesi*. İstanbul: Ocak Yayıncılık.

Karadağ, Özay (2005). *İlköğretim 1. Kademe Öğrencilerinin Kelime Hazinesi Üzerine Bir Araştırma*. Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Karasar, Niyazi (2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Karatay, Halit (2007). Kelime Öğretimi. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 27, Sayı : 1141-153, s.: 143.

Kolaç, Emine (2009). *İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Tür Açısından Değerlendirmesi*. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, Cilt:6 Sayı:1.

Korkmaz, Zeynep (2009). *Türkiye Türkçesi Grameri. (Şekil Bilgisi)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Kurudayıoğlu, Mehmet (2005). *İlköğretim 2. Kademe Öğrencilerinin Kelime Hazinesi Üzerine Bir Araştırma*. Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Lewis, Michael (1997). *Pedagogical Implications of the Lexical Approach*. (Ed. : James Coady and Thomas Huckin). *Second Language Vocabulary Acquisition*. (s. 255-271). Melbourne: Cambridge University Press.

Lewis, Michael (2000). *Teaching Collocation: Further Developments in the Lexical Approach*. Hove, England: Language Teaching Publications.

Martinet, Andre (1985). *İşlevsel Genel Dilbilim*. Ankara: Birey ve Toplum Yayınları.

Milli Eğitim Bakanlığı (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6, 7, 8. Sınıflar)*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.

Milli Eğitim Bakanlığı (2009). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1-8. Sınıflar)*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.

Milli Eğitim Bakanlığı (2018). *Türkçe Dersi Öğretim Programı (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

- Onan, Bilginer (2013). *Dil Eğitiminin Temel Kavramları*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Onan, Bilginer (2016). *Ana Dili Öğretiminde Söz Varlığı Terminolojisi*. MEB Dergisi 45. Yıl, Sayı: 210. Ankara: MEB Yayınları.
- Ölker, Gökhan (2011). *Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü (1945-1950 Arası)*. Konya: Kömen Yayınları.
- Özalp, Bülent (2011). *İlköğretim 1. Ve 2. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Kelime Sayısının Kişisel Kelime Servetine Katkısının Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özbay, Murat (2006). *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Öncü Kitap Basımevi.
- Özbay, Murat & Melanlıoğlu, Deniz (2008). *Türkçe Eğitiminde Kelime Hazinesinin Önemi*. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, cilt: 5, sayı: 1, s.: 35-40.
- Özbay, Murat (2009). *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri I*. Ankara: Öncü Kitap.
- Özkan, Erdost (2012). *İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarına Öğrencilere Kazandırılması Hedeflenen Sözcüklerin Öğretimi ve İç Sözlük İlişkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin: Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Richards, Jack C. (1976). *The Role of Vocabulary Teaching*. *TESOL Quarterly* Vol. 10, No. 1 (Mar., 1976), p. 77-89.
- Sarıca, Aysel (2014). *2. Kademe Türkçe Ders Kitaplarındaki Sözcük Çalışmalarının Yöntem-Teknik ve Türkçe Öğretim Programındaki Kazanımlar Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tanç, Mustafa (2005). *Türkçede Yabancı Dil Baskısıyla Kaybolan Sözcükler ve Batı Kaynaklı Sözcüklere Türk Dil Kurumunca Türetilen karşılıkların Kullanımını Gereği Üzerine*. Karaman Dil-Kültür ve Sanat Dergisi, s. 303.

- Tosun, Cengiz (1983). *Anadiliyle Amaç Dilin İlişkileri ve Etkileşim Alanları Üzerine*. Türk Dili, Temmuz-Ağustos, s.: 221.
- Turhan, Hatice (2010). *8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Söz Varlığı Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Türk Dil Kurumu. *Güncel Türkçe Sözlük*. <http://www.tdk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 18.04.2018).
- Türk Dil Kurumu. *Güncel Türkçe Sözlük*. <http://www.tdk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 18.04.2018).
- Uyar, B. Özge (2012). *8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Bilgilendirici Metinlerin Öğrencilerin Söz Varlığına Katkısı*. Yüksek Lisans Tezi, Samsun On Dokuz Mayıs Üniversitesi.
- Vardar, Berke (1998). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: ABC Kitapevi
- Yıldırım, Ali & Şimşek Hasan (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.